

Ungar & medier 2017: demografi

Fakta om hur barns och ungas medievanor
påverkas av föräldrarnas härkomst,
utbildning och inkomst

Innehåll

Innehåll.....	3
Förord.....	5
Inledning, bakgrund, metod och läsanvisning.....	6
Ålder, kön och medieanvändning.....	8
Rapportens oberoende variabler	8
Sammanfattning.....	11
Föräldrars utbildningsnivå.....	11
Föräldrars födelse land.....	12
Familjeinkomst	12
Bostadsortens storlek.....	13
1. Föräldrars utbildningsnivå.....	15
Innehav och tillgång	15
Mobilanvändning.....	18
Sociala medier	22
Nyheter.....	26
Medieanvändning: frekvens.....	27
Medieanvändning: omfattning.....	29
Kön.....	31
Självskattning av medievardagen – för mycket, för lite eller lagom?	32
Regler: hur sent?	34
Regler: hur lång tid?	37
Medierelaterade konflikter	38
Slutsatser	39
2. Föräldrars födelse land.....	41
Innehav och tillgång	41
Mobilanvändning.....	45
Sociala medier	49
Nyheter.....	54
Medieanvändning: frekvens.....	55
Medieanvändning: omfattning.....	58
Kön.....	59
Självskattning av medievardagen – för mycket, för lite eller lagom?	59
Regler: hur sent?	61

Regler: hur lång tid?	63
Medierelaterade konflikter	64
Slutsatser	67
3. Familjeinkomst	68
Innehav och tillgång	68
Mobilanvändning.....	71
Sociala medier	75
Nyheter.....	79
Medieanvändning: frekvens.....	80
Medieanvändning: omfattning.....	83
Kön.....	86
Självskattning av vardagen – för mycket, för lite eller lagom?	86
Regler: hur sent?	90
Regler: hur lång tid?	91
Medierelaterade konflikter	93
Slutsatser	94
4. Bostadsortens storlek.....	96

Förord

Ett fall framåt?

Vi måste dessvärre meddela följande:

Pengar spelar roll.

Trots så många utjämnande initiativ genom åren vad gäller användning av – och tillgång till – digital kommunikation i samhället, så finns det fortfarande vissa *skillnader*. Och, trots att digitala och mobila kommunikativa lösningar blir både billigare, mer lättanvända, och mer integrerade i var människas profession, skolgång och privatliv så kvarstår det faktum att... det finns *olikheter*.

I medierådets rapport *Ungar & medier: demografi* från 2015 visade resultaten att tillgång till medieteknik i hemmet har en *tydlig* koppling till familjens inkomst. Detta bekräftas nu i 2017 års undersökning. Vi ser att i familjer med hög inkomst har barnen större tillgång till nästan *all* sorts medieteknik. Det enda konsekventa undantaget är den sortens mobiltelefon som fortfarande har knappar, vilken är mer vanlig i låginkomstfamiljer än i höginkomstfamiljer. Dessutom är tillgången till smart mobiltelefon bland de yngre barnen (5–8 år) betydligt vanligare i höginkomstfamiljerna. Så, även om de smarta mobilerna blir allt vanligare har de ännu inte förlorat sin statusroll. I rapporten framgår dessutom att smarta mobiltelefoner är vanligare bland barn med två svenskfödda föräldrar än två utlandsfödda föräldrar. Och, när man tittar på *hur* barnen använder mobiltelefonen – vilka funktioner de nyttjar – framgår att barn till två svenskfödda föräldrar använder mobiltelefonen till i princip *samtliga* aktiviteter i större utsträckning än barn till två utlandsfödda föräldrar. På samma sätt har barn till höginkomsttagare ett bredare användningsfält än barn till låginkomsttagare. Demografiska faktorer – såsom föräldrarnas inkomst och härkomst – spelar alltså fortsatt en roll för tillgången till, och användandet av, mobiltelefoner bland barn i Sverige 2017.

Fortsättningsvis har både inkomst och utbildningsnivå i familjen en viktig roll att spela för barnets internetanvändning. Exempelvis använder barn till föräldrar med *både* låg utbildning och låg inkomst internet *allra minst* medan barn till föräldrar med låg utbildning och hög inkomst använder internet *allra mest*.

En positiv faktor är dock att *skillnaderna* mellan olika inkomstgrupper – och mellan barn till svenskfödda respektive utlandsfödda föräldrar – *minskar* jämfört med demografirapporten från 2015. Något fler barn till föräldrar med låg inkomst har nu tillgång till viss medieteknik. Detsamma gäller för barn till utlandsfödda föräldrar. Även vad gäller *sättet* på vilket mobiler används, så närmar sig barn varandra. Detta gäller särskilt för gruppen tonåringar. Så, det finns således *fortfarande* en klyfta vad gäller barns och ungas tillhörighet i det digitala och mobila samhället – *men...* den klyftan tenderar att *minska*.

Stockholm i november 2017

Ewa Thorslund

Direktör, Statens medieråd

Inledning, bakgrund, metod och läsänvisning

Föreliggande rapport är en analys av hur demografiska faktorer – föräldrars utbildning, härkomst och inkomst samt bostadsortens storlek – påverkar barns och ungas medievanor och attityder till dessa. Första gången Statens medieråd genomförde en sådan studie var 2015. Demografiska data har visserligen funnits även i tidigare Ungar & medier-insamlingar, men urvalet har varit för litet för meningsfulla analyser. Detta är alltså första gången det går att se hur de demografiska faktorernas påverkan på ungas medieanvändning ändras över tid. Läsaren bör dock hålla i minne att två mättillfällen med två års mellanrum inte är tillräckligt för att kunna dra några entydiga slutsatser om utvecklingen. Man bör således vara försiktig med tolkningarna av skillnaderna mellan 2015 och 2017.

Tidigare under 2017 har tre rapporter publicerats, *Småungar & medier 2017*, där föräldrar till barn 0–8 år tillfrågats om barnens medievanor och deras egna attityder kring medier, *Ungar & medier 2017* där barn 9–18 år tillfrågats om sina medievanor och attityder samt *Föräldrar & medier 2017* där föräldrar till barn 9–18 tillfrågats om sina attityder till barnens medianvändning.

De data som används i denna analys har samlats in av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Statens medieråd för rapporten Ungar & medier som genomförs vartannat år. Datainsamlingen pågick mellan den 18 augusti och den 6 december 2016. Postala enkäter – kompletterade med en möjlighet att svara online – skickades ut till ett obundet slumpmässigt urval ur populationsregistret. Således har alla i Sverige folkbokförda personer lika stor chans att hamna i urvalet. Urvalet bestod av 5 994 barn 0–18 år. Avseende medievanorna hos barn under 9 år var det föräldrar som svarade på frågorna. Den totala svarsfrekvensen var 39 %. I denna rapport används data från sammanlagt 2 142 respondenter (1 591 barn 9–16 år och 767 föräldrar med barn 5–8 år). För att kompensera för bortfallsfel används SCB:s kalibreringsvikter i alla statistiska analyser. Vid bortfall kan det vara så att vissa grupper svarar i högre utsträckning än andra, t.ex. kan högutbildade personer vara mer svarsbenägna än lågutbildade. För att kompensera för detta beräknas kalibreringsvikter så att analysresultaten ska motsvara ett riksrepresentativt urval.¹ Alla demografiska variabler i denna analys är skapade ur registerdata från Statistiska centralbyrån.

Analysen redovisas utifrån variablerna *föräldrars utbildningsnivå*, *föräldrars födelseland*, *familjeinkomst* (hushållsinkomst per konsumtionsenhet) samt *bostadsortens storlek* (invånarantal) i

¹ Trots användningen av kalibreringsvikter går det inte att garantera att data är riksrepresentativa. Några resultat förvånar, t.ex. att barn med två utlandsfödda föräldrar oftare läser böcker och tidningar än barn med två svenskfödda. Detta motsäger tidigare forskning, t.ex. SCB:s Undersökningar av levnadsförhållanden (http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__LE__LE0101__LE0101F/LE0101F52/table/tableViewLayout1/?rxid=ee7a5c79-a56c-4d62-ba79-8b0606d49ebd), Läsandets kultur: Slutbetänkande av Litteraturutredningen SOU 2012:65. Vid en närmare analys av utbildningsbakgrunden hos de utlandsfödda visar det sig att de som besvarat enkäten betydligt oftare är högutbildade än riksgenomsnittet (jfr http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__UF__UF0506/UtbSUNBef/?rxid=82235b65-be60-40b1-9065-4ca501f4e3bb). Det är generellt så att högutbildade, oavsett härkomst, är mer svarsbenägna i enkätundersökningar. När detta sker bland utlandsfödda, brukar man i statistiksammanhang skämtsamt benämna det "diplomateffekten". Det finns alltså anledning att misstänka att vad som i förstone ser ut som effekter av föräldrarnas härkomst (framför allt resultaten som visar att barn till två utlandsfödda föräldrar oftare läser böcker och tidningar samt oftare gör läxor än barn till två svenskfödda) i själva verket är effekten av föräldrarnas utbildningsnivå. Kalibreringsvikterna är i dessa fall alltså inte tillräckliga för att kompensera för den statistiska snedfördelningen. Antalet respondenter är emellertid inte stort nog för att fullständigt kontrollera för detta.

nu nämnd ordning. Genomgående redovisas resultatet fördelat på tre åldersgrupper, vilka omnämns med siffror i löpande text: 5–8 (år), 9–12 (år) samt 13–16 (år).

1. Föräldrars utbildningsnivå: Statistiska centralbyrån använder sig av det standardiserade SUN2000-systemet för att klassificera svenska utbildningar.² Båda föräldrarnas SUN2000-värden kodades om och adderades och resultatet kodades i sin tur till en variabel med tre värden: (1) låg utbildningsnivå, (2) medelutbildade föräldrar samt (3) hög utbildningsnivå. De tre värdena motsvarar således en sammantagen familjeutbildningsnivå.

2. Föräldrars födelseland: SCB:s registerdata har omkodats till en variabel med tre värden: (1) två utlandsfödda föräldrar, (2) en utlandsfödd och en svenskfödd förälder samt (3) två svenskfödda föräldrar. Analysresultaten för gruppen med en utlandsfödd och en svenskfödd förälder avviker i mycket få fall från gruppen med två svenskfödda föräldrar. För att öka läsbarhet och överskådlighet har gruppen med en utlandsfödd och en svenskfödd förälder uteslutits ur resultatredovisningen i föreliggande rapport.

3. Familjeinkomst: Statistiska centralbyrån tillhandahöll flera olika inkomstmått. Denna analys använder disponibel hushållsinkomst per konsumtionsenhet, dvs. ett mått där hushållets totala inkomst divideras med (det viktade) antalet medlemmar i hushållet.³ De värden som använts för analysen är de lägsta respektive högsta decilerna (tiondelarna) av disponibel hushållsinkomst per konsumtionsenhet, vilket resulterat i en dikotom variabel med två värden: Låginkomstföräldrar och Höginkomstföräldrar. Således är detta en variabel som endast innehåller extremvärden: den innehåller endast barn från de fattigaste tio procenten hushåll och barn från de tio procenten rikaste.

Mer information finns i *Teknisk Rapport: En beskrivning av genomförande och metoder. Ungar och medier 2017*.⁴

4. Bostadsortens storlek

Utöver de tre demografiska variablerna presenterade ovan har även betydelsen av bostadsortens storlek undersökts. Samtliga respondenter delades in i tre grupper, (1) boende på orter med färre än 50 000 invånare, (2) boende på orter med fler än 50 000 invånare samt (3) boende i de tre storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö. Bostadsortens storlek visade sig dock endast påverka medieanvändningen i ett fåtal avseenden.

² http://www.scb.se/statistik/UF/UF0506/_dokument/MISSUN.pdf

³ **Disponibel inkomst** är summan av alla inkomster och transfereringar (t.ex. barn- och bostadsbidrag samt försörjningsstöd) minus slutlig skatt.

Konsumtionsenhet: För att göra jämförelser av t.ex. disponibel inkomst och ekonomisk köpkraft mellan olika typer av hushåll används ett viktsystem där konsumtionen är relaterad till hushållets sammansättning. Den disponibla inkomsten divideras med den konsumtionsvikt som gäller för hushållet. Skalan fastställs av SCB och bygger bl.a. på budgetberäkningar utförda av Konsumentverket och underlag för bedömning av en baskonsumtion som kan beräknas för olika hushållstyper.

Konsumtionsenhetsskala:

Ensamboende 1,0

Sammanboende par 1,51

Ytterligare vuxen 0,6

Första barnet 0–19 år 0,52

Andra och påföljande barn 0–19 år 0,42

⁴ <https://www.statensmedierad.se/ungarochmedier>

Ålder, kön och medieanvändning

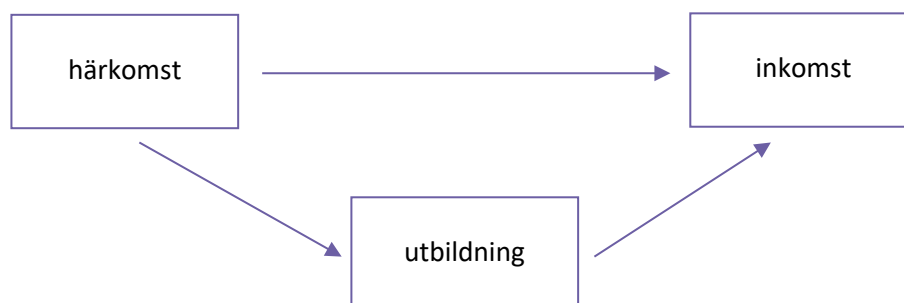
Sedan tidigare är det känt att barns ålder är den enskilda faktor som har störst påverkan på deras medieanvändning. Överlag ökar medieanvändningen i takt med att barnen blir äldre, med en kulmen vid 15–16-årsåldern, för att sedan minska svagt under de senare tonåren. Tv-tittandet utgör dock ett undantag, eftersom den största andelen dagliga tittare uppträder redan vid 2–6 års ålder (61–70 %) för att sedan minska med stigande ålder. Tiden som ägnas åt tv ökar dock med åldern. På grund av att ålder är en så särskiljande variabel är det inte meningsfullt att analysera medieanvändningen hos hela åldersintervallet 5–16 år som en grupp. Därför delades respondenterna in i tre undergrupper: 5–8 år, 9–12 år och 13–16 år.

Sedan tidigare är det också känt att kön, näst efter ålder, är den faktor som har störst betydelse för skillnader i medieanvändningen. Bland de yngsta barnen syns nästan inga könsskillnader, med undantag för digitala spel (pojkar spelar mer från 4–5-årsåldern och pojkar och flickor spelar olika spel från och med tre års ålder). I tonåren är könsskillnaderna mycket stora när det gäller spelande (47 % av pojkarna i 16-årsåldern spelar mer än 3 timmar per dag, jämfört med 3 % av flickorna), mobilanvändning (47 % av pojkarna i 15-årsåldern använder mobiltelefonen mer än 3 timmar per dag, jämfört med 76 % av flickorna) och sociala medier (11 % av pojkarna i 15-årsåldern använder sociala medier mer än 3 timmar per dag, jämfört med 47 % av flickorna). Könsskillnaderna minskar sedan i de senare tonåren.⁵

Rapportens oberoende variabler

De tre demografiska bakgrundsvariabler (härkomst, utbildning och inkomst, *inte* bostadsortens storlek) som används i denna rapport besitter samtliga förklaringskraft i relation till de beroende variabler som studeras. Samtidigt har de oberoende variablerna en inbördes teoretisk kausal relation till varandra, vilket ska diskuteras lite extra i detta avsnitt.

En individs härkomst, utbildning respektive inkomst samvarierar på olika sätt. Det går exempelvis att säga att härkomst på ett generellt plan påverkar såväl vilken utbildningsnivå en individ har som hur mycket pengar personen tjänar. Vidare kan man säga att en individs utbildningsnivå påverkar vilken inkomst en person har. Det går även att tänka sig att härkomst och utbildning hänger ihop på så sätt att en viss del av effekten från härkomst på inkomst kanaliseras via utbildning. Det går dock inte att säga att vare sig utbildning eller inkomst påverkar var en individ kommer ifrån. En schematisk beskrivning av hur variablerna hänger ihop presenteras nedan.

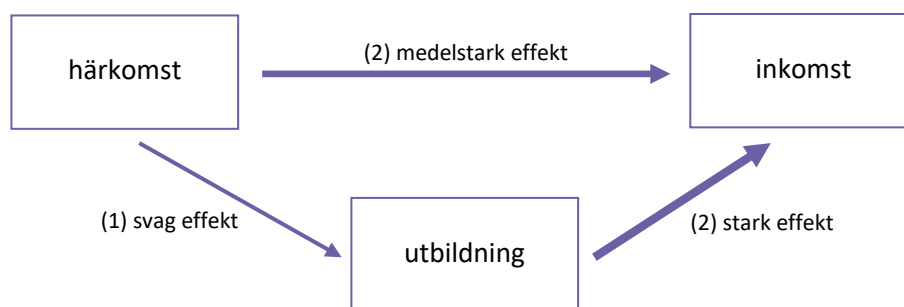
För att i statistisk mening studera hur de oberoende bakgrundsvariablernas förhåller sig till varandra genomfördes ett antal regressionsanalyser där syftet var att utreda i vilken utsträckning relationerna

⁵ Se Ungar & medier 2017, s 29–30.

variablerna emellan överensstämmer med den ovan presenterade teoretiska modellen.

Regressionsanalyserna genomfördes i två steg för att studera (1) den direkta effekten av härkomst på utbildning, och (2) den direkta effekten av härkomst och utbildning på inkomst under kontroll för varandra.⁶

Genom att utföra regressionsanalyserna i form av en s.k. stiganalys kan både de direkta och indirekta effekterna studeras. Den indirekta effekten räknas ut genom att multiplicera effekten av härkomst på utbildning med effekten av utbildning på inkomst. Detta görs för att utreda om det finns en indirekt effekt av härkomst på inkomst som kanaliseras genom utbildning. Nedan presenteras samma schematiska modell som tidigare, men den här gången har även de effekter som regressionsanalyserna resulterade i markerats.⁷

I figuren motsvarar pilarnas tjocklek (antal punkter) respektive effekts storlek multiplicerat med 10. Som synes visar det sig att härkomst har en i sammanhanget svag effekt på utbildning. När härkomst och utbildning vidare kontrolleras för varandra har utbildning en starkare effekt på inkomst än vad härkomst har. Utbildning är med andra ord en viktigare variabel än härkomst för att förstå skillnader i inkomst.

En fördel med stiganalysen som analytisk metod är att det går att studera både direkta och indirekta effekter. På så sätt går det att se hur stor andel av effekten av härkomst på inkomst som eventuellt kanaliseras via utbildning. Resultaten från analyserna visar att en väldigt liten del av effekten av härkomst kanaliseras via utbildning – totalt sett står den direkta effekten av härkomst på inkomst för 84 procent av variabelns totala påverkan. Det betyder att endast 16 procent utgörs av den indirekta effekten av härkomst som kanaliseras via utbildningsvariabeln. Lite förenklat betyder det även att

⁶ I regressionsanalyserna kodades härkomst som en dummyvariabel (1 = två svenskfödda föräldrar; 0 = en eller två utlandsfödda föräldrar). Utbildning bestod av en tredelad variabel där de tre skalstegen var kodade som låg, medel respektive hög utbildning. Inkomstvariabeln utgjordes av hushållets disponibla inkomst skalad i deciler. Metoden som användes i analysen var linjär regressionsanalys (OLS). För att kunna jämföra effekterna med varandra studerades de standardiserade b-koefficienterna (beta). I en bivariat regressionsanalys är beta exakt samma som korrelationskoefficienten mellan två variabler. I en multivariat regressionsanalys kan beta vara större än ett och mindre än minus ett, men är det oftast inte. Samtliga effekter är signifikanta på 95-procentsnivån.

⁷ Analysen har genomförts med hjälp av tre separata dataset där respektive dataset korresponderar med en av de tre ålderskategorierna som används i denna rapport, dvs. 5–8 år, 9–12 år respektive 13–16 år. Resultaten var i det närmaste helt lika oavsett vilket åldersintervall som studerades. Medeleffekten av härkomst på utbildning motsvarade 0,151. Medeleffekterna av härkomst och utbildning på inkomst under kontroll för varandra motsvarade 0,251 respektive 0,317. Effekterna utgörs av standardiserade b-koefficienter.

det inte är särskilt meningsfullt att använda utbildning som en mellanliggande variabel för att förklara hur härkomst påverkar inkomst.

De faktorer som används för att studera demografiska förhållanden i den här rapporten hänger därmed ihop såväl statistiskt som teoretiskt. Eftersom presentationen av figurer i den här rapporten är uteslutande deskriptiv, kan det vara en poäng att hålla ovanstående presenterade samband i bakhuvudet vid läsning av de olika avsnitten.

Ytterligare en aspekt att ha i åtanke under läsningen är att vi inte har kännedom om i vilken utsträckning barnen lever tillsammans med eller påverkas av de vårdnadshavare och hushållsmedlemmar som de demografiska variablerna baseras på. Föräldrarnas härkomst och utbildning avser barnets biologiska föräldrar eller adoptivföräldrar. Inkomst avser hushållets disponibla inkomst vilket kan bestå av barnet, eventuella syskon och de biologiska- eller adoptivföräldrarna, men det kan också se helt annorlunda ut. Många barn i Sverige idag lever med separerade föräldrar och det kan finnas ”plastpappor”, ”extramammor”, ”bonusbarn” etcetera med stort eller litet inflytande på barnets medietillgång och användning. Kort sagt kan familjer se väldigt olika ut och en svaghet med föreliggande rapport är att den inte förmår ta hänsyn till detta.

Avslutningsvis presenteras antalet respondenter i de olika grupperna. Av utrymmesskäl används följande förkortningar i tabellen: 2UFF = två utlandsfödda föräldrar, 1UFF = en utlandsfödd förälder, 2SFF = två svenskfödda föräldrar.

Tabell 4. Antal respondenter i de olika grupperna (n)

	Föräldrars utbildningsnivå			Familjeinkomst		Föräldrars födelseland			Bostadsortens storlek		
	låg	medel	hög	låg	hög	2UFF	1UFF	2SFF	storstad	> 50 000	< 50 000
5-8 år	137	320	252	50	97	97	92	542	335	227	205
9-12 år	137	306	258	75	74	112	100	513	330	230	209
13-16 år	177	374	174	79	84	82	98	567	335	245	242

I de följande kapitlen presenteras endast de variabler där det gått att se skillnader mellan de olika demografiska grupperna. Det finns betydligt fler frågor om barns och ungas medieanvändning och deras egna, och föräldrars attityder kring dessa där det inte gått att se några effekter av demografiska faktorer. Samtliga dessa frågor finns redovisade i *Föräldrar & medier 2017, Småungar & medier 2017 samt Ungar & medier 2017*, samtliga tillgängliga för gratis nedladdning på www.statensmedierad.se.

Sammanfattning

Det är svårt att enkelt sammanfatta analyserna i denna rapport. Det beror delvis på att data är mycket omfattande. Delvis på att de olika demografiska bakgrundsvariablerna uppenbart har olika betydelse för barnens medieanvändning under olika åldrar. Det går dock att drista sig till att dra ett antal slutsatser utifrån datamaterialet. Samtliga data och resonemang återfinns även i de följande, mer detaljerade avsnitten.

Föräldrars utbildningsnivå

I den yngsta åldersgruppen har barn till lågutbildade oftare egna medieapparater än andra barn. Skillnaden i innehav av medieteknik minskar i takt med att barnen blir äldre. Även i de högre åldersgrupperna är det betydligt vanligare att barn till lågutbildade har egna tv-apparater och spelkonsoler.

I åldersintervallet 5–8 år har ungefär hälften av barnen i samtliga utbildningsgrupper tillgång till smart mobil men det är vanligare att barnen till lågutbildade föräldrar faktiskt använder den smarta mobilen. Därefter planar skillnaderna ut.

De flesta barn mellan 9 och 16 år har tillgång till, och använder, smarta telefoner och det finns inga anmärkningsvärda skillnader mellan utbildningsgrupperna med avseende på *hur* barnen använder mobilen. När frågan gäller hur ofta barnen använder medier framträder däremot en konsekvent skillnad med avseende på läsning av böcker och tidningar samt musiklyssnande. Medan det dagliga läsandet är mer utbrett bland barn till högutbildade är det dagliga musiklyssnandet mer utbrett bland barn till lågutbildade.

Gemensamt är dock att läsning, liksom läxläsning, minskar i båda grupperna jämfört med 2015. Samtidigt är barnen i samtliga utbildningsgrupper och åldrar mest missnöjda med hur lite tid de ägnar åt att läsa. Här finns således en samsyn.

Andra skillnader som framkommit i analysen gäller regler för medieanvändningen. Både regler för hur sent och för hur lång tid barnet ägnar åt olika medier är mindre vanliga bland barn med lågutbildade föräldrar. Även nyhetsanvändningen skiljer sig åt mellan grupperna på så sätt att andelen som tar del av nyheter i åldern 5–8 är störst bland lågutbildade, men när barnen blir äldre är andelen nyhetsanvändare tvärtom minst bland barn till lågutbildade.

En högre utbildningsnivå hos föräldrarna samvarierar således med mer frekvent läsning av böcker och tidningar samt nyhetskonsumtion bland barnen.

En lägre utbildningsnivå samvarierar, å andra sidan, med en något mer utbredd användning av sociala medier bland barnen samt större föräldrainsyn i användningen. Samtidigt finns inga påfallande skillnader i mobilanvändningen. Adderas kön till analysen blir dock sambanden mer varierande och komplexa.

Föräldrarnas utbildningsnivå påverkar omfattningen av både pojkarnas och flickornas medieanvändning, men flickornas medieanvändning påverkas mer. Därmed antyds att vilken inverkan utbildningsrelaterade normer har på barnens medieanvändning delvis avgörs av vilka könsrelaterade normer de samverkar med.

Föräldrars födelseland

Vad gäller innehav av medieteknik är det vanligare att barn med två utlandsfödda föräldrar har egen medieteknik i den yngsta åldersgruppen, men i de båda äldre intervallen är det tvärtom vanligare bland barn med två svenskfödda föräldrar.

Även när tillgången till medieteknik – alltså att en medieapparat finns i hemmet, även om den inte är barnets egna – beaktas är den något mer utbredd bland barn med två svenskfödda föräldrar. Skillnaderna mellan grupperna – både avseende innehav och tillgång – minskar när barnen blir äldre, och är mindre i årets undersökning än 2015. Särskilt gällande smarta mobiler börjar barn till utlandsfödda föräldrar komma ikapp barn till svenskfödda. Likväl använder barn till svenskfödda föräldrar mobiltelefonen till i princip samtliga aktiviteter i större utsträckning än barn till utlandsfödda föräldrar.

Det finns fortfarande tydliga skillnader i användarmönstren hos barn till två svensk- respektive utlandsfödda föräldrar, men de har närmast sig varandra i vissa avseenden. Sociala medier används dock i högre grad av barn med två svenskfödda föräldrar. Ser man till hur ofta barnen använder olika medier är likheterna större än skillnaderna mellan grupperna. Det är oftast heller inga markanta skillnader när medieanvändningens omfattning beaktas.

Däremot uppstår intressanta skillnader när variabeln kön förs in, men bara för pojkarna. Pojkar med två svenskfödda föräldrar använder internet och datorspel i större utsträckning än pojkar med två utlandsfödda föräldrar, vilka i sin tur använder film/tv, sociala medier och mobilen mer.

Beaktas barnens nyhetskonsumtion måste också fler variabler iakttas. Barn till svenskfödda föräldrar tar konsekvent del av nyheter i högre utsträckning än barn med utlandsfödda föräldrar och skillnaderna är ibland ganska stora. Bland de yngsta barnen påverkas inte resultatet om variabeln *föräldrarnas utbildningsnivå* förs in, men bland de äldre barnen kan variabeln ha en förstärkande eller försvagande effekt: barn till lågutbildade utlandsfödda föräldrar har den lägsta nyhetskonsumtionen av alla, medan skillnaderna är mindre när föräldrarna har en högre utbildningsnivå.

På ett liknande sätt kan en högre inkomst bland utlandsfödda föräldrar ha en utjämnande effekt på barnens användning av sociala medier. Skillnaderna mellan barngrupperna minskar, men försvinner inte helt: barn till svenskfödda föräldrar använder sociala medier mer, även med kontroll för inkomstnivå.

Familjeinkomst

Resultaten visar sammanfattningsvis att tillgång till medieteknik i hemmet har en tydlig koppling till familjens inkomst. Bland de yngsta barnen har de i låginkomstfamiljer oftare egen medieteknik men i de övriga åldersintervallen är det egna innehavet mer utbrett bland barn i höginkomstfamiljer.

Beaktas istället *tillgången* till medieteknik i hemmet är den konsekvent högre i höginkomstfamiljerna. Det enda undantaget är mobil med knappar som genomgående är betydligt vanligare i låginkomstfamiljer än höginkomstfamiljer, vilket ger mobilen en närmast symbolisk innebörd: Att ha mobiltelefon är idag närmast ett måste och räcker inte pengarna till någon av de förhållandevis dyra smarta mobilerna kan knappmobilen vara ett överkomligt alternativ.

Att barn i höginkomstfamiljer både har tillgång till, och har egna smarta mobiler i större utsträckning än barn i låginkomstfamiljer får också konsekvenser för hur många telefonfunktioner barnen faktiskt använder. Även om nästan alla barn i åldern 13–16 år använder mobiltelefon så har barnen i höginkomstfamiljerna ett bredare användningsregister.

Vad gäller omfattningen av barnens medieanvändning finns ett mönster i åldersintervallen 5–8 och 9–12 år där högkonsumenter (de som använder mer än 3 tim/dag) generellt är relativt fler i låginkomstfamiljerna än i höginkomstfamiljerna. I det äldsta intervallet finns dock en förändring på så sätt att det är bland höginkomstfamiljerna som högkonsumenter av mobil, internet, filmer och tv-program samt internet finns.

Även barnets kön och föräldrarnas utbildningsnivå inverkar på omfattningen av barnets medieanvändning. Barn till lågutbildade låginkomsttagare använder internet allra minst medan barn till lågutbildade höginkomsttagare använder internet allra mest.

Andelen högkonsumenter av mobilen, internet och sociala medier bland pojkar är betydligt större i höginkomstfamiljerna än i låginkomstfamiljerna. Bland flickorna är andelen högkonsumenter av internet något högre i höginkomstfamiljerna men andelarna högkonsumenter av sociala medier och mobilen är betydligt högre bland flickor i låginkomstfamiljer.

I analysen testas även sambanden mellan föräldrarnas utbildning och inkomst samt barnets kön och medieanvändning (omfattningen). Här visas t.ex. att samtliga flickor i familjer med låg utbildning men hög inkomst är högkonsumenter av internet, men bara hälften av pojkarna i samma grupp. När man bryter ned materialet i så här många led ökar slumpens inverkan så resultaten ska tolkas med mycket stor försiktighet, men den huvudsakliga tendensen framgår ändå: föräldrarnas utbildning och inkomst inverkar på omfattningen av barnens medieanvändning men den kan inverka på olika sätt beroende på barnets kön.

I analysen konstateras även att barn i höginkomstfamiljer konsekvent tar del av nyheter i högre grad än barn i låginkomstfamiljer.

Bostadsortens storlek

Variabeln visade sig överlag ha ett mycket litet förklaringsvärde för skillnader i barns och ungas medieinnehav och användning. Strängt taget är det bara på tre områden som bostadsortens invånarantal påverkar: det egna innehavet av apparater (främst tv-apparater), det dagliga tv-tittandet samt förekomsten av regler kring tiden för barnens medieanvändning.

När det gäller innehav av medieteknik visar det sig att barn som bor i små samhällen i högre utsträckning har en egen tv. Detta gäller i samtliga åldrar. I det yngsta åldersintervallet är det även en något större andel i de minsta samhällena som har en egen dator, men i åldersintervallet 13–16 år andelen som har en egen dator tvärtom minst på småorterna. I intervallet 9–12 år är det en något större andel i storstäderna som har en egen smartphone.

I åldersgruppen 9–12 år är det betydligt fler i de minsta samhällena, än i de mellanstora eller stora, som dagligen tittar på tv. Tendensen finns även bland de yngre barnen samt i åldersintervallet 13–16 men skillnaderna mellan bostadsorterna är betydligt mindre när barnen är äldre.

När det gäller regler kring barnens medieanvändning med avseende på tid pekar resultaten mot att familjer i storstäder inför regler för den tid barnet får använda medier tidigare än familjer på mindre

orter och även i tonåren är det något vanligare med vissa regler i storstäderna, men skillnaderna blir mindre och inkonsekventare när barnen blir äldre.

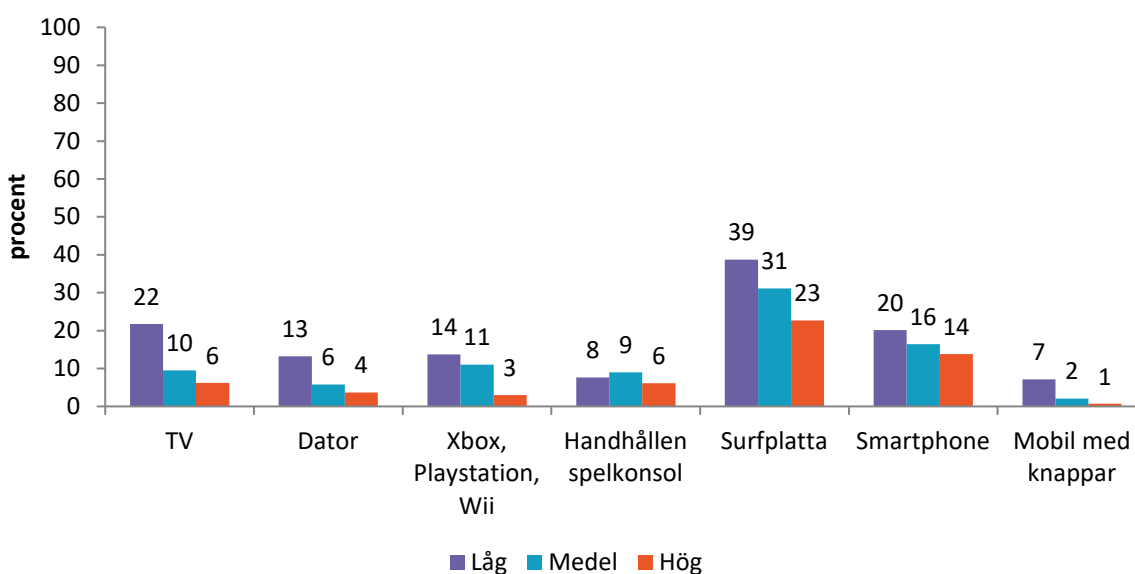
1. Föräldrars utbildningsnivå

I följande kapitel jämförs tre grupper, barn till föräldrar⁸ med låg, medelhög samt hög utbildning. Analysen inkluderar de respondenter vars båda vårdnadshavares utbildningsnivå fanns registrerade.

Innehav och tillgång

För att undersöka i vilken utsträckning barn har tillgång till medieteknik ställdes ett antal frågor med svarsalternativen ”ja, har en egen”, ”ja, delar med andra i familjen” eller ”nej”. I diagrammen nedan redovisas först endast de som svarat att de har en egen tv, dator osv. och sedan de som svarat att de antingen har en egen eller delar med familjen – detta är vad som avses med att ha ”tillgång till” medieteknik.

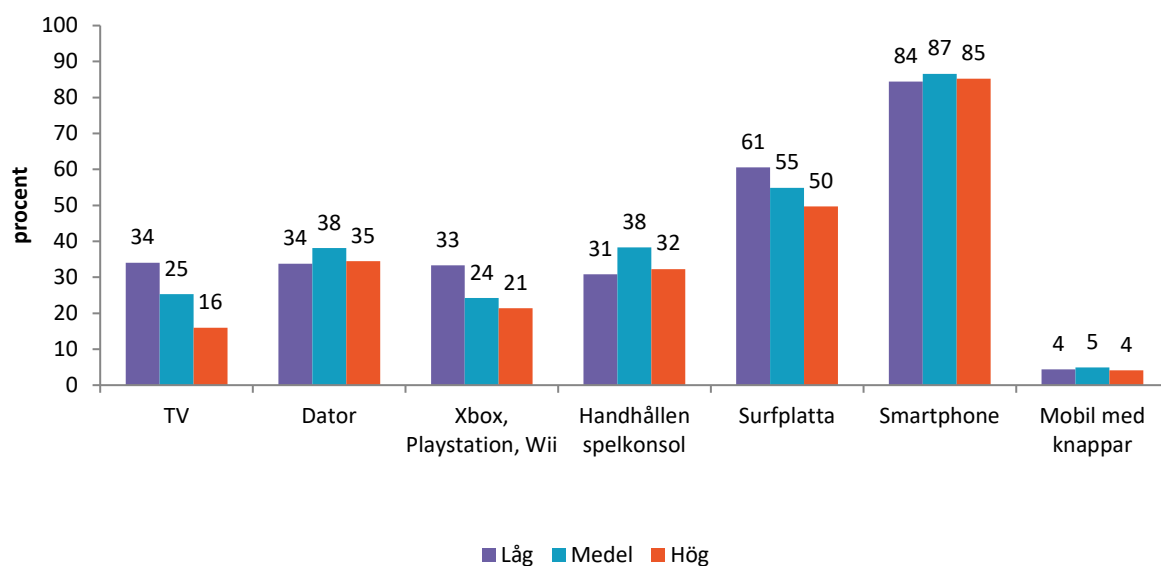
Diagram 1. Har egna medieapparater, 5–8 år, procent

Bland de allra yngsta är det betydligt vanligare att barnen har egna medieapparater bland barn till lågutbildade föräldrar än bland barn till högutbildade. Detta gäller samtliga apparater. Störst är skillnaden avseende att ha en egen tv-apparat samt surfplatta, där det skiljer 16 procentenheter mellan barn till låg- respektive högutbildade. Barn till medelutbildade placerar sig mitt emellan de båda andra grupperna, undantaget handhållen spelkonsol. Dessa resultat bekräftar i stora drag 2015 års resultat.

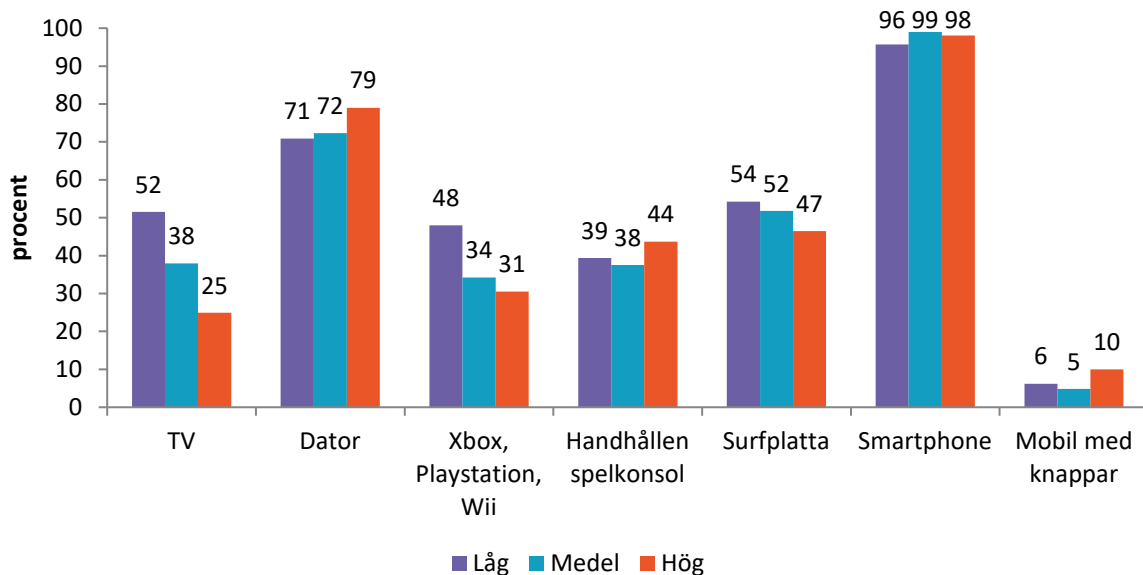
⁸ Genomgående används termen ”föräldrar” i betydelsen vårdnadshavare.

Diagram 2. Har egna medieapparater, 9–12 år, procent

Samma tendens återfinns i åldersintervallet 9–12 med avseende på tv, spelkonsoler och surfplattor men inte för övriga medieapparater. Här har skillnaderna jämnats ut betydligt jämfört med den yngre åldersgruppen. Det finns även en viss utjämning jämfört med 2015 men det övergripande mönstret är detsamma. Man kan dock notera att det egna innehavet av spelkonsoler, särskilt handhållna, minskar ganska mycket i alla utbildningsgrupper, vilket sannolikt förklaras av att de smarta mobilerna i allt högre utsträckning fyller de handhållna konsolernas funktion.

Diagram 3. Har egna medieapparater, 13–16 år, procent

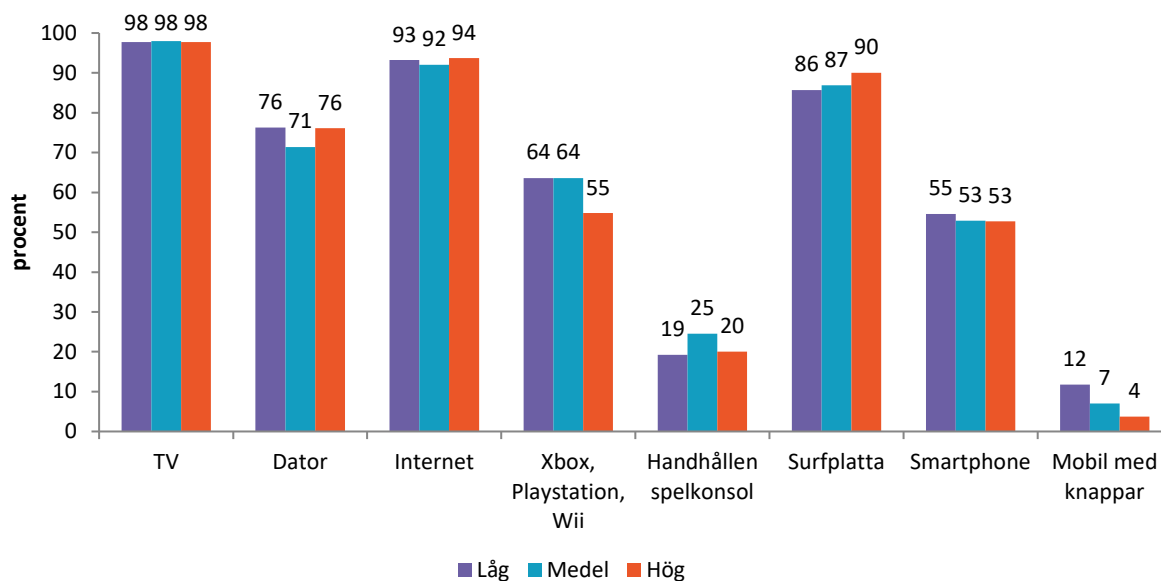

I åldersintervallet 13–16 år är flera av skillnaderna mellan de olika utbildningsgrupperna försumbara. Datorinnehavet är något större bland barn till högutbildade, men det är endast ifråga om tv och spelkonsoler av typen Xbox, Playstation och liknande som markanta skillnader framträder. För tv är

skillnaden mellan barn till låg- och högutbildade föräldrar allra störst i detta åldersintervall: 27 procentenheter.

Sammantaget har således barn till lågutbildade föräldrar oftare egna tv-apparater och stationära spelkonsoler i samtliga åldersintervall, men i övrigt minskar skillnaden i eget innehav i takt med barnens stigande ålder.

Diagram 4. Har tillgång till medieapparater i hemmet (har egna + delar med andra i familjen), 5–8 år, procent

Skillnaderna mellan de olika grupperna är mindre, eller obefintliga, när det handlar om att ha tillgång till apparater i hemmet. I undersökningen 2015 hade en större andel barn till högutbildade tillgång till dator och smartphone men dessa skillnader har nu försvunnit.

Diagram 5. Har tillgång till medieapparater i hemmet (har egna + delar med andra i familjen), 9–12 år, procent

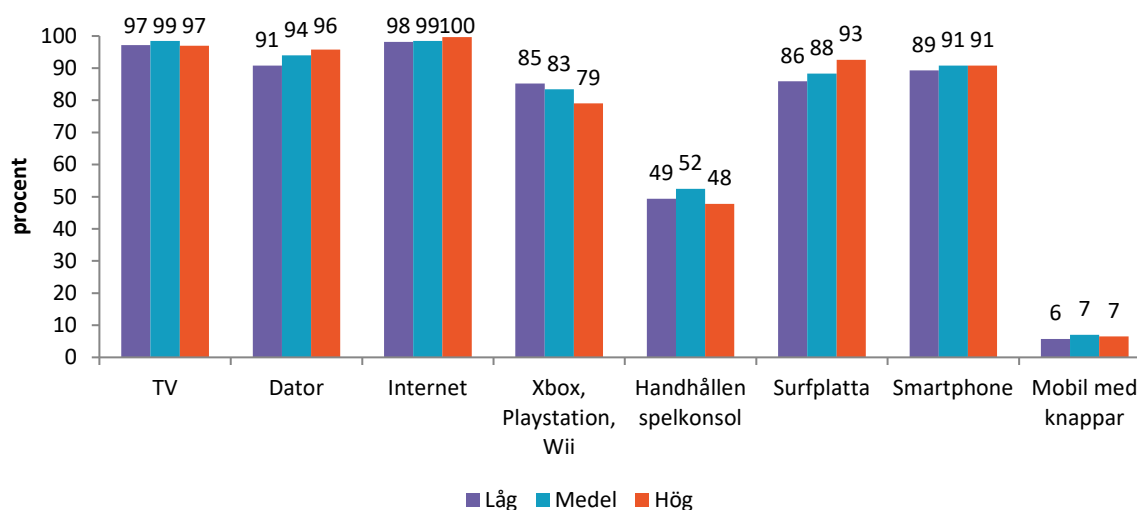
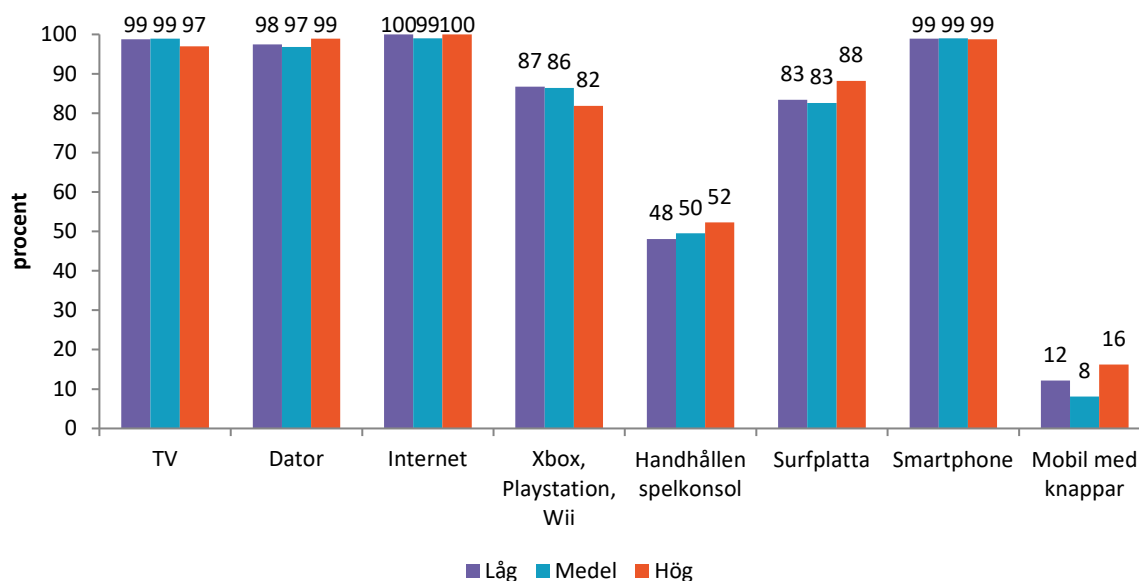

Diagram 6. Har tillgång till medieapparater i hemmet (har egna + delar med andra i familjen), 13–16 år, procent

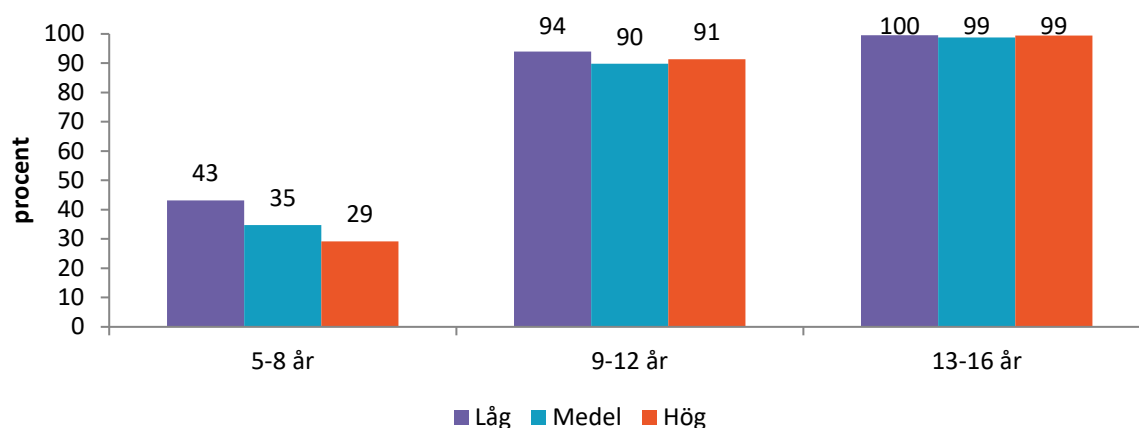

I de båda högsta åldersintervallen är skillnaderna i tillgång generellt mycket små, vilket bekräftar resultaten från 2015. Även om tidsspannet är mycket kort tyder det på att *tillgången* till medietechnik för barn i Sverige inte påverkas alls, eller i mycket liten grad, av föräldrarnas utbildningsnivå.

Mobilanvändning

Innehavet av och tillgången till mobiltelefoner är, som visats ovan, tämligen jämlik mellan utbildningsgrupperna. Endast i det yngsta åldersintervallet finns en skillnad på så sätt att barn till lågutbildade oftare har en egen smartphone och/eller en mobil med knappar. Innehav och tillgång påverkar givetvis i vilken utsträckning barnen har möjlighet att använda mobiltelefon, och till vad.

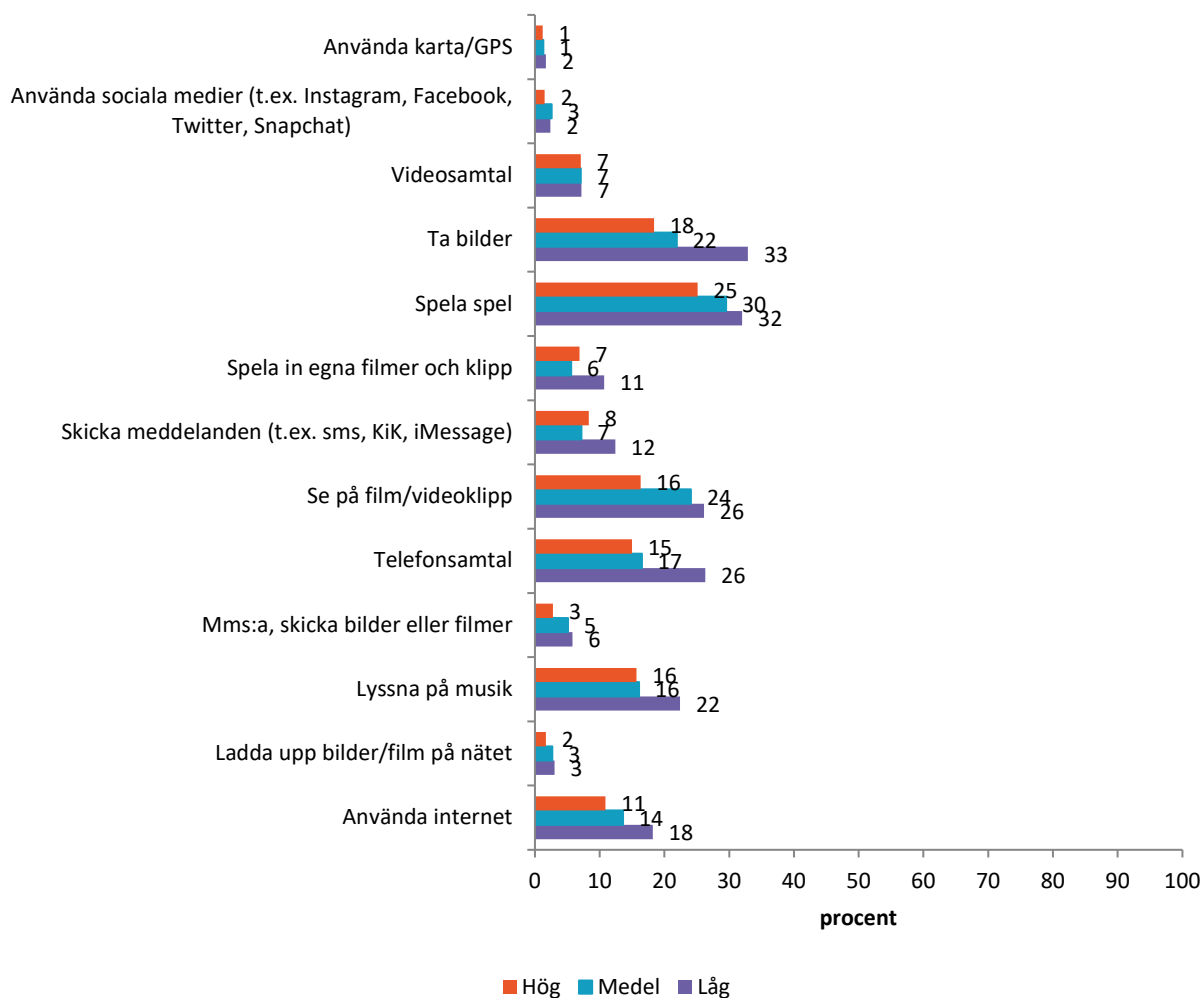
Diagram 7. Använder barnet/du mobiltelefon? Procent

På frågan om barn i åldern 5–8 år använder mobiltelefon (oavsett sort) svarar en större andel av de lågutbildade föräldrarna ja. Skillnaden mellan barn till låg- respektive högutbildade föräldrar uppgår till 14 procentenheter. Skillnaden försvinner dock när barnen blir äldre och i det äldsta åldersintervallet använder i princip samtliga barn mobiltelefon. Graden av användande korrelerar

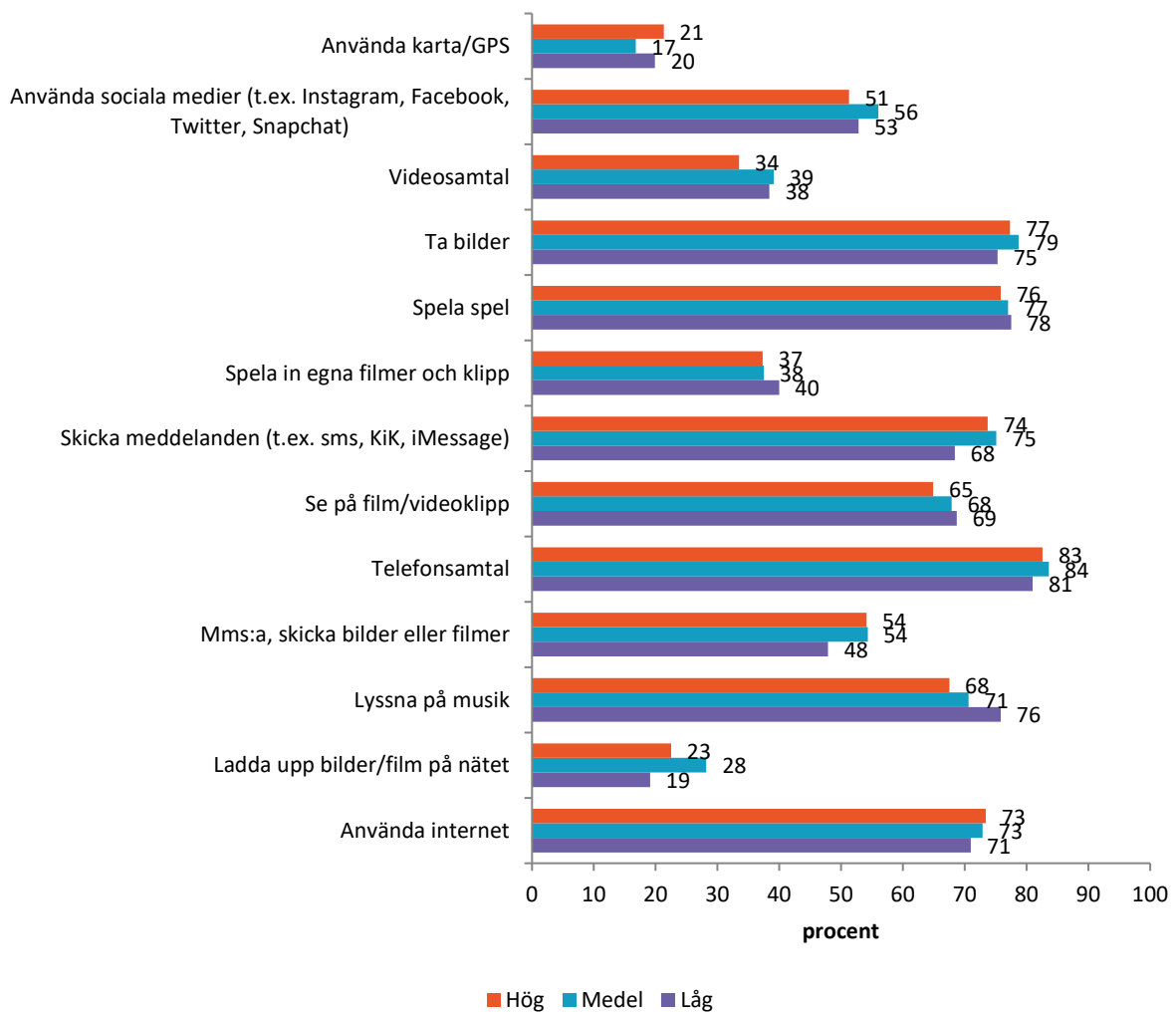
således väl med graden av tillgång (observera dock att de yngsta barnen generellt inte använder mobiltelefon i samma utsträckning som de har tillgång till en).

Diagram 8. Vad brukar barnet använda mobilen till? 5–8 år, procent

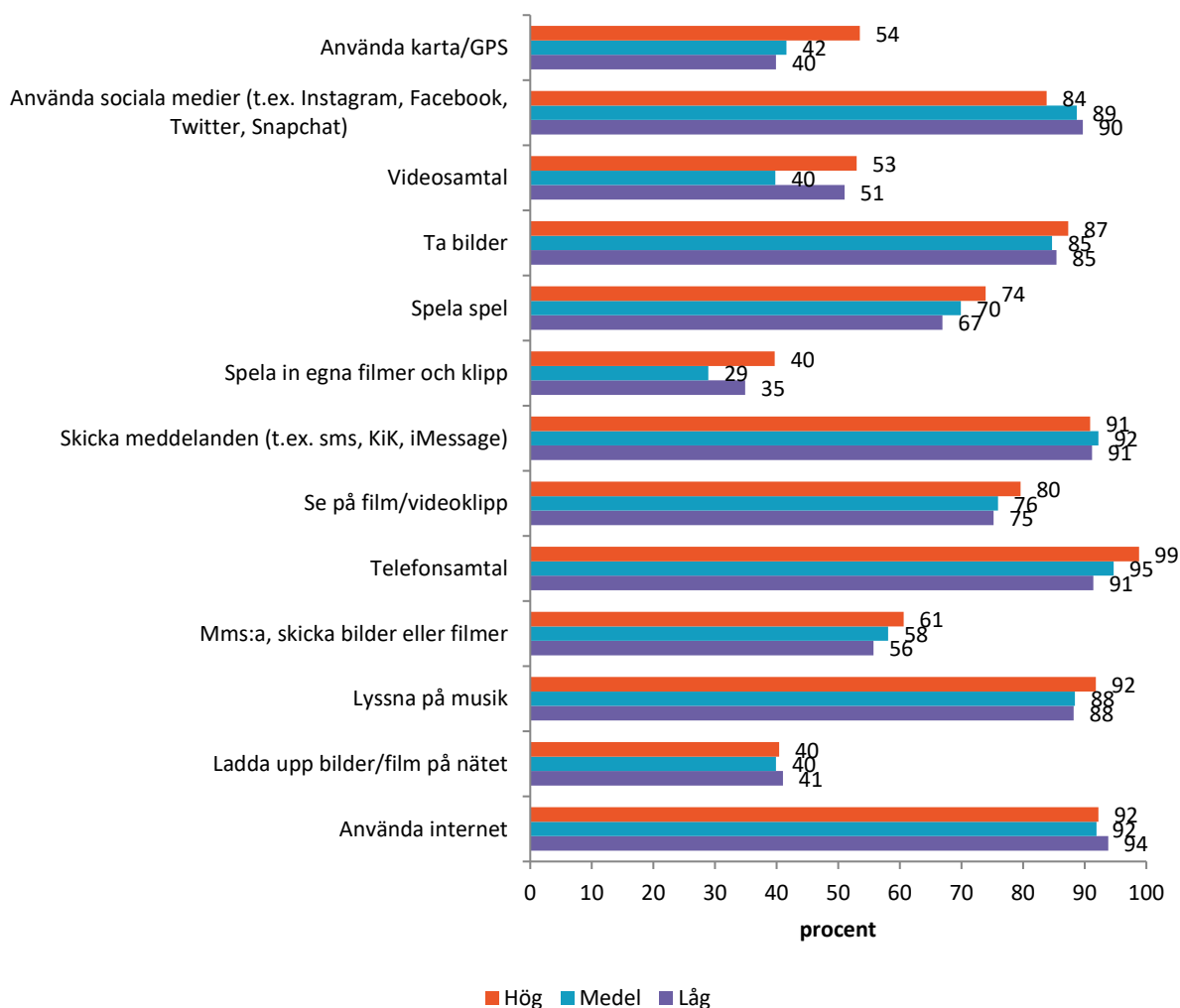
I ålderskategorin 5–8 år använder barn till lågutbildade föräldrar mobiltelefonen till i princip samtliga aktiviteter i högre utsträckning än barn till medel- och högutbildade föräldrar. Det är endast de mer sällan använda funktionerna, som karta/GPS, sociala medier, ladda upp bilder och filmer på internet och videosamtal, som barn till lågutbildade *inte* använder mer än andra barn.

Diagram 9. Vad brukar du använda mobilen till? 9–12 år, procent

Mobilanvändningen bland barn 9–12 år skiljer sig inte mycket mellan de olika utbildningsgrupperna. Det finns några mindre variationer, såsom att barn till medelutbildade oftare än andra barn laddar upp bilder/filmer på nätet, men det finns ingen systematik i skillnaderna.

Diagram 10. Vad brukar du använda mobilen till? 13–16 år, procent

Även i det äldsta intervallet är likheterna större än skillnaderna. Man kan dock notera att barn till högutbildade här använder vissa funktioner mer än andra barn, vilket inte varit fallet i de yngre intervallen. Skillnaderna är dock, som sagt, små och svårtolkade.

I den föregående undersökningen 2015 använde barn till lågutbildade föräldrar de flesta funktioner i högre grad än andra barn. Det gällde särskilt det yngsta åldersintervallet men vissa skillnader fanns även i de äldre intervallen. Därför drogs slutsatsen att det fanns omfattande skillnader i handhavandet av mobiltelefoner och att dessa skillnader sannolikt är direkta effekter av familjens utbildningsbakgrund snarare än av tillgången till mobiltelefoner. Två år senare är det svårare att dra en sådan slutsats, eftersom skillnaderna har jämnats ut. Det kan möjligen vara så att föräldrarnas inflytande över de äldre barnens mobilanvändning har minskat i takt med att mobilen blivit mer domesticerad, det vill säga mer normaliserad som en del av det vardagliga livet, och att föräldrarnas utbildningsbakgrund därmed spelar mindre roll. Vi har alla så att säga "vant oss" mer och mer med att leva med mobiltelefoner och då blir behovet av att kontrollera barnens handhavande inte lika stort. Huruvida så är fallet går dock inte att testa eller belägga inom ramarna för denna undersökning.

Sociala medier

I *Ungar & medier 2017* tillfrågades barnen (9–18 år) för första gången om de använder sociala medier, vilken information om sig själva de kan tänka sig att dela på sociala medier samt vilken insyn vårdnadshavarna har i deras inlägg i sociala medier. De fick även svara på frågan om de följer någon kanal, videobloggare/vloggare eller liknande på YouTube eller någon annan plattform. Dessa kan gå under flera olika namn, såsom *YouTubers* eller *Influencers*. Eftersom frågorna om sociala medier inte har ställts i tidigare undersökningar finns inga resultat att jämföra med. Nedan redovisas svaren i åldersintervallen 9–12 år samt 13–16 år.

Diagram 11. Använder du sociala medier? 9–12 år, procent

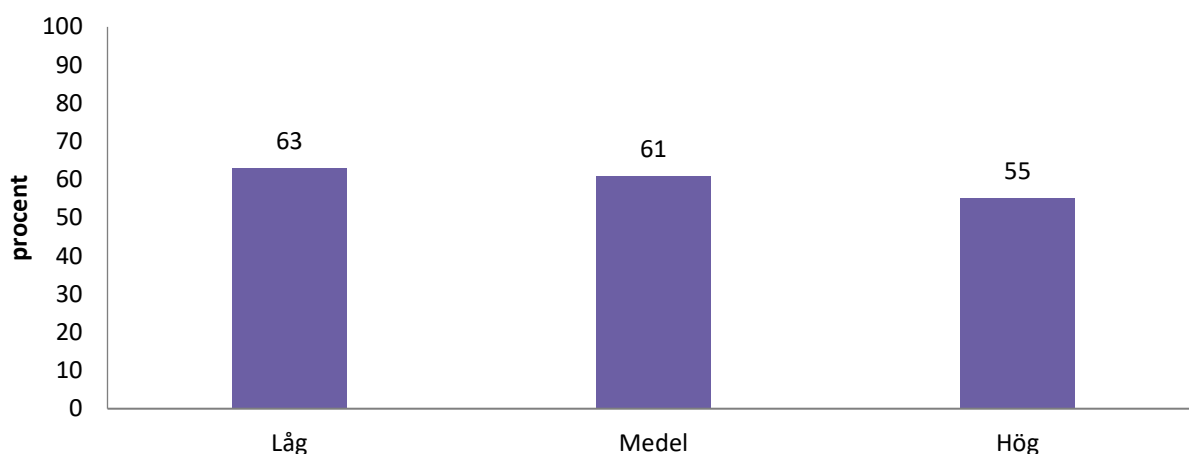
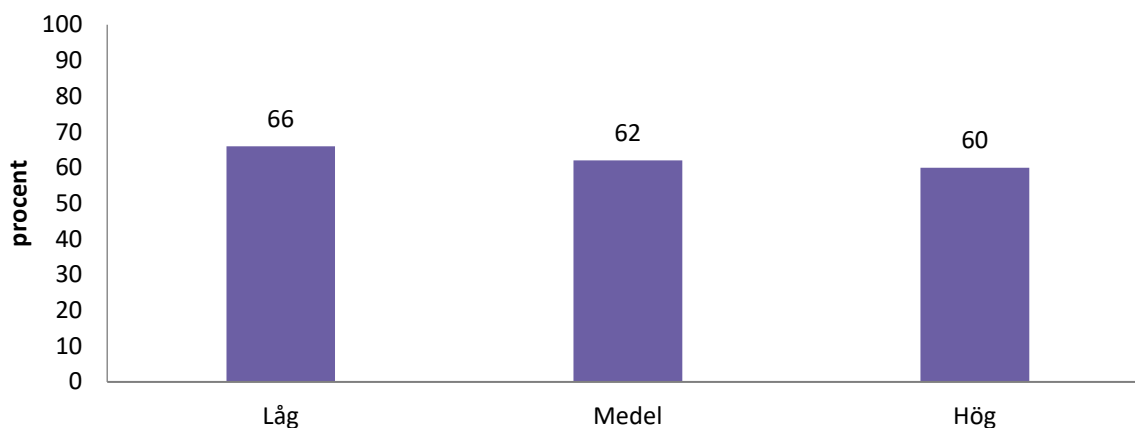
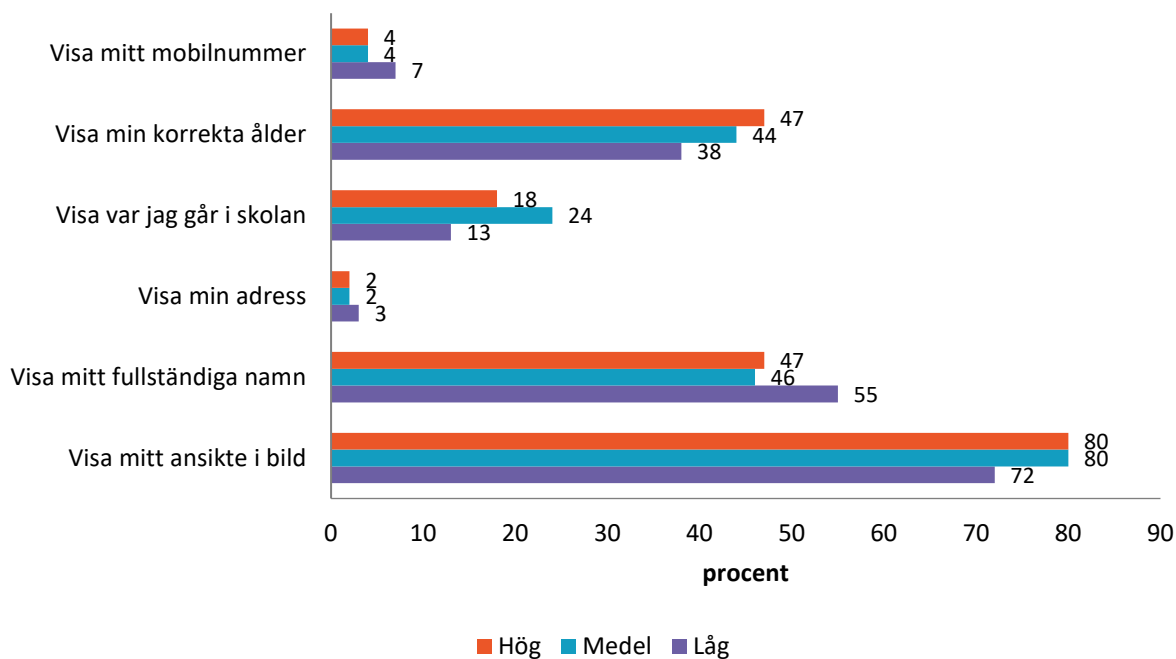

Diagram 12. Följer du någon kanal, videobloggare eller liknande på t.ex. YouTube? 9–12 år, procent

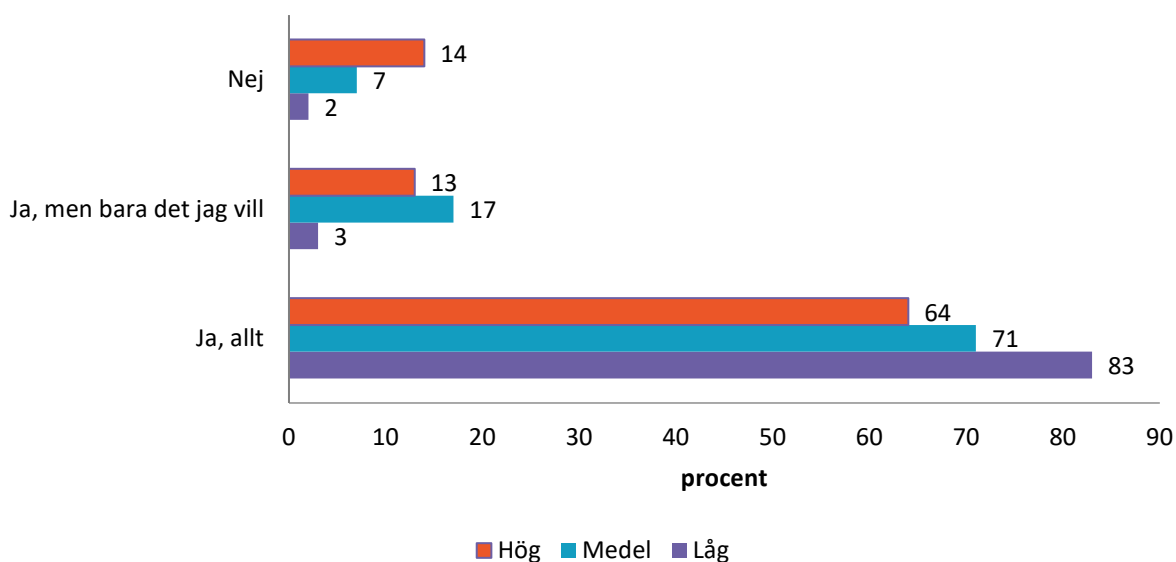
Det finns ett tydligt samband mellan föräldrarnas utbildningsnivå och barnens användande av sociala medier på så sätt att en lägre utbildningsnivå samvarierar med en högre användningsgrad. Detta gäller både sociala medier generellt och följande av kanaler, vloggare, YouTubers etc. Skillnaderna är dock under 10 procentenheter.

Diagram 13. När du använder sociala medier, kan du tänka dig att...? 9–12 år, procent

Barnen fick också ta ställning till några frågor gällande vilken information om sig själva de kan tänka sig att visa för andra på sociala medier. Av de som använder sociala medier är barn till lågutbildade föräldrar mer restriktiva än övriga när det gäller att visa sin korrekta ålder och sitt ansikte på bild samt att uppge vilken skola man går på. Däremot kan de i högre grad tänka sig att uppge sitt fullständiga namn.

Diagram 14. Kan någon av dina vårdnadshavare se dina inlägg? 9–12 år, procent⁹

⁹ Anledningen till att svaren inte summerar till 100 % är att svarsalternativet "vet inte" har tagits bort.

I alla utbildningsgrupper kan majoriteten av föräldrarna se alla inlägg barnen gör. Likväl har en större andel av de lågutbildade föräldrarna full insyn i sina barns inlägg på sociala medier. Det är också en större andel av föräldrarna i dessa familjer (64 %) som känner till barnets lösenord till konton på sociala medier. Motsvarande andel bland föräldrar med medelhög utbildning är 48 % och bland föräldrar med hög utbildning 46 %.

Diagram 15. Använder du sociala medier? 13–16 år, procent

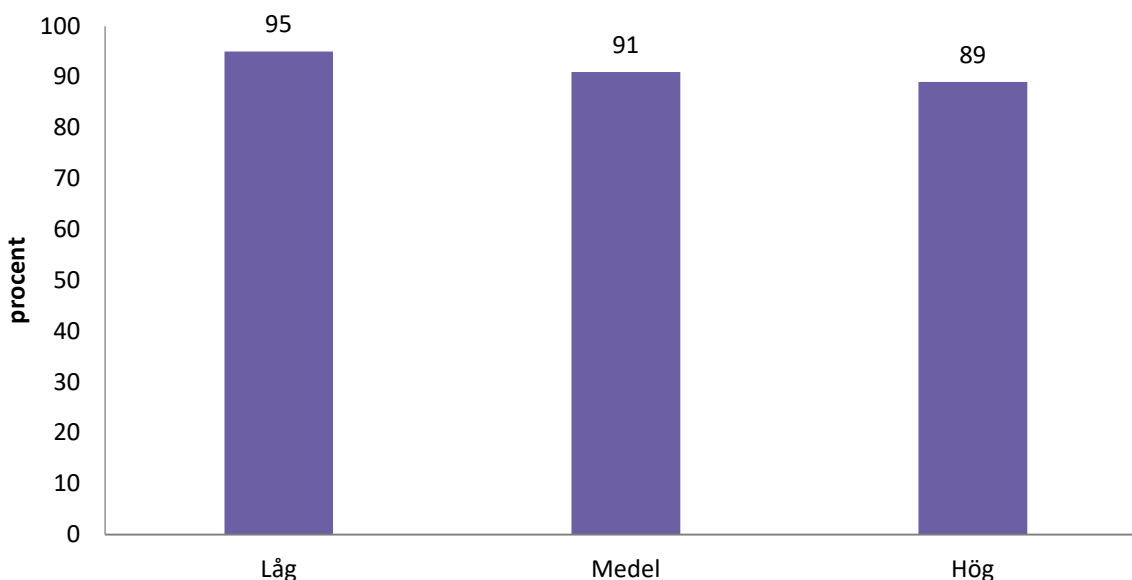
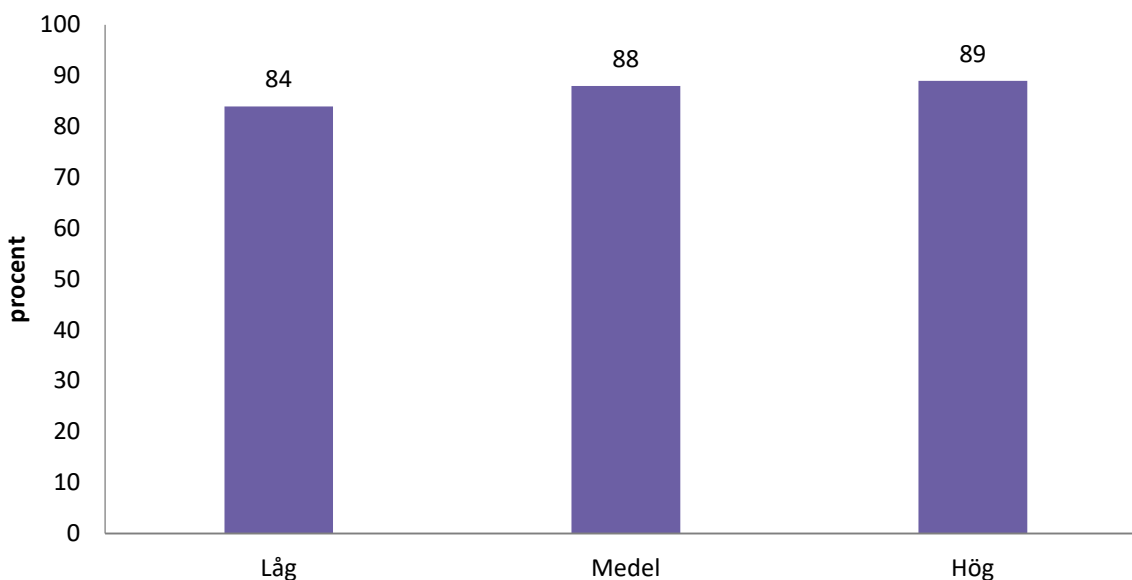
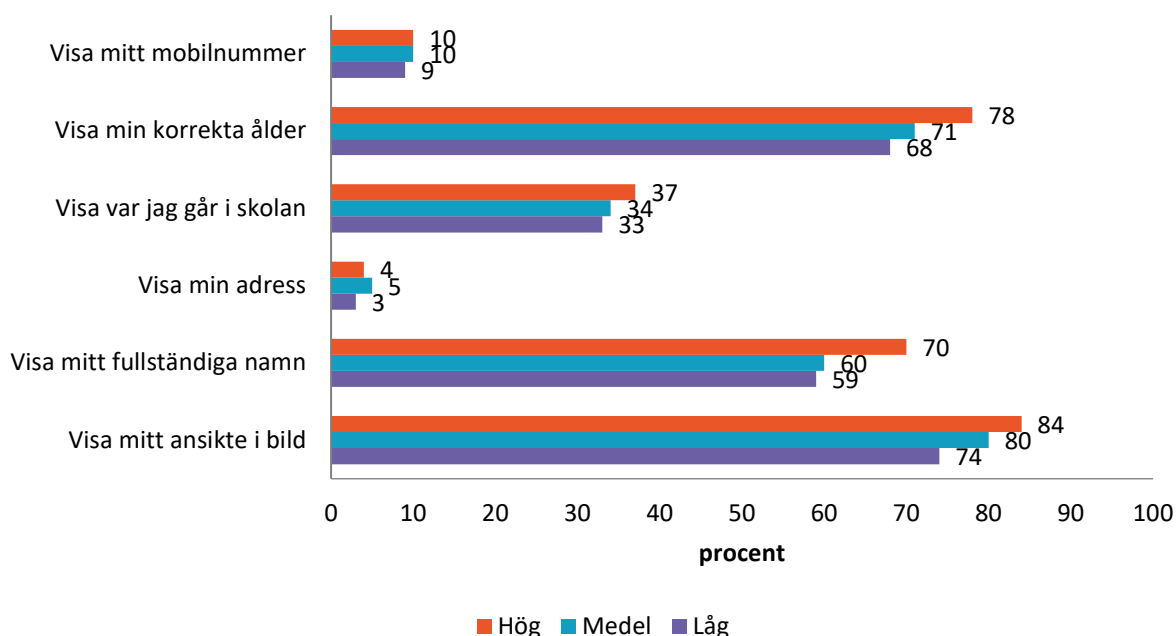

Diagram 16. Följer du någon kanal, videobloggare eller liknande på t.ex. YouTube? 13–16 år, procent

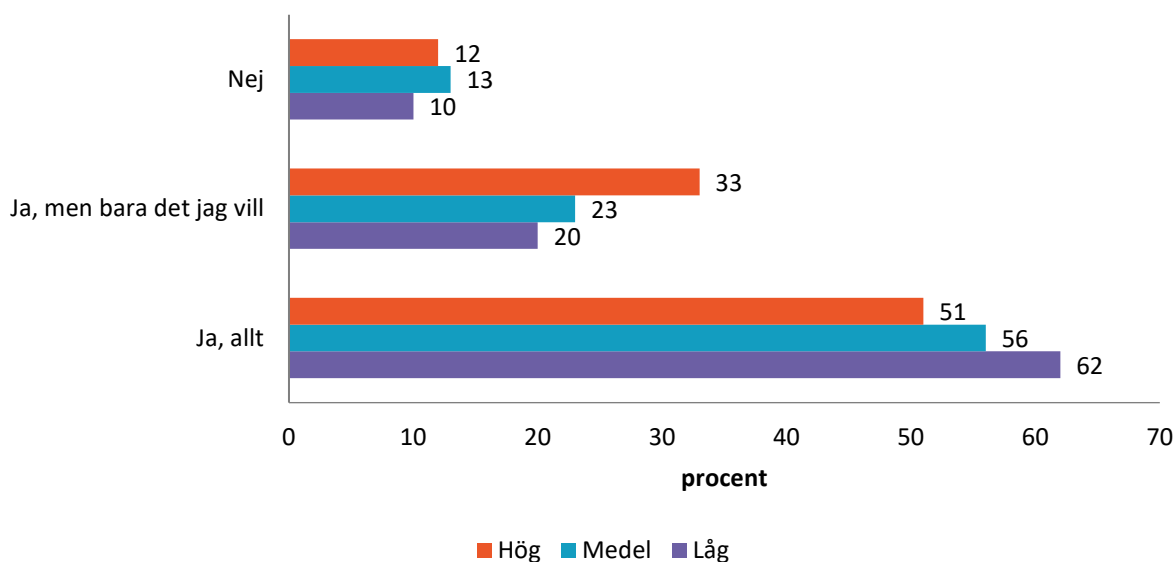
Även bland de äldre barnen är det något fler som använder sociala medier bland barn till lågutbildade föräldrar, men det är tvärtom i fråga om följandet av kanaler, videobloggare och liknande på YouTube, Instagram etc. Skillnaderna är dock mycket små.

Diagram 17. När du använder sociala medier, kan du tänka dig att...? 13–16 år, procent

Barn till lågutbildade föräldrar är mer restriktiva med vilken information de lämnar ut om sig själva. I fråga om ålder skiljer det 12 procentenheter mellan barn till lågutbildade och högutbildade föräldrar.

Diagram 18. Kan någon av dina vårdnadshavare se dina inlägg? 13–16 år, procent

Det är färre föräldrar som har insyn i sina barns inlägg när de är i åldern 13–16 år, men liksom i det yngre åldersintervallet är det något vanligare bland lågutbildade föräldrar att ha full insyn. Även när det gäller tillgången till barnets lösenord är det något vanligare bland lågutbildade (19 %) än bland föräldrar med medelhög (18 %) eller hög utbildning (15 %).

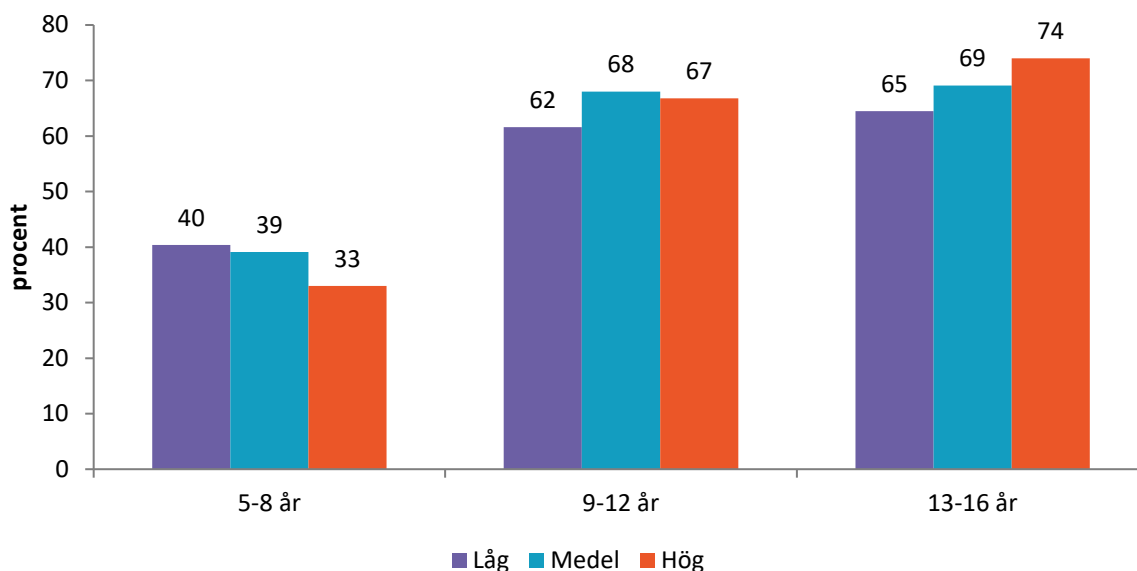
Sammantaget kan man således konstatera att barn till lågutbildade föräldrar – i hela åldersspannet 9–16 år – tenderar att använda sociala medier i något högre grad än övriga, men är samtidigt något

mer återhållsamma med informationen de sprider om sig själva och deras föräldrar har i något högre grad insyn i, och tillgång till, barnens sociala medieanvändning.

Nyheter

I *Ungar & medier 2017* infördes en ny fråga: Brukar du (eller ditt barn, i enkäten till föräldrarna) ta del av nyheter? Svartalternativen var bara "ja" eller "nej" varför resultatet ger en övergripande bild av hur många som över huvud taget tar del av nyheter på något sätt. Denna fråga kompletterar de fyra nyhetsfrågor som funnits i föregående undersökningar (och som fortfarande finns kvar i enkäten): om du/barnet brukar ta del av nyheter på tv, på nätet, i mobilen och i papperstidning med svartalternativen "Ja, varje dag", "Ja, någon gång i veckan", "Ja, men inte så ofta" eller "nej". Eftersom enkätens frågebatteri gällande barnens nyhetskonsumtion har ändrats låter sig inte direkta jämförelser mellan åren göras. Av den anledningen redovisas här endast svaret på den förstnämnda nyhetsfrågan, och utan jämförelser med föregående års resultat.

Diagram 19. Brukar barnet/du ta del av nyheter? Procent

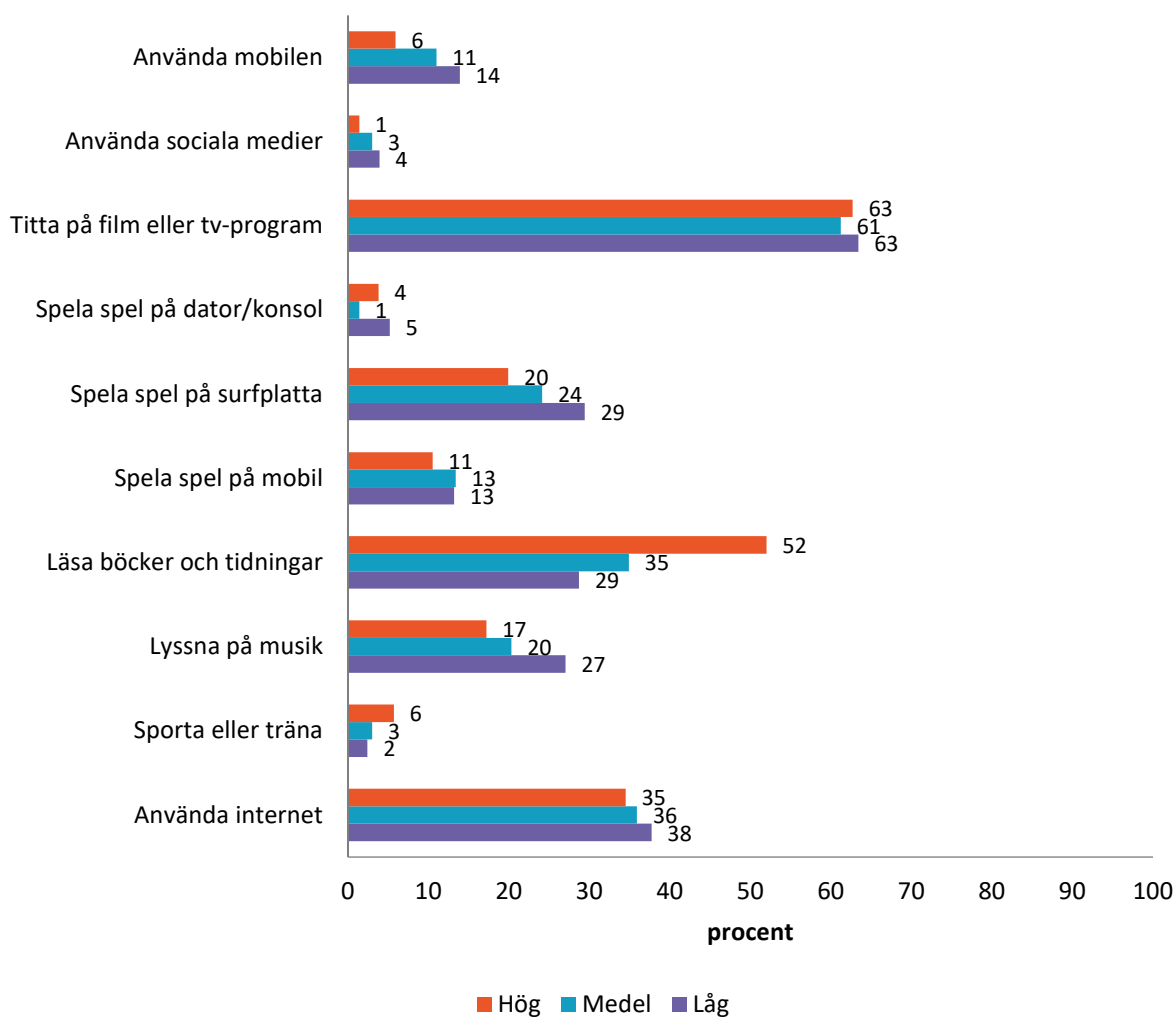
Bland de yngsta barnen, där föräldrarna svarat på enkäten, är det en större andel bland de lågutbildade som uppger att barnet tar del av nyheter. I de båda äldre intervallen, där barnen själva svarat, är andelen nyhetsanvändare tvärtom minst bland barn till lågutbildade. Att nyhetsanvändning är starkt relaterat till ålder är väl belagt i forskningen – äldre tar del av nyheter i större utsträckning än yngre – men det är också relaterat till utbildning: högutbildade är vanligen mer frekventa nyhetsanvändare¹⁰. Resultaten här bekräftar således tidigare forskning på området.

¹⁰ Se t.ex. Andersson, U. 2017. Digitala plattformar allt viktigare för nyhetspubliken – förutom när det gäller tidningsprenumeration. I Andersson, Ohlsson, Oscarsson och Oscarsson (red.) *Larmar och gör sig till*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Medieanvändning: frekvens

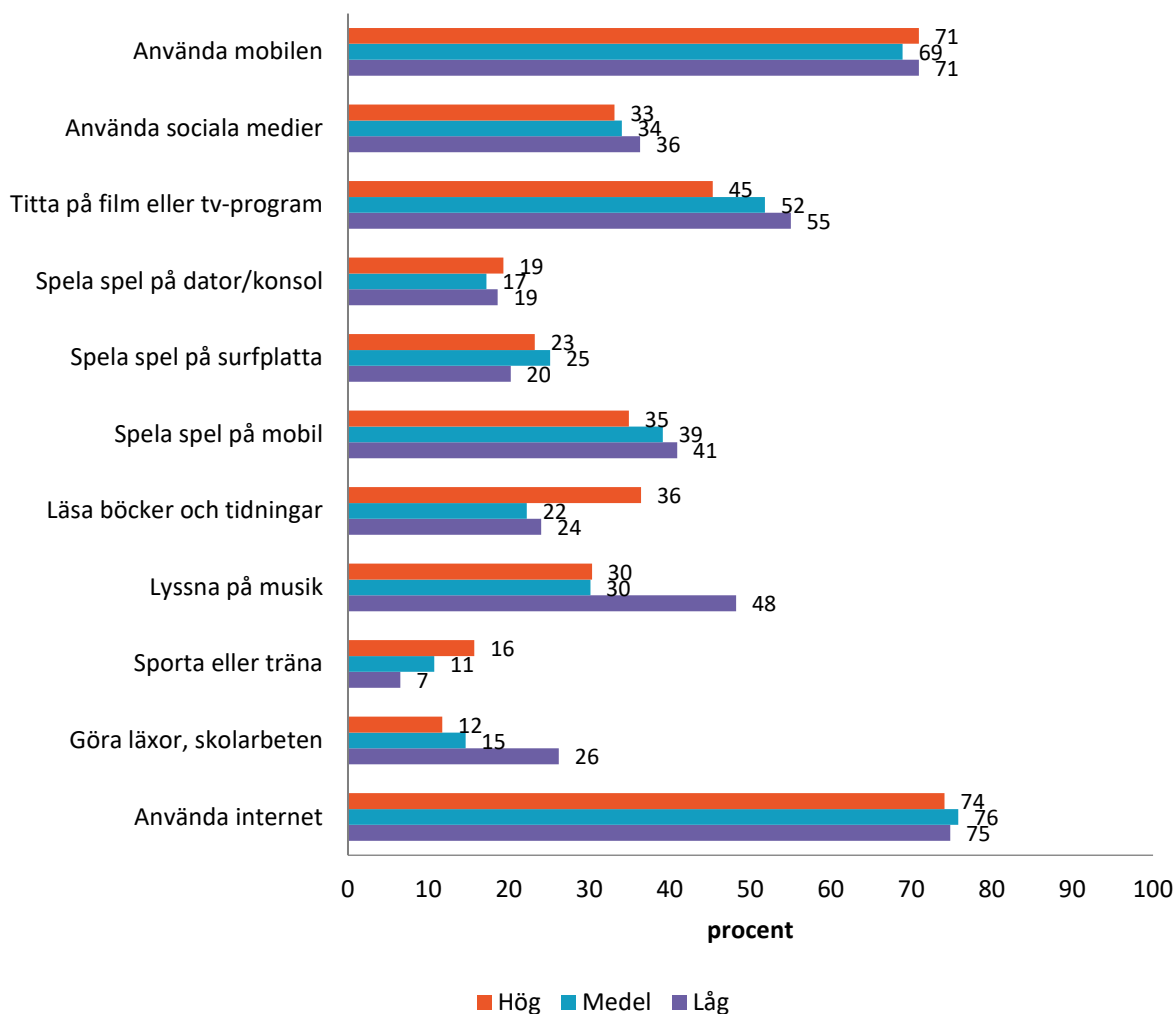
Respondenterna fick frågor om de använder olika medieformer och hur ofta de använder dem. För att mäta frekvensen i medieanvändningen ställdes frågan "Hur ofta brukar du göra något av följande", med svarsalternativen "varje dag", "några gånger i veckan", "en gång i veckan", "mer sällan" samt "aldrig". Nedan redovisas andelarna som angivit att de gör en aktivitet *varje dag*.

Diagram 20. Aktiviteter varje dag, 5–8 år, procent

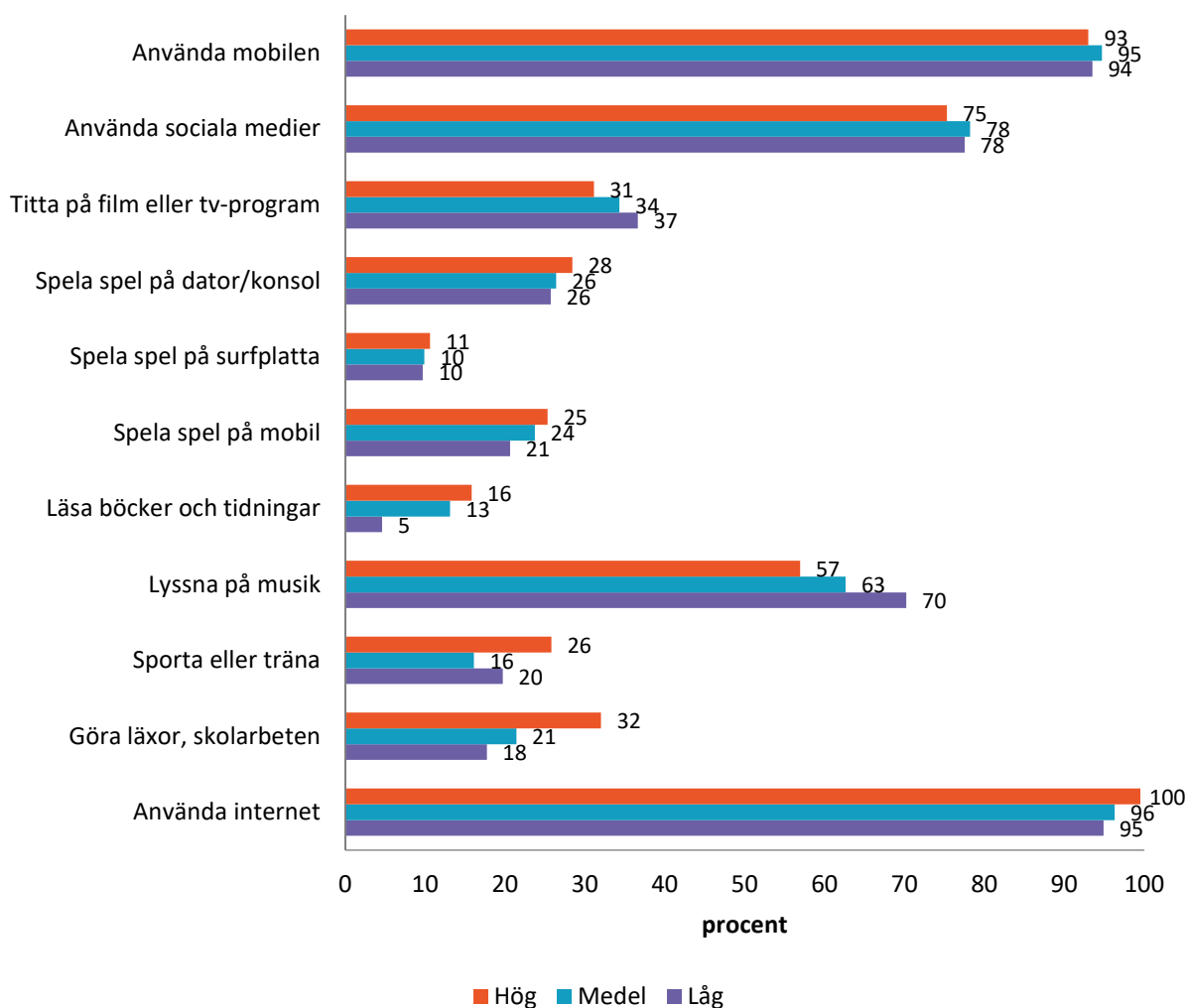
Bland de allra yngsta är skillnaderna generellt sett små. Man kan dock konstatera att barn till högutbildade i högre utsträckning läser böcker och tidningar varje dag än barn till låg- och medelutbildade. Bland barn till lågutbildade lyssnar å andra sidan något större andelar på musik och spelar spel på surfplatta varje dag. År 2015 var det större andelar av barnen till högutbildade som använde internet dagligen men i detta avseende har skillnaderna minskat.

Diagram 21. Aktiviteter varje dag, 9–12 år, procent

Även i åldersintervallet 9–12 är det större andelar av barnen till högutbildade föräldrar som dagligen läser böcker, medan större andelar av barnen till lågutbildade föräldrar lyssnar på musik. Men det är även större andelar av barnen till lågutbildade föräldrar som dagligen gör läxor samt tittar på tv-program och filmer. Dessa resultat bekräftar i stora drag resultaten från 2015 men man kan notera att tittandet på tv-program och filmer generellt minskat, medan internet- och mobilanvändningen generellt ökat.

Diagram 22. Aktiviteter varje dag, 13–16 år, procent

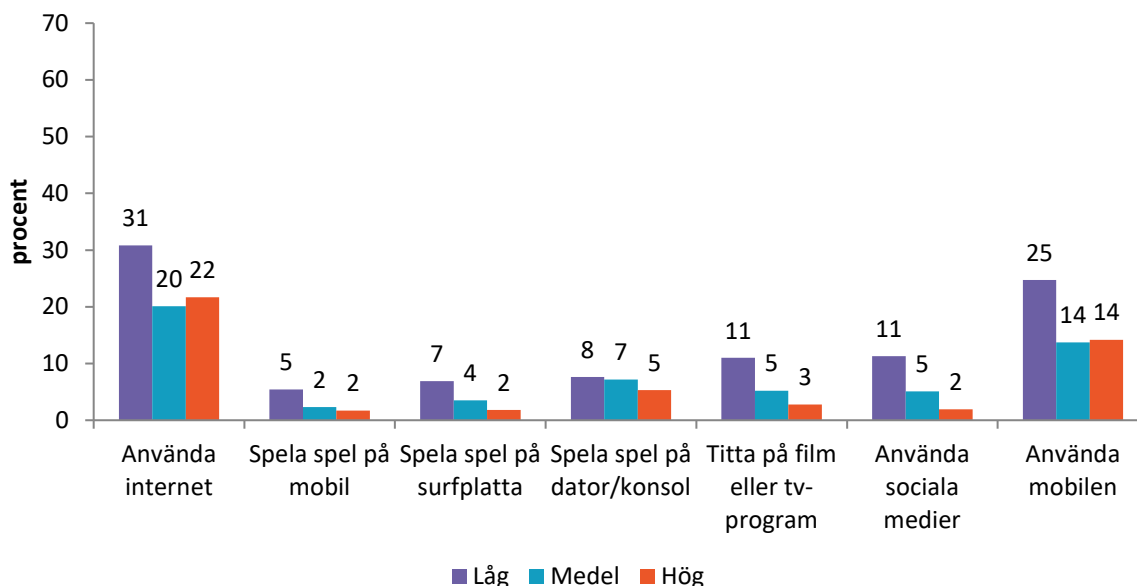
Även i åldersintervallet 13–16 är det större andelar av barnen till högutbildade föräldrar som dagligen läser böcker, medan större andelar av barnen till lågutbildade föräldrar lyssnar på musik. Detta är således genomgående skillnader, i alla åldersintervall. Vad gäller det dagliga läsandet bör man dock notera att det har minskat med hela 11 procentenheter bland barn till både hög- och lågutbildade sedan 2015. Även det dagliga läxläsandet har minskat i dessa två grupper, men relationen dem emellan kvarstår: bland äldre tonåringar läser fler barn till högutbildade dagligen läxor. En större andel av barn till högutbildade utövar också någon fysisk aktivitet, men i ungefär samma utsträckning som 2015. Den starka hälso- och träningstrenden som det talas om i medier och den allmänna debatten syns alltså inte i statistiken här, inte för något åldersintervall eller utbildningsgrupp.

Medieanvändning: omfattning

För att mäta omfattningen av medieanvändningen fick respondenterna svara på hur lång tid de ägnar åt olika medieformer ”en vanlig dag”. I de följande analyserna har resultaten grupperats i dikotoma värden: de som använder mediet i fråga 3 timmar eller mer per dag (”högkonsumenter”), och de som använder det mindre än 3 timmar per dag. Begreppet högkonsument är värdeneutralt och deskriptivt såtillvida att det endast beskriver tidsåtgång. I *Ungar & medier 2017* visade dock resultaten att 3

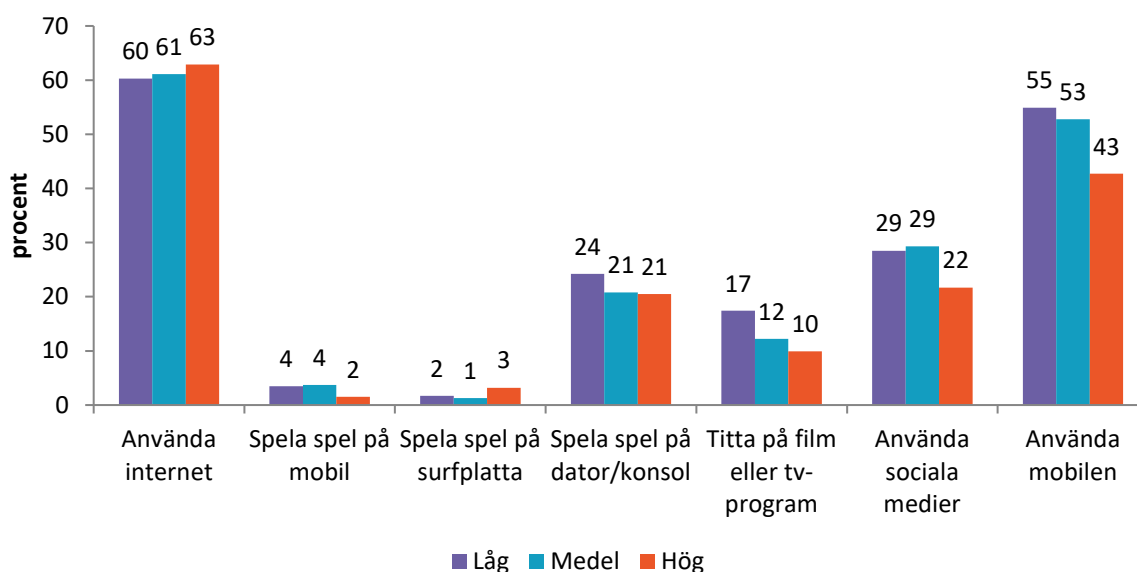
timmars användning per dag av t.ex. mobiltelefoner och internet inte är särskilt "högt" utan snarare genomsnittligt, vilket gör begreppet "högkonsumenter" problematiskt. I brist på bättre formuleringar används ändå begreppet fortsättningsvis, trots att det ofta avser "genomsnittskonsumenter". Det är andelarna högkonsumenter i respektive utbildningsgrupp som redovisas i diagrammen nedan. Eftersom antalet högkonsumenter i det yngsta åldersintervallet är så få redovisas inte dessa alls.

Diagram 23. Använder mer än 3 tim/dag, 9–12 år, procent

Det är bland barn till lågutbildade föräldrar man finner flest högkonsumenter oavsett vilket medium det handlar om. Skillnaderna är störst när det gäller användandet av internet och mobiltelefon, men mycket små när det gäller digitala spel. Jämfört med 2015 har andelarna högkonsumenter av film och tv-program minskat markant i samtliga utbildningsgrupper men ökat vad gäller internet och mobiltelefon, särskilt bland barn till lågutbildade.

Diagram 24. Använder mer än 3 tim/dag, 13–16 år, procent

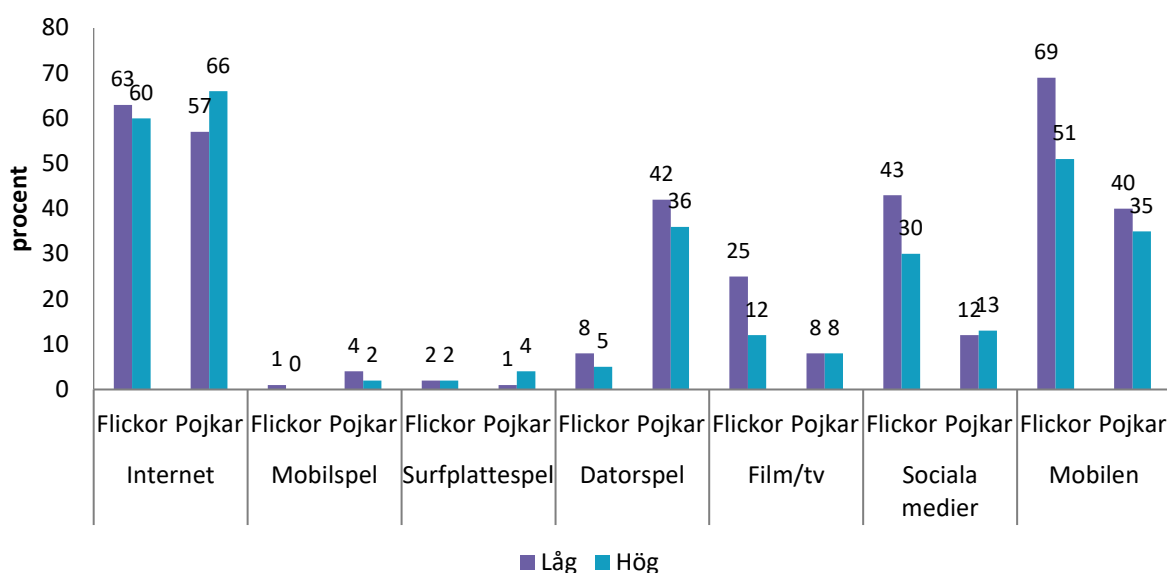
I det äldsta åldersintervallet jämnas skillnaderna ut, även om barn till lågutbildade också i denna ålder oftare är högkonsumenter av mobilen, filmer och tv-program. Skillnaderna mellan utbildningsgrupperna var något större 2015, särskilt vad gäller internet och sociala medier. Sammantaget kvarstår det mönster som fanns 2015 i åldersintervallet 9–12, men är inte fullt lika tydligt bland de äldre barnen.

Sammanfattningsvis kan man därmed konstatera att det finns en konsekvent skillnad mellan utbildningsgrupperna när det gäller hur frekvent barnen läser böcker och lyssnar på musik. Medan det dagliga läsandet av böcker är mer utbrett bland barn till högutbildade är det dagliga musiklyssnandet mer utbrett bland barn till lågutbildade. Det finns dock tydliga tendenser till att läsningen av böcker, liksom läsningen av läxor, minskar i båda grupperna. Vad gäller omfattningen av barnens mediekonsumtion finns det störst skillnader i åldersintervallet 9–12 då andelarna högkonsumenter av olika medier är större bland barn till lågutbildade, än bland barn till högutbildade.

Kön

Medieanvändning är i hög grad kopplat till kön, vilket har belagts i åtskilliga studier. Bland yngre barn är skillnaderna ofta små eller obefintliga men i tonåren kan de vara betydande. I *Ungar & medier 2017* framgår t.ex. att andelen högkonsumenter av datorspel/tv-spel är avsevärt större bland pojkar än bland flickor i åldern 13–16 år. Å andra sidan är andelarna högkonsumenter av mobilen och sociala medier betydligt större bland flickor än bland pojkar i tonåren (se *Ungar & medier 2017*, s. 29–30). Frågan här är om föräldrarnas utbildningsnivå påverkar omfattningen av flickornas och pojkarnas medieanvändning? Av utrymmesskäl inskränker sig jämförelserna till åldersgruppen 13–16 år, där könsskillnaderna (som konstaterats) oftast är större än bland de yngre barnen. För att diagrammet ska bli överskådligt utesluts gruppen med medelhög utbildningsnivå.

Diagram 25. Föräldrarnas utbildningsnivå, barnets kön, använder + 3 tim/dag, 13–16 år, procent

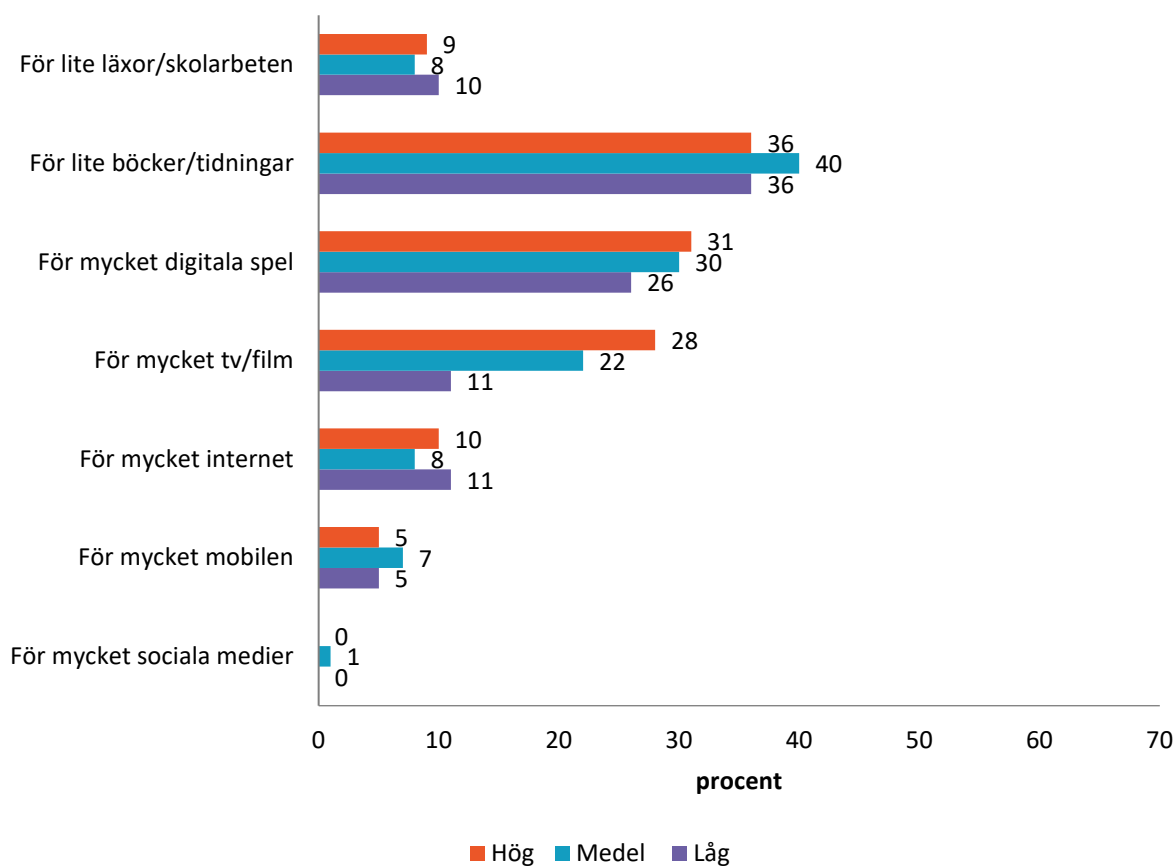
Föräldrarnas utbildningsnivå påverkar omfattningen av både pojkarnas och flickornas medieanvändning, men i varierande grad. För pojkarna finns skillnader mellan utbildningsgrupperna avseende internet, datorspel och mobilen. Pojkar till högutbildade föräldrar är i högre grad

högkonsumenter av internet medan pojkar till lågutbildade är högkonsumenter av datorspel och mobilen i något högre grad. Skillnaderna ligger mellan 5 och 9 procentenheter. För flickorna är skillnaderna större och berör användningen av film/tv, sociala medier och mobilen. Andelarna högkonsumenter är konsekvent större bland flickor till lågutbildade föräldrar och skillnaderna ligger mellan 13 och 18 procentenheter. Detta innebär, för det första, att flickornas medieanvändning påverkas mer av föräldrarnas utbildningsnivå än pojkarnas. För det andra innebär det att könsskillnaderna är större bland barn till lågutbildade föräldrar, än till högutbildade. Dessa resultat bekräftar i huvudsak de resultat som 2015 års demografirapport presenterade. I rapporten gjordes tolkningen att det möjligen skulle kunna vara en medelklassbetingad prestationskultur, där flickor i större utsträckning än pojkar förväntas vara "duktiga", som förklarar varför flickor till högutbildade föräldrar inte konsumerar medier i samma omfattning som flickor till lågutbildade föräldrar. Eftersom enkäten inte frågar om könsbundna normer går det inte att avgöra om detta är en rimlig tolkning, men att resultaten upprepas antyder att det kan finnas någon mer beständig förklaring (såsom normer) bakom resultaten.

Självskattning av medievardagen – för mycket, för lite eller lagom?

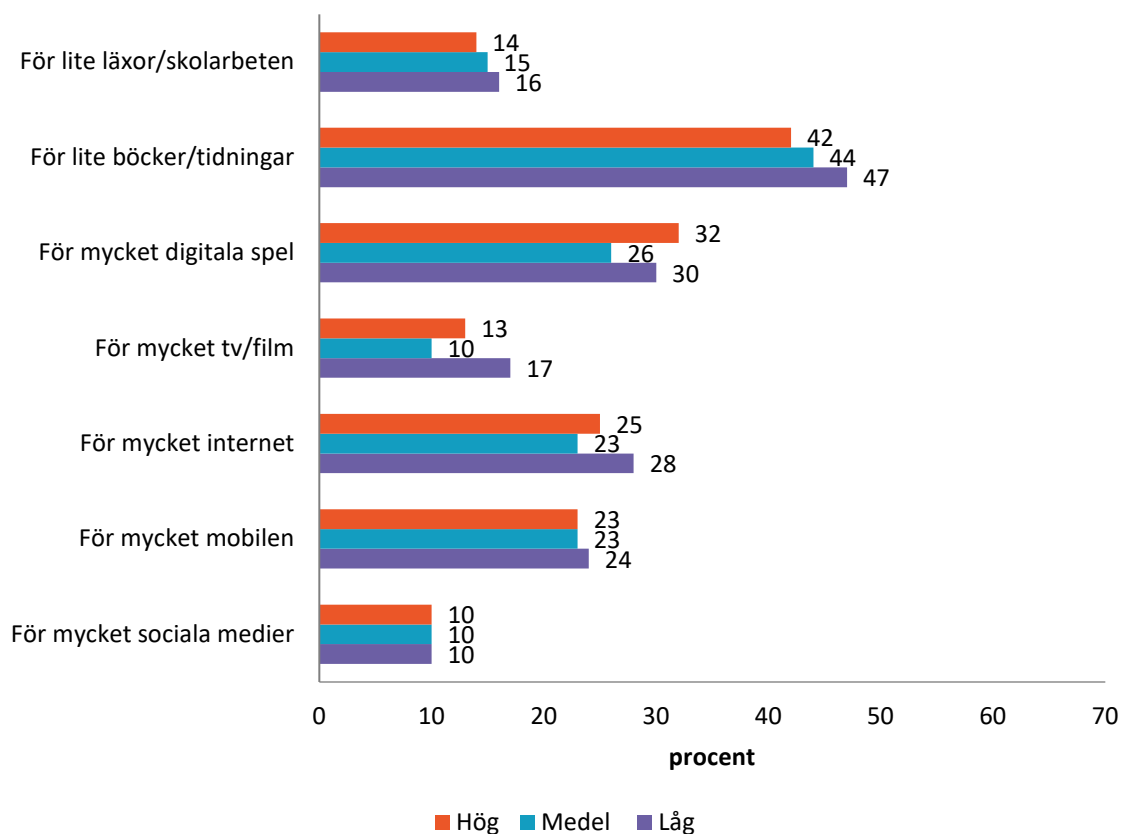
I åldersgrupperna 9–12 och 13–16 tillfrågades respondenterna om de upplevde att de ägnade "för mycket tid", "lagom med tid" eller "för lite tid" åt olika aktiviteter. I åldersintervallet 5–8 svarade istället föräldrarna hur de tyckte att barnen tillbringade tiden. Överlag anser både föräldrar och barn att de senare ägnar för mycket tid åt elektroniska medier och för lite tid åt att läsa böcker/tidningar, skolarbeten samt sport/träning.

Diagram 26. Tycker du att barnet ägnar för mycket eller för lite tid åt..., 5–8 år, procent

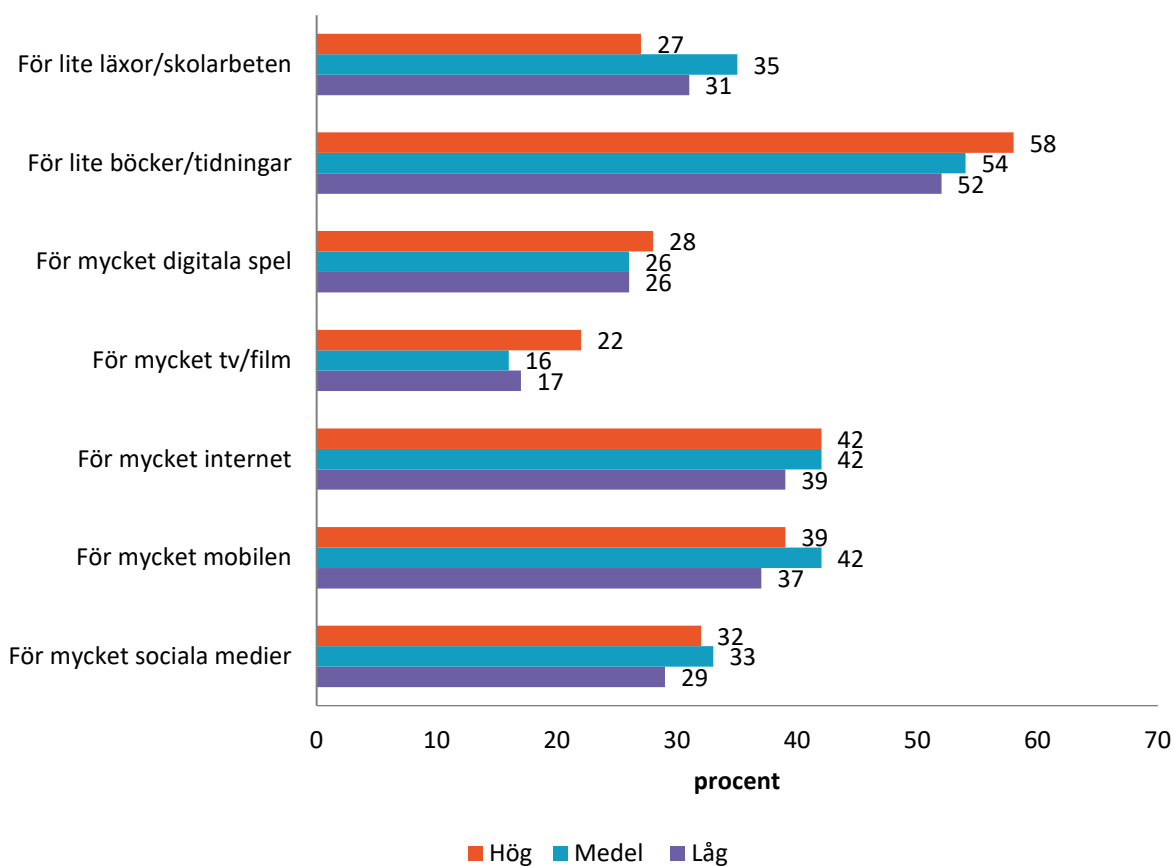
För de yngsta barnen har föräldrarna ganska likartad inställning till tidsåtgången. Alla anser att barnet ägnar för lite tid åt att läsa böcker och tidningar men för mycket tid åt digitala spel. Den största skillnaden mellan utbildningsgrupperna rör tidsåtgången för film och tv-program där de hög- och medelutbildade föräldrarna är betydligt mer kritiska än övriga. De är även något mer kritiska när det gäller digitala spel, vilket bekräftar resultaten från 2015.

Diagram 27. Tycker du att du ägnar för mycket eller för lite tid åt..., 9–12 år, procent

I intervallet 9–12 år har barnen ganska likartad inställning till sin tidsanvändning och i alla utbildningsgrupper är man mest missnöjd med att man läser för lite böcker och tidningar. 2015 fanns en svag tendens till att barn till medel- och högutbildade föräldrar i högre utsträckning tyckte att de använde elektroniska medier för mycket men denna tendens bekräftas inte här.

Diagram 28. Tycker du att du ägnar för mycket eller för lite tid åt..., 13–16 år, procent

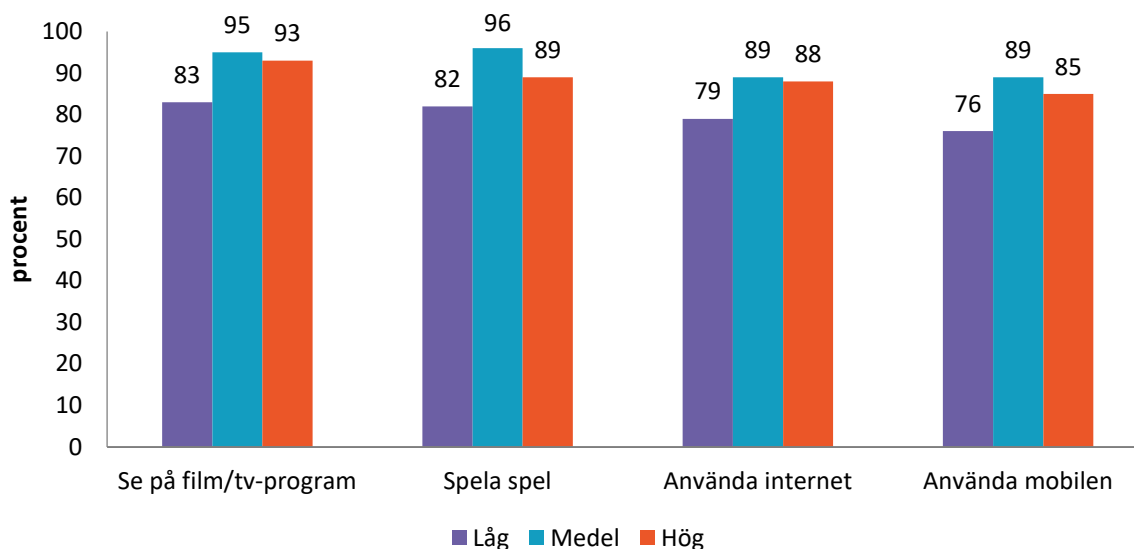

I intervallet 13–16 år är också barnen mest missnöjda med att de läser för lite böcker och tidningar, särskilt barnen till högutbildade föräldrar, trots att det är här som de flesta dagliga läsarna återfinns (se diagram 22 frekvens ovan). Och trots att andelarna högkonsumenter av digitala spel, mobilen samt film och tv-program är störst bland barn till lågutbildade (se diagram 24 omfattning ovan) är barn till högutbildade något mer kritiska till sin användning av dessa medier. Skillnaderna är dock små varför det är vanskligt att dra några större slutsatser av dessa resultat. Däremot bekräftar resultaten en slutsats i 2015 års demografirapport: det förefaller som att barn till högutbildade föräldrar har lärt sig att de bör läsa, men inte spela spel, och att de därmed har högre krav på sig själva avseende dessa aktiviteter.

Regler: hur sent?

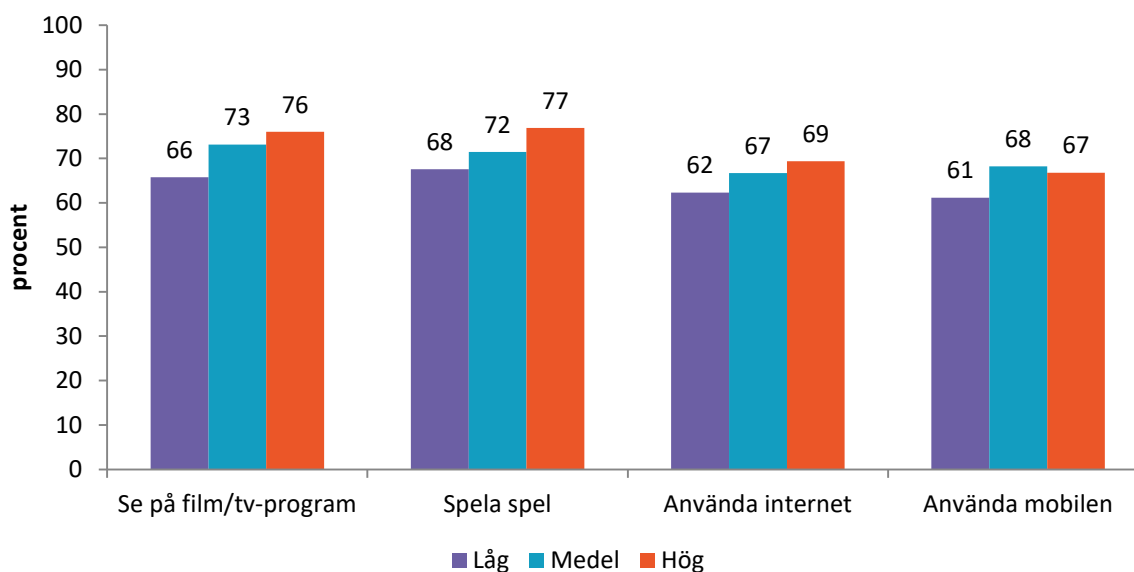
Inom medieforskningen görs en indelning av olika strategier som föräldrar använder för att hantera barnets medieanvändning, dessa strategier brukar benämnas *föräldramedling*. Den strategi som innefattar regler brukar kallas *restriktiv medling*. I följande analys har två aspekter av restriktiv medling undersökts. Dels huruvida barnet har regler kring *hur sent* på dagen/kvällen han eller hon får använda medier, dels om det finns regler för *hur lång tid* barnet får använda medier.

Diagram 29. Har regler för hur sent barnet får..., 5–8 år, procent

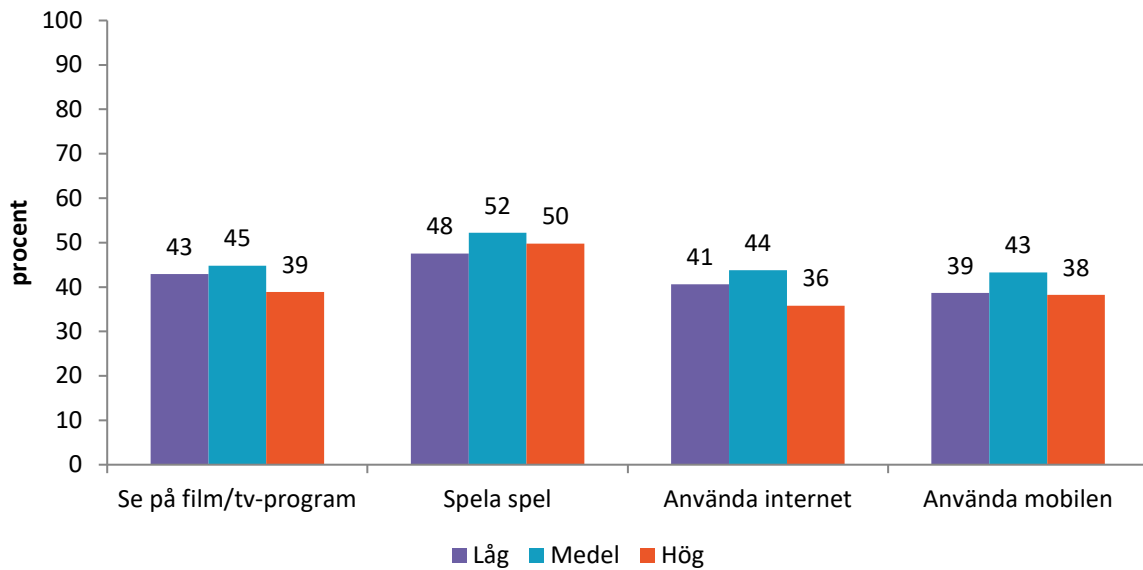
I det yngsta intervallet är det stora andelar som har regler för hur sent de får använda samtliga medier som efterfrågas, oavsett föräldrarnas utbildningsnivå. Det är dock färre barn till lågutbildade föräldrar som har dessa regler.

Diagram 30. Har regler för hur sent barnet får..., 9–12 år, procent

I åldersintervallet 9–12 är det vanligast med regler för hur sent barnet får titta på film och tv-program samt spela spel. Det är dock ingen större skillnad jämfört med de andra medieaktiviteterna. Barn till lågutbildade föräldrar har även här regler i något lägre grad än övriga barn: mellan 4 och 10 procentenheter lägre. Jämfört med 2015 är den största förändringen att en mindre andel av barnen till lågutbildade nu har regler för hur sent de får titta på film eller tv-program (en minskning på 10 procentenheter), vilket är rimligt mot bakgrund av att tittandet på film och tv har minskat. För övrigt är resultaten här näraliggande den föregående undersökningens resultat.

Diagram 31. Har regler för hur sent barnet får..., 13–16 år, procent

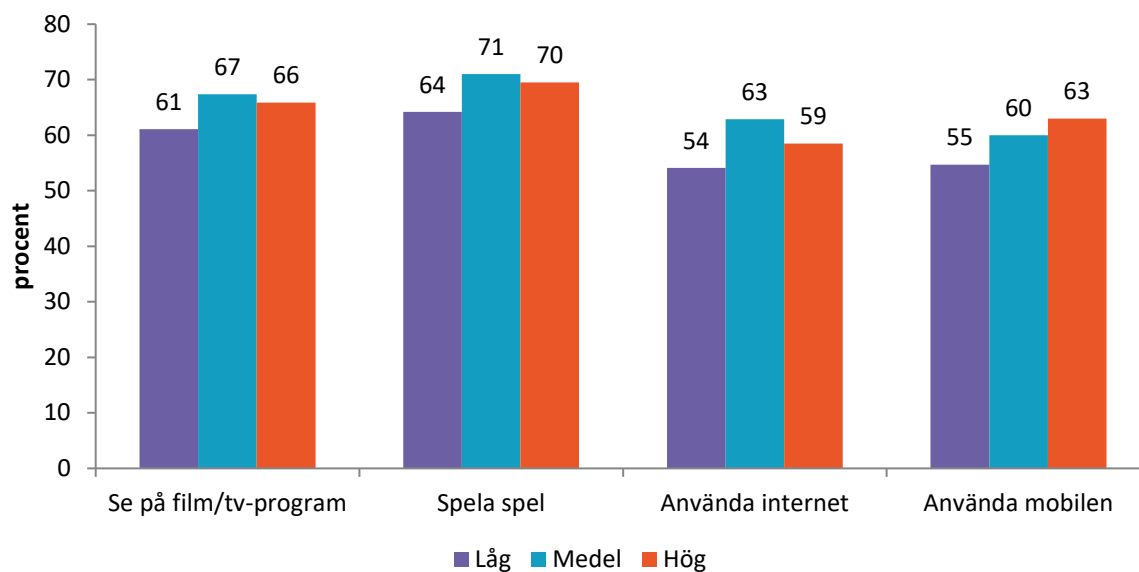

Tendensen att barn till lågutbildade föräldrar i lägre grad än övriga barn har regler för hur sent de får använda medier planar ut i åldersintervallet 13–16. Skillnaderna mellan utbildningsgrupperna är ganska små här.

I intervallet 13–16 år är skillnaderna större jämfört med undersökningen 2015, då det var vanligast med regler för samtliga medieaktiviteter bland barn till högutbildade. Nu har andelarna bland barn till högutbildade som har regler för hur sent de får titta på film och tv-program, använda internet och mobilen minskat. Samtidigt har andelarna barn till lågutbildade med regler ökat märkbart gällande samtliga medieaktiviteter. Även bland barn till medelutbildade har andelarna med regler för allt (utom film och tv) ökat så pass mycket att det nu är främst bland dessa som regler för "hur sent" förekommer.

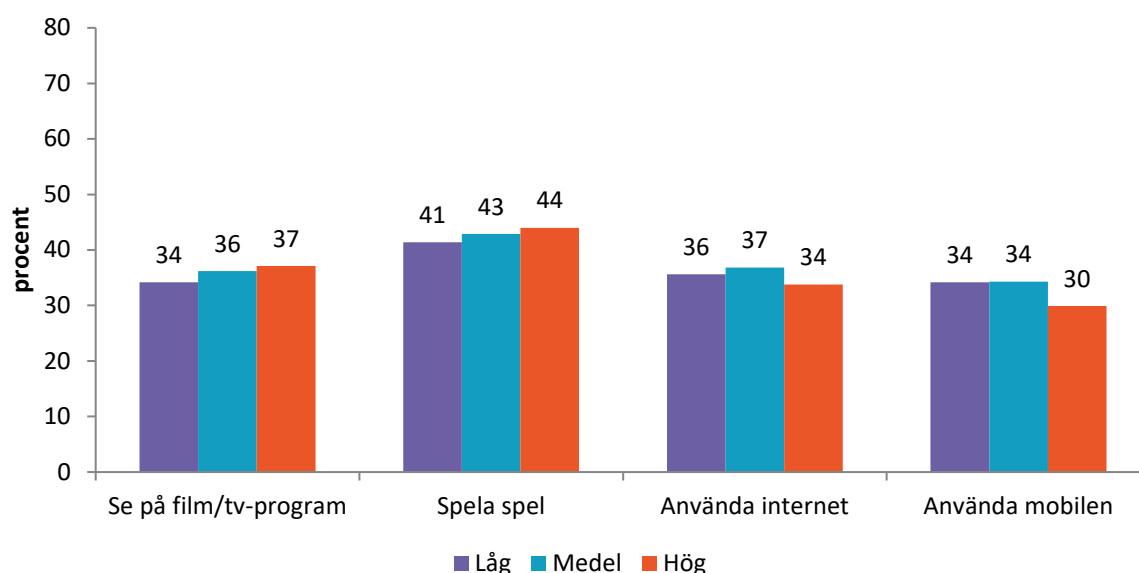
Regler: hur lång tid?

Diagram 32. Har regler för hur lång tid barnet får..., 5–8 år, procent

Regler för *hur lång tid* barn i det yngsta åldersintervallet får ägna olika medieaktiviteter är vanligare bland barn till medel- och högutbildade än bland lågutbildade. Jämfört med 2015 har fler barn till medel- och högutbildade regler för hur lång tid de får använda internet och (i synnerhet) mobilen. Bland barn till högutbildade är ökningen gällande mobilen hela 21 procentenheter. Skillnaderna mellan barn till lågutbildade, å ena sidan, och barn till medel- och högutbildade, å andra sidan, ökar därmed jämfört med 2015.

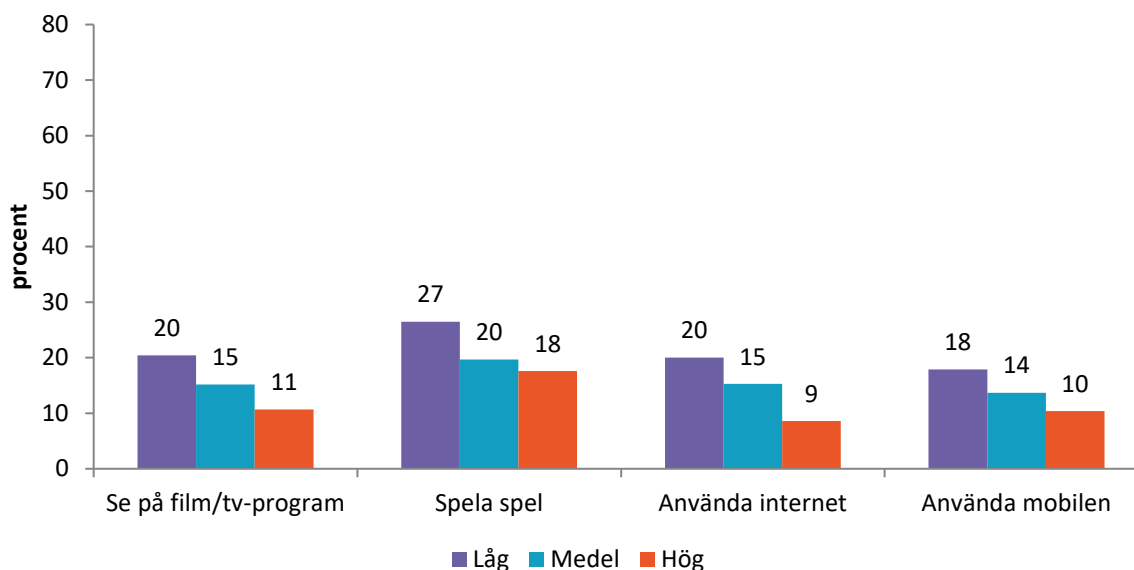
Diagram 33. Har regler för hur lång tid barnet får..., 9–12 år, procent

Även i åldersintervallet 9–12 är det något vanligare med regler för hur lång tid barnen får titta på film/tv-program och spela spel bland barn till medel- och högutbildade. Gällande internet och

mobilen är andelen barn som har regler, tvärtom, minst bland dem med högutbildade föräldrar. Jämfört med 2015 har skillnaderna mellan utbildningsgrupperna generellt minskat.

Diagram 34. Har regler för hur lång tid barnet får..., 13–16 år, procent

I det äldsta åldersintervallet finns en tydlig korrelation mellan föräldrarnas utbildningsnivå och förekomsten av denna typ av regler: de är konsekvent vanligast bland lågutbildade. Bland barn till högutbildade föräldrar har förekomsten av dessa regler minskat jämfört med 2015, i synnerhet vad gäller spel där minskningen är 13 procentenheter.

Sammanfattningsvis är regler för *hur sent* barnen får använda olika medier vanligare ju yngre barnen är och bland barn till föräldrar med medelhög eller hög utbildning. Även regler för *hur lång tid* barnen får använda olika medier är vanligare ju yngre barnen är, och bland barn till föräldrar med medelhög eller hög utbildning när det gäller det yngsta åldersintervallet. I intervallet 9–12 planar skillnaderna mellan grupperna ut och bland de äldsta barnen är det istället de lågutbildade som främst har regler för *hur lång tid*.

Medierelaterade konflikter

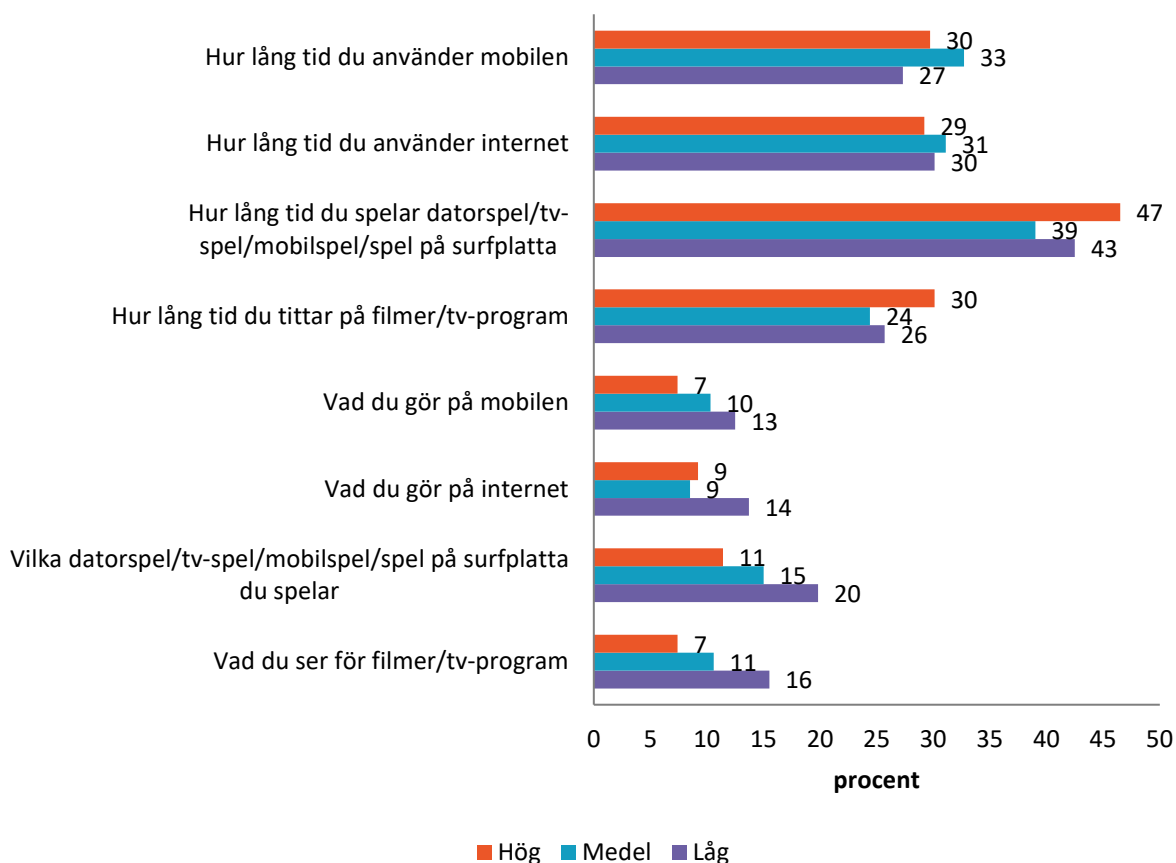
Medieanvändning kan ibland skapa konflikter mellan barn och vårdnadshavare och i enkäten ställdes två frågor om detta: en som mäter konflikter om medieinnehållet och en som mäter konflikter kring tidsåtgången. Frågorna ställdes endast till åldersintervallen 9–12 år och 13–16 år.

I undersökningen 2015 var skillnaderna mellan låg- medel- och högutbildade mycket små (i regel 1–3 procentenheter). Även i årets undersökning är skillnaderna i det äldsta åldersintervallet, 13–16 år, oftast små. Den största uppmätta skillnaden gäller konflikter om hur mycket tid barnet ägnar åt spel där det är 8 procentenheter fler konflikter bland barn till högutbildade föräldrar än bland barn till medel- och lågutbildade.

Även i åldersintervallet 9–12 finns en liknande skillnad vad gäller konflikter om speltid, men för övrigt finns inga märkbara skillnader i svarsfördelningen när det gäller tidsrelaterade konflikter. I åldersintervallet 9–12 var det 2015 aningen vanligare med konflikter om medieinnehåll bland barn

till lågutbildade föräldrar, och den tendensen återfinns även 2017. Skillnaderna är dock inte större än mellan 5 och 9 procentenheter.

Diagram 35. Brukar du och dina föräldrar bli osams om..., 9–12 år, procent

Man kan också notera att konflikterna gällande *hur lång tid* 9–12-åringarna använder internet och mobiltelefonen har ökat i samtliga utbildningsgrupper sedan 2015. Gällande internet är ökningen 3–12 procentenheter och för mobilen 8–11 procentenheter. Dessa konflikter ökar även i intervallet 13–16 år, men marginellt. Ovan noterades att det är i användandet av internet och mobiltelefon som det finns flest högkonsumenter bland barn i åldrarna 9 till 16 år. Beträktat utifrån det perspektivet är det rimligt att konflikterna omkring den tid barnen lägger på just mobilen och internet ökar.

Slutsatser

Föräldrarnas utbildningsnivå påverkar barnens innehav och tillgång till medieteknik i ringa grad. I åldersintervallet 5–8 år har ungefär hälften av barnen i samtliga utbildningsgrupper tillgång till smart mobil men det är vanligare att barnen till lågutbildade föräldrar faktiskt använder den smarta mobilen. Därefter planar skillnaderna ut. De flesta barn mellan 9 och 16 år har tillgång till, och använder, smartphone och det finns inga anmärkningsvärda skillnader mellan utbildningsgrupperna med avseende på *hur* barnen använder mobilen. När frågan gäller hur frekvent barnen utövar olika (medierelaterade) aktiviteter framträder däremot en konsekvent skillnad med avseende på läsning av böcker och musiklyssnande. Medan det dagliga läsandet av böcker är mer utbrett bland barn till högutbildade är det dagliga musiklyssnandet mer utbrett bland barn till lågutbildade. Gemensamt är dock att läsningen av böcker, liksom läsningen av läxor, minskar i båda grupperna jämfört med 2015.

Samtidigt är barnen i samtliga utbildningsgrupper och åldrar mest missnöjda med hur lite tid de ägnar åt att läsa. Här finns således en samsyn.

Andra skillnader som framkommit i analysen gäller regler för medieanvändningen. Både regler för hur sent och för hur lång tid barnet ägnar olika medier tenderar vara mindre vanliga bland lågutbildade. Även nyhetsanvändningen skiljer mellan grupperna på så sätt att andelen som tar del av nyheter i åldern 5–8 är störst bland lågutbildade, men när barnen blir äldre är andelen nyhetsanvändare tvärtom minst bland barn till lågutbildade. En högre utbildningsnivå hos föräldrarna samvarierar således med mer frekvent läsning av böcker och tidningar samt nyhetskonsumtion bland barnen. En lägre utbildningsnivå samvarierar, å andra sidan, med ett något mer utbrett användande av sociala medier bland barnen samt större föräldrainsyn i användandet. Samtidigt finns inga påfallande skillnader i mobilanvändningen. Adderas kön till analysen blir dock sambanden mer varierande och komplexa. Föräldrarnas utbildningsnivå påverkar omfattningen av både pojkarnas och flickornas medieanvändning, men flickornas medieanvändning påverkas mer. Därmed antyds att vilken inverkan utbildningsrelaterade normer har på barnens medieanvändning delvis avgörs av vilka könsrelaterade normer de samverkar med.

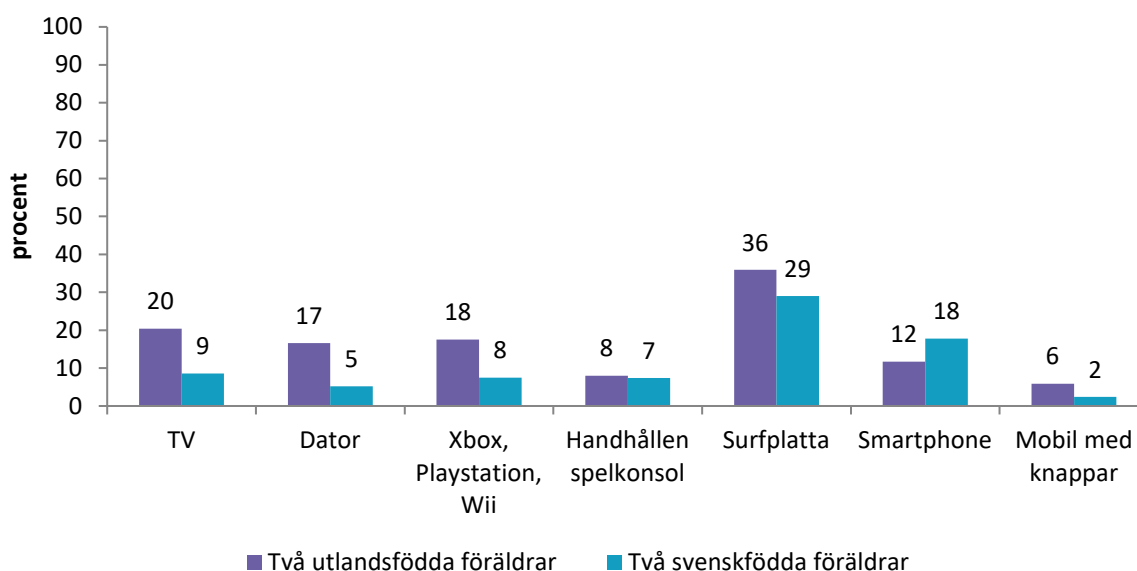
2. Föräldrars födelseland

I följande kapitel jämförs två grupper: barn med två utlandsfödda föräldrar samt barn med två svenskfödda föräldrar. Den tredje gruppen, barn till föräldrar med en utlandsfödd och en svenskfödd förälder, har av läsbarhetsskäl exkluderats ur analysen. Antalet respondenter i de olika grupperna framgår av tabell 4 i *Inledning, bakgrund, metod och läsanvisning*. Där finns även information om hur variabeln är konstruerad.

Innehav och tillgång

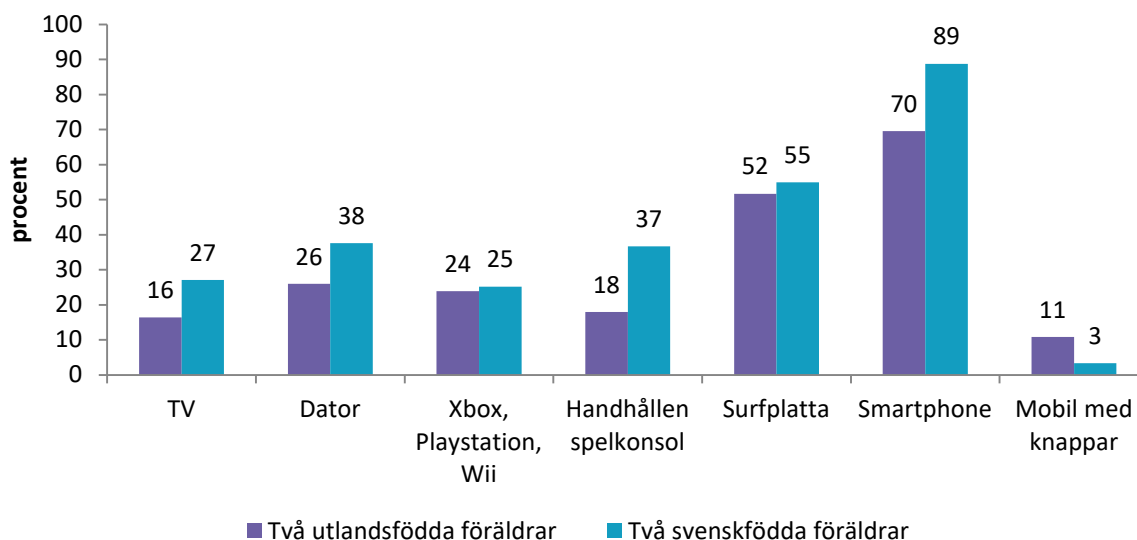
Som *innehavare* av medieteknik räknades de som svarade ”ja, en egen” på frågan ”har du tillgång till [olika mediebärare]?”. För att mäta vilka som har *tillgång* till medietekniken i fråga adderades de som svarade ”ja, jag delar den med andra i familjen” till dem som uppgav att de hade en egen. Att ”ha tillgång till” medieteknik kan således innebära att barnet har en egen apparat såväl som att barnet delar apparaten med andra familjemedlemmar.

Diagram 36. Har egna medieapparater, 5–8 år, procent

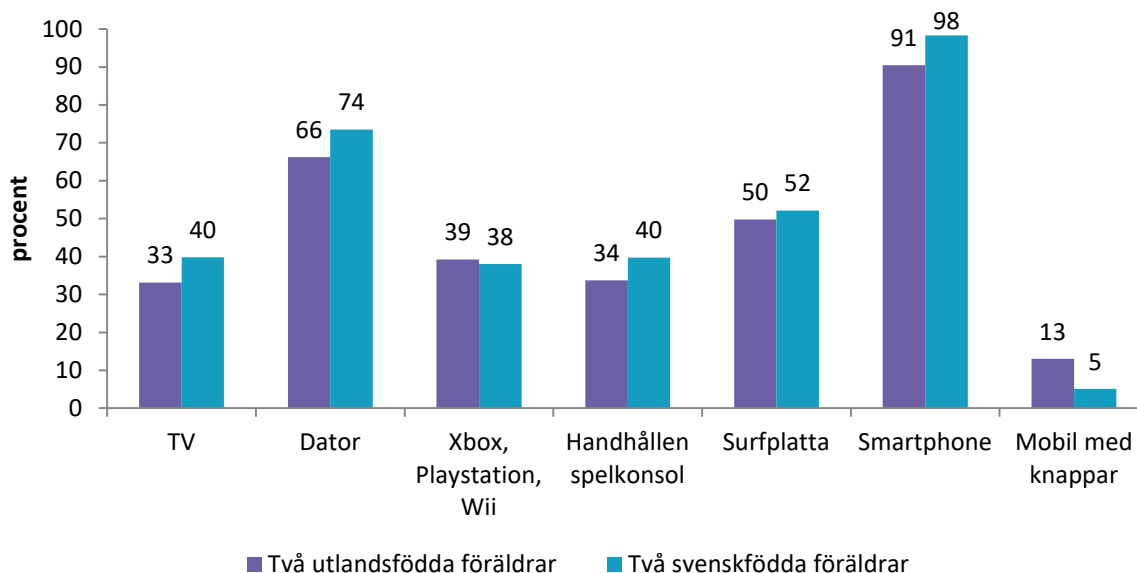
Bland barn i åldersintervallet 5–8 år har de med utlandsfödda föräldrar oftare egen medieteknik, med undantag för smarta mobiler där barn med svenskfödda föräldrar oftare har en egen. Innehavet av smarta mobiler har dock ökat bland barn med utlandsfödda föräldrar sedan 2015 så skillnaden mellan grupperna är mindre nu. Samtidigt har innehavet av handhållna spelkonsoler minskat markant i båda grupperna, vilket (som tidigare påpekats) sannolikt förklaras av att de smarta mobilerna i allt högre utsträckning fyller de handhållna konsolernas funktion.

Diagram 37. Har egna medieapparater, 9–12 år, procent

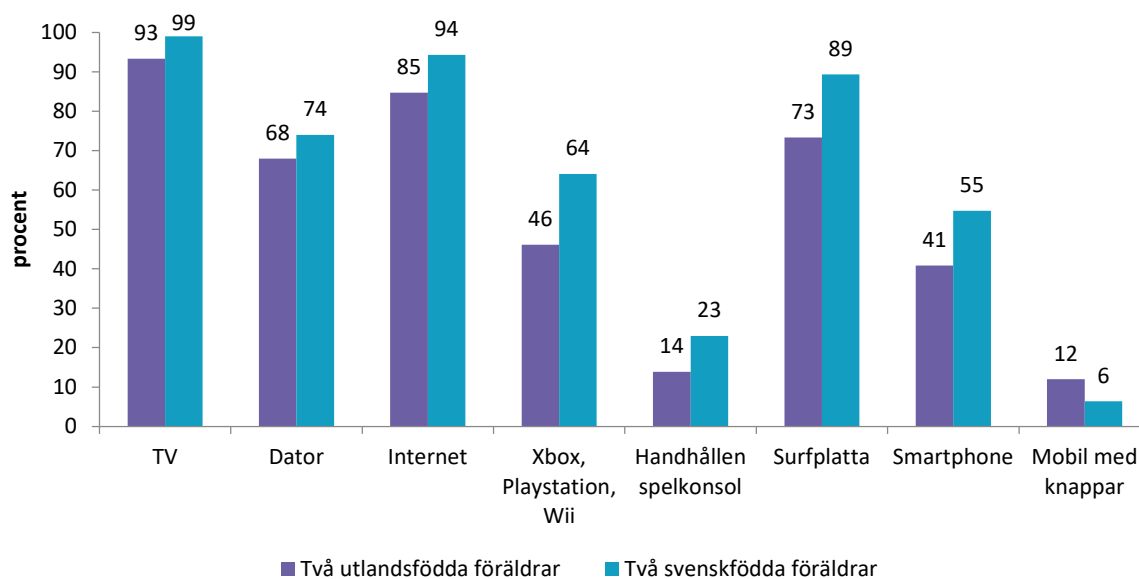
Bland barn i åldersintervallet 9–12 år är det, tvärtemot det yngre åldersintervallet, vanligare att de med svenskfödda föräldrar har egen medieteknik. Det enda undantaget är mobiltelefoner med knappar, vilka oftare innehåses av barn med utlandsfödda föräldrar. Gällande innehavet av surfplattor och spelkonsoler (Xbox, Playstation etc.) är dock skillnaderna mellan grupperna marginella.

Diagram 38. Har egna medieapparater, 13–16 år, procent

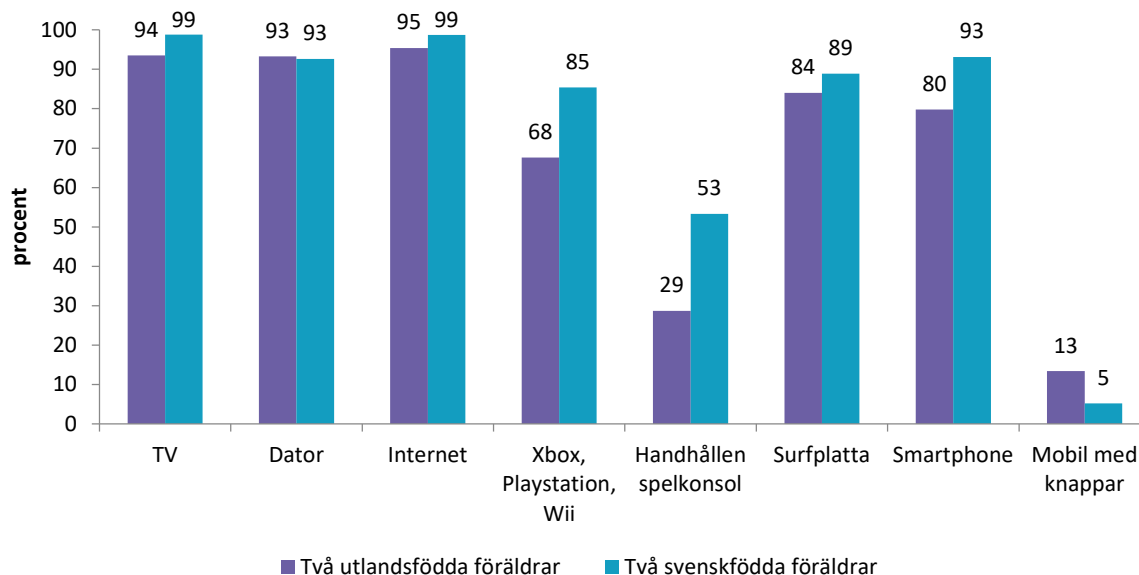
Bland 13–16-åringar innehar barn med svenskfödda föräldrar oftare de flesta medieapparater. Mobil med knappar innehåses dock oftare av barn med utlandsfödda föräldrar och gällande spelkonsoler och surfplattor är skillnaderna marginella. Skillnaderna mellan grupperna minskar över lag med stigande ålder. I 2015 års undersökning noterades att innehavet av smarta mobiler var betydligt vanligare bland barn med svenskfödda föräldrar oavsett ålder – men innehavet av smarta mobiler bland barn med utlandsfödda föräldrar har ökat sedan dess varmed skillnaden mellan grupperna minskat.

Diagram 39. Har tillgång till medieapparater i hemmet (har egen + delar med andra i familjen), 5–8 år, procent

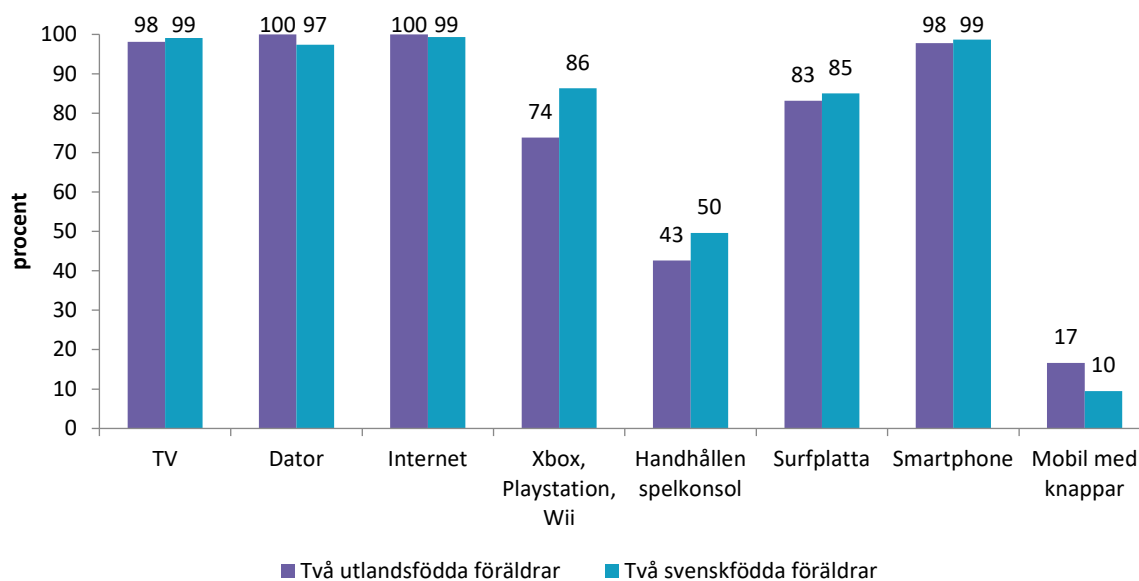
Även om barn med utlandsfödda föräldrar oftare har egen medieteknik i åldersintervallet 5–8 år, så har barn med svenskfödda föräldrar oftare tillgång till teknik. Mobil med knappar är det enda undantaget. Jämfört med 2015 har tillgången till datorer och spelkonsoler – i synnerhet handhållna spelkonsoler – minskat, medan tillgången till smarta mobiler ökat. Detta gäller för båda grupperna.

Diagram 40. Har tillgång till medieapparater i hemmet (har egen + delar med andra i familjen), 9–12 år, procent

I åldersintervallet 9–12 år är skillnaderna mellan de två grupperna små eller obefintliga avseende tillgången till tv, dator, internet och surfplatta. Tillgången till spelkonsoler och smarta mobiler är däremot större bland barn med svenskfödda föräldrar.

Diagram 41. Har tillgång till medieapparater i hemmet (har egen + delar med andra i familjen), 13–16 år, procent

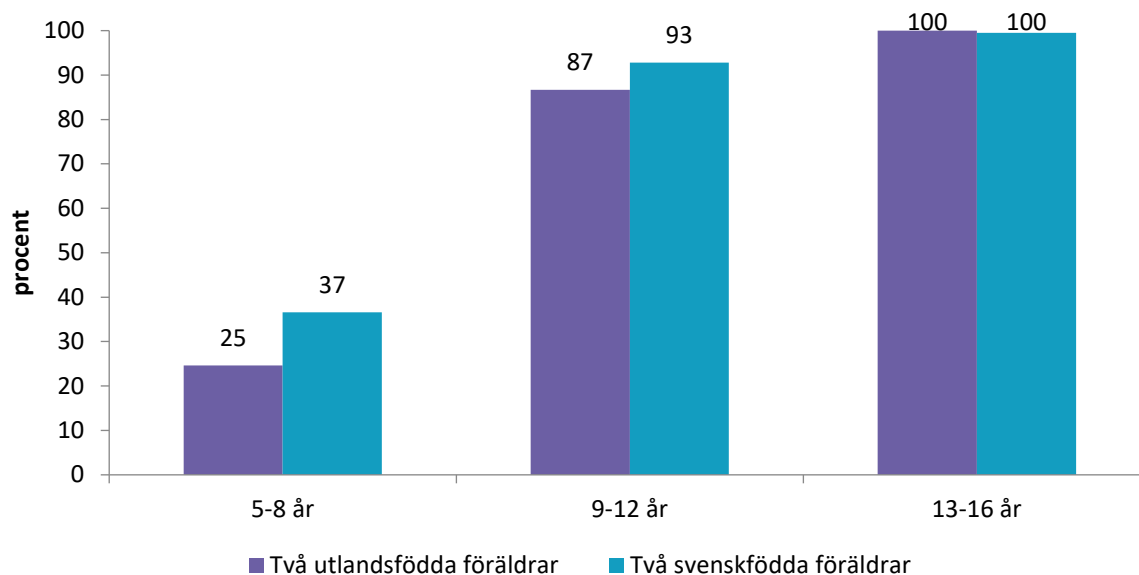
Bland de äldsta barnen jämnas skillnaderna ut ytterligare på så sätt att tillgången till smartphone är lika hög bland barn till föräldrar med utländsk härkomst som bland barn med svenskfödda föräldrar. Detta innebär att ett par tidigare iakttagna (2015) skillnader mellan grupperna gällande tillgång till medieteknik nu har minskat. Likheterna mellan grupperna är 2017 betydligt mer framträdande än skillnaderna.

Sammanfattningsvis kan därmed konstateras att skillnaderna avseende tillgången till medieteknik (det vill säga att apparaten finns tillgänglig för barnet att använda i hemmet) är generellt mindre än skillnaderna i innehav. Det finns även en svag tendens till att skillnader mellan barnen som uppmättes 2015 har minskat – för den skull inte sagt att de skillnader som fortfarande finns ska negligeras eller bagatelliseras.

Mobilanvändning

I diagrammen ovan framgick det att barn med två utlandsfödda föräldrar mindre ofta har en egen smart telefon än övriga. Skillnaderna minskar dock i takt med att barnen blir äldre och nästan alla barn i åldersintervallet 13–16 år har en egen eller delad smartphone. Tillgången till en egen telefon får konsekvenser för om, och i så fall hur, man använder mobilen.

Diagram 42. Brukar barnet/du använda mobiltelefon? Procent

I de två yngsta åldersgrupperna använder barn och unga med svenskfödda föräldrar mobiltelefon i högre utsträckning än barn med två utlandsfödda föräldrar. Skillnaden är som störst i åldersgruppen 5–8 år, men där är även användarnivåerna som lägst. I åldersgruppen 13–16 år uppger samtliga att de använder mobiltelefon.

När man tittar på *hur* barnen använder mobiltelefonen, vilka funktioner de nyttjar, framgår att barn till svenskfödda föräldrar använder mobiltelefonen till i princip samtliga aktiviteter i större utsträckning än barn till utlandsfödda föräldrar.

Diagram 43. Vad brukar barnet använda mobilen till? 5–8 år, procent

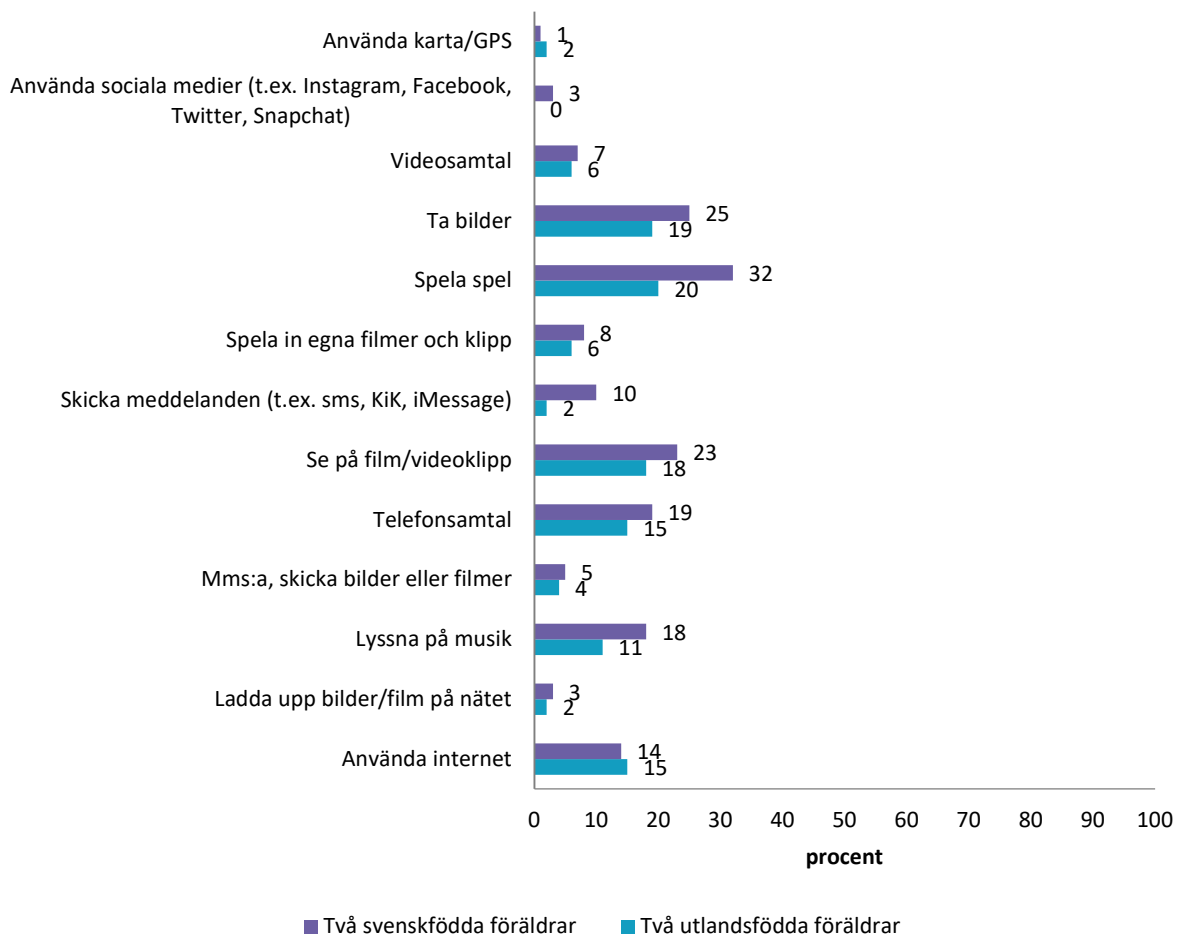

Diagram 44. Vad brukar du använda mobilen till? 9–12 år, procent

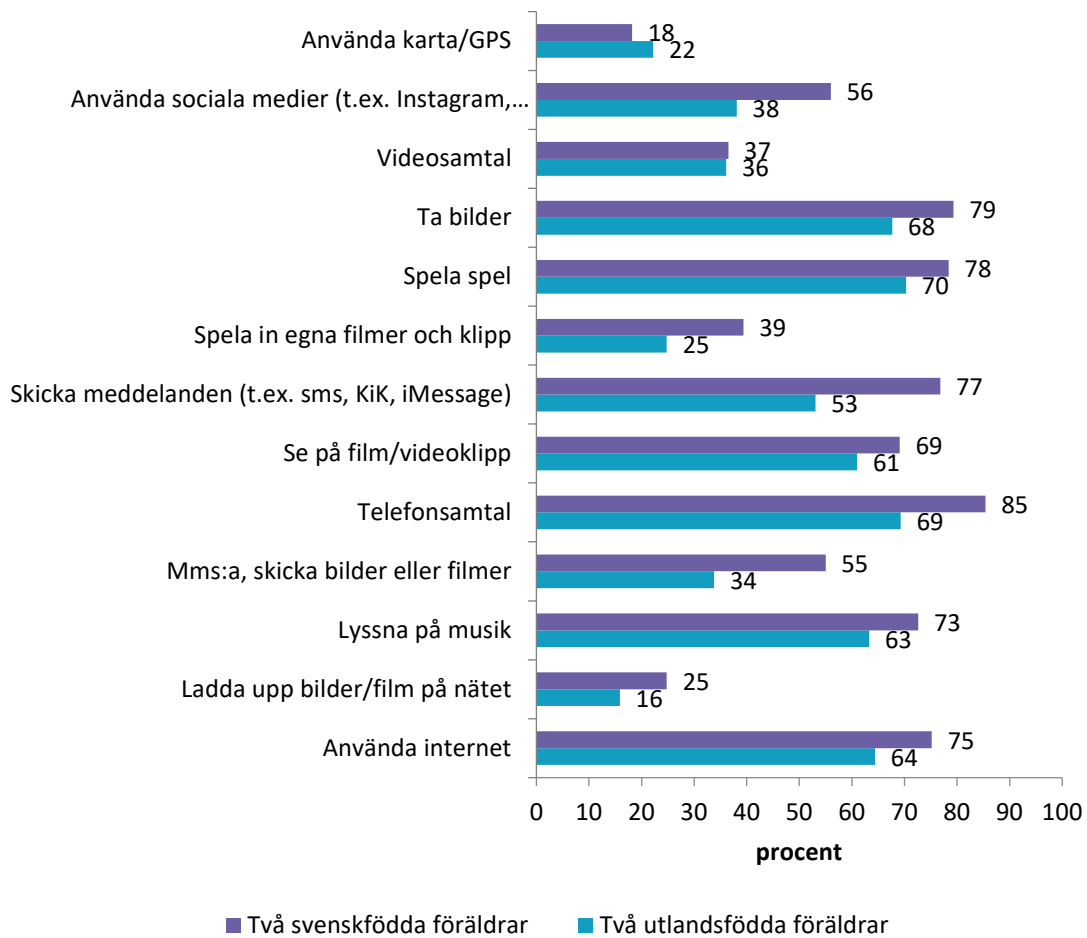
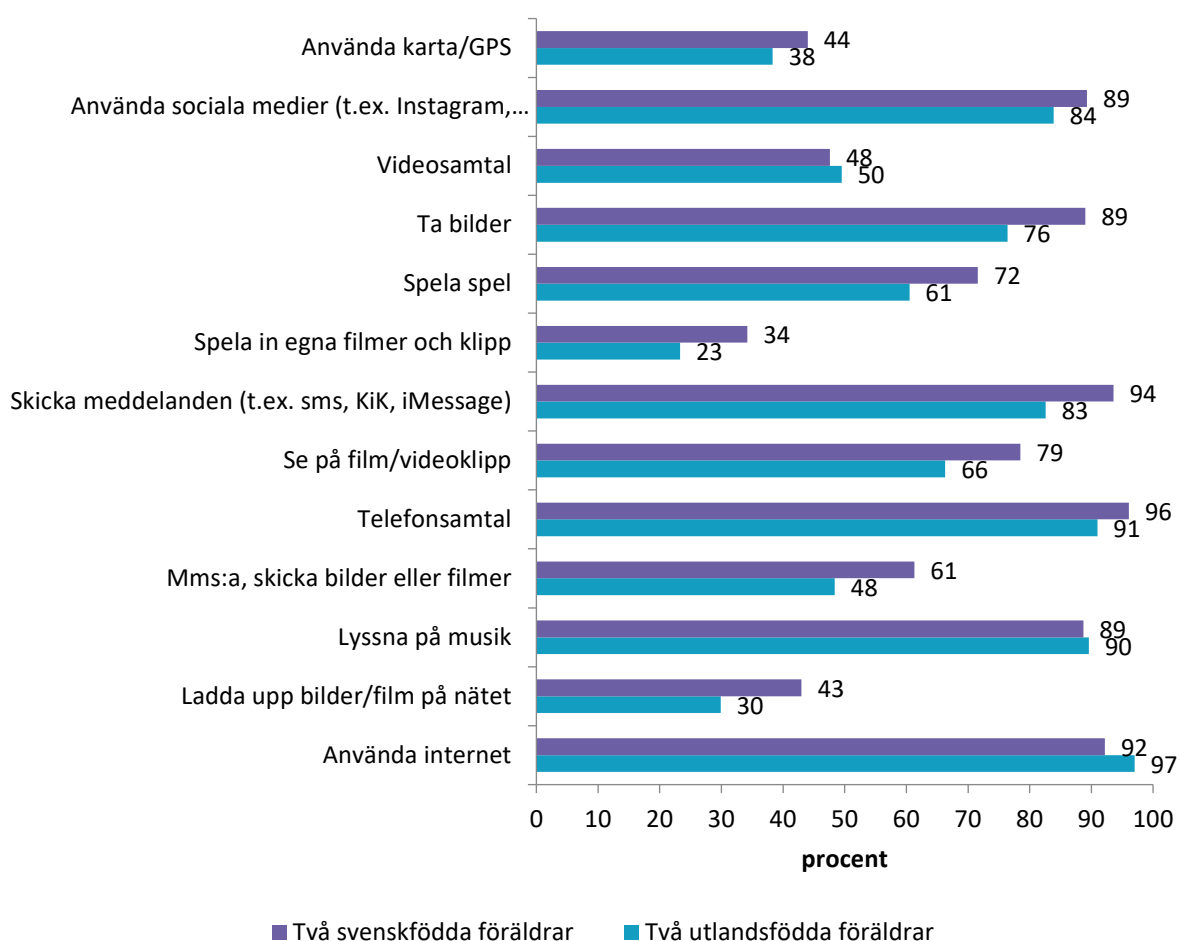

Diagram 45. Vad brukar du använda mobilen till? 13–16 år, procent

Att barn till två svenskfödda föräldrar använder mobiltelefonens olika funktioner i större utsträckning än barn till två utlandsfödda föräldrar gäller i samtliga åldersintervall (se diagram 43–45 ovan). Det är t.ex. stora skillnader när aktiviteter som innebär att barnen producerar eget innehåll studeras: i åldersgrupperna 9–12 respektive 13–16 år uppgår andelarna som spelar in egna videoklipp till 39 % respektive 34 % bland barn och unga med svenskfödda föräldrar. Motsvarande andel bland barn och unga med utlandsfödda föräldrar uppgår till 25 % respektive 23 %. Dessa skillnader i användningssätt förklaras troligen till viss del av skillnaderna i innehav och tillgång till smarta mobiler, som redovisats ovan. Delar man mobil med t.ex. syskon finns det mindre tid och möjlighet att använda mobilen, vilket rimligtvis får konsekvenser för vilka funktioner man använder. Som nämnts har dock tillgången till smarta mobiler ökat bland barn till utlandsfödda föräldrar sedan 2015 och detta sätter spår i hur de använder mobilen. Även om det fortfarande finns tydliga skillnader har användarmönstren hos barn till svensk- respektive utlandsfödda föräldrar närmast sig varandra i vissa avseenden, t.ex. användandet av sociala medier via mobilen och att skicka textmeddelanden.

Sociala medier

Som tidigare nämnts tillfrågades alla barn i åldern 9–18 år om sitt användande av sociala medier, samt kanaler på YouTube och liknande, i *Ungar & medier 2017*. Eftersom frågan inte ställts i tidigare undersökningar finns ingen data att jämföra med.

Diagram 46. Använder du sociala medier? 9–12 år, procent

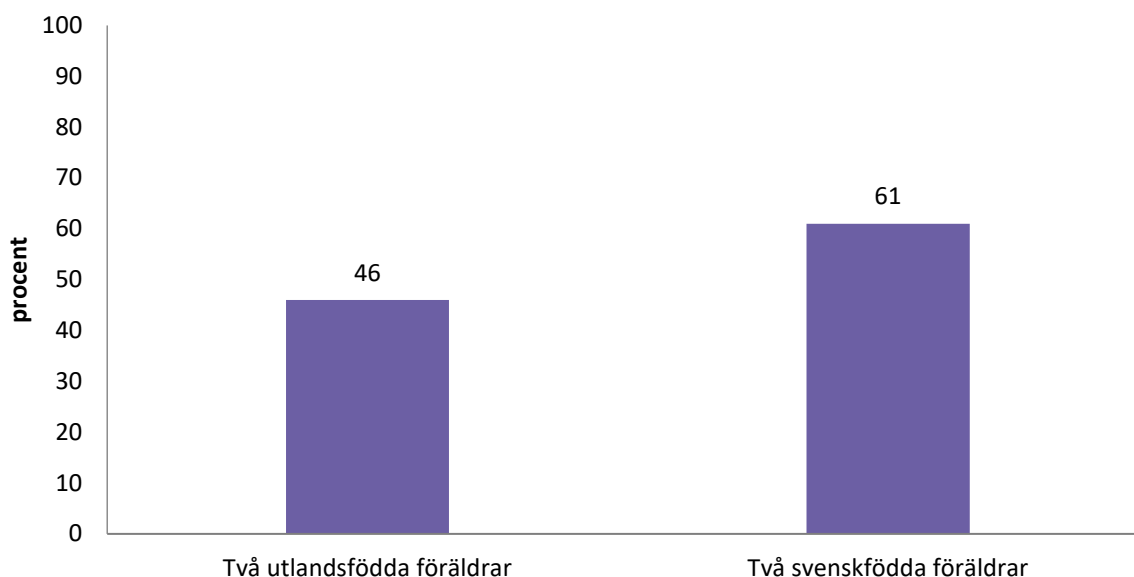
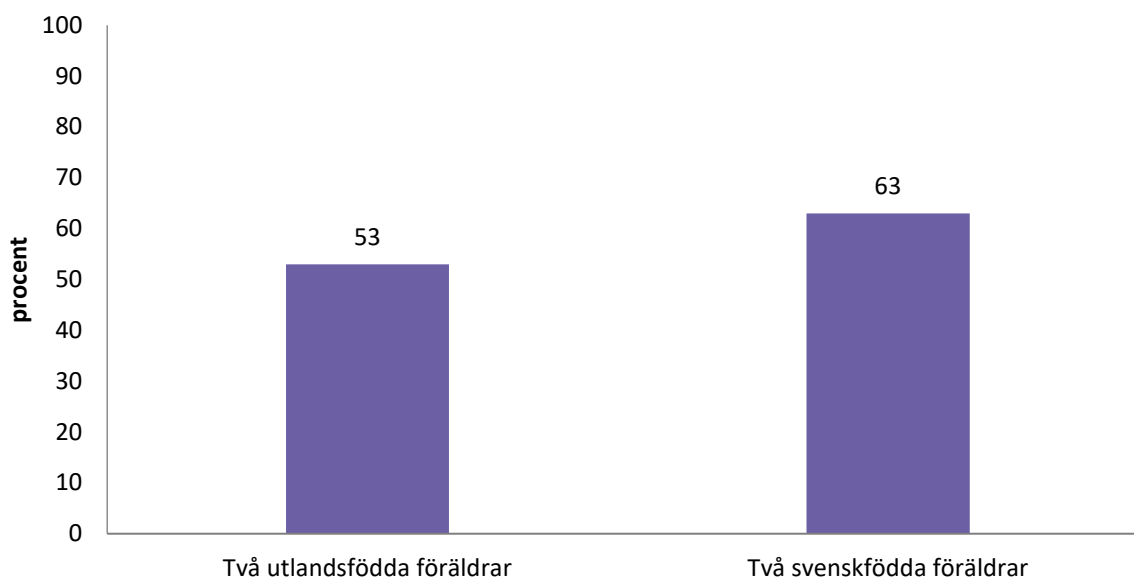

Diagram 47. Följer du någon kanal, videobloggare eller liknande på t.ex. YouTube? 9–12 år, procent

Det finns en tydlig skillnad mellan barn till två utlandsfödda föräldrar, respektive två svenskfödda föräldrar, på så sätt att de sistnämnda i högre grad använder sociala medier samt följer YouTube-kanaler och liknande. För sociala medier skiljer det hela 15 procentenheter. I föregående avsnitt visades att det även finns ett tydligt samband mellan föräldrarnas utbildningsnivå och barnens användande på så sätt att barn till föräldrar med låg utbildningsnivå använder sociala medier och följer YouTube-kanaler etc. i högre grad än barn till föräldrar med medelhög eller hög

utbildningsnivå. Testas sambandet mellan barnens användande och *föräldrarnas födelse land* för variabeln *föräldrarnas utbildningsnivå* försvinner inte skillnaderna. Oavsett föräldrarnas utbildningsnivå är det större andelar barn till svenskfödda föräldrar som använder sociala medier och följer kanaler, men utbildningsnivån har ändå viss inverkan. Barn till svenskfödda, lågutbildade föräldrar följer kanaler i högre grad (65 %) än genomsnittet medan barn till högutbildade, utlandsfödda föräldrar följer kanaler i betydligt lägre grad (46 %) än genomsnittet. Testas sambandet mellan föräldrarnas födelse land och barnens användande för variabeln som beskriver *föräldrarnas inkomst* sker ännu större förändringar – men endast för barn till utlandsfödda föräldrar. Det är ungefär dubbelt så vanligt att barn till utlandsfödda höginkomsttagare använder sociala medier än barn till utlandsfödda låginkomsttagare. Inkomst har betydligt mindre inverkan på barn till två svenskfödda föräldrar. Detta är dock sagt med reservation för att nedbrytning av materialet i flera steg, så som görs här, innebär att antalet respondenter i grupperna som jämförs blir mindre varmed resultaten blir osäkrare. Dessa resultat – och alla andra liknande analyser i rapporten – ska därför inte betraktas som fastställda fakta utan som *hypoteser* vilka behöver testas i fler undersökningar.

Diagram 48. När du använder sociala medier, kan du tänka dig att...? 9–12 år, procent

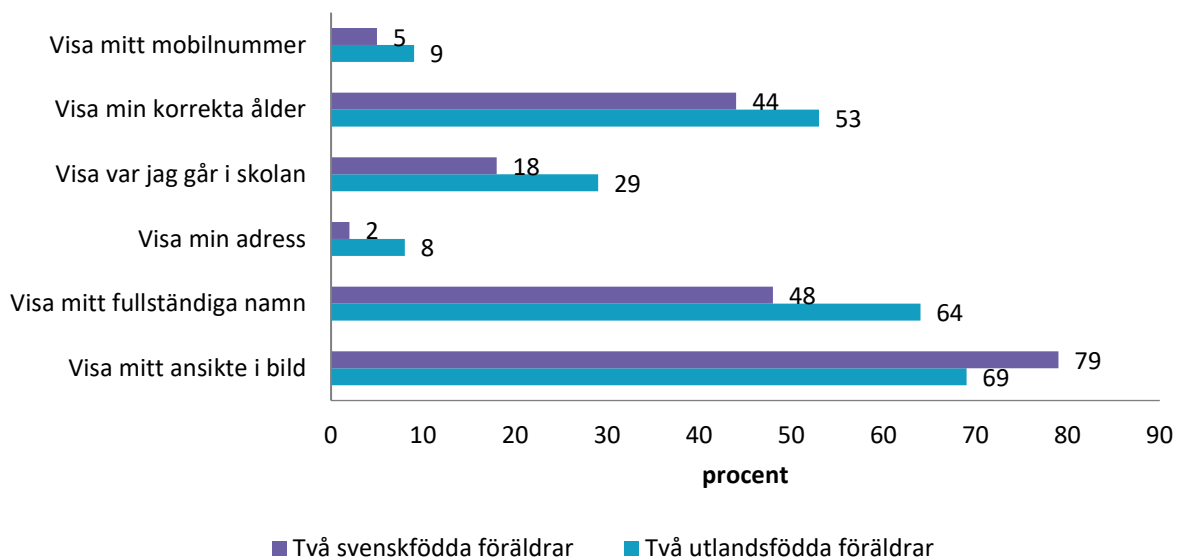
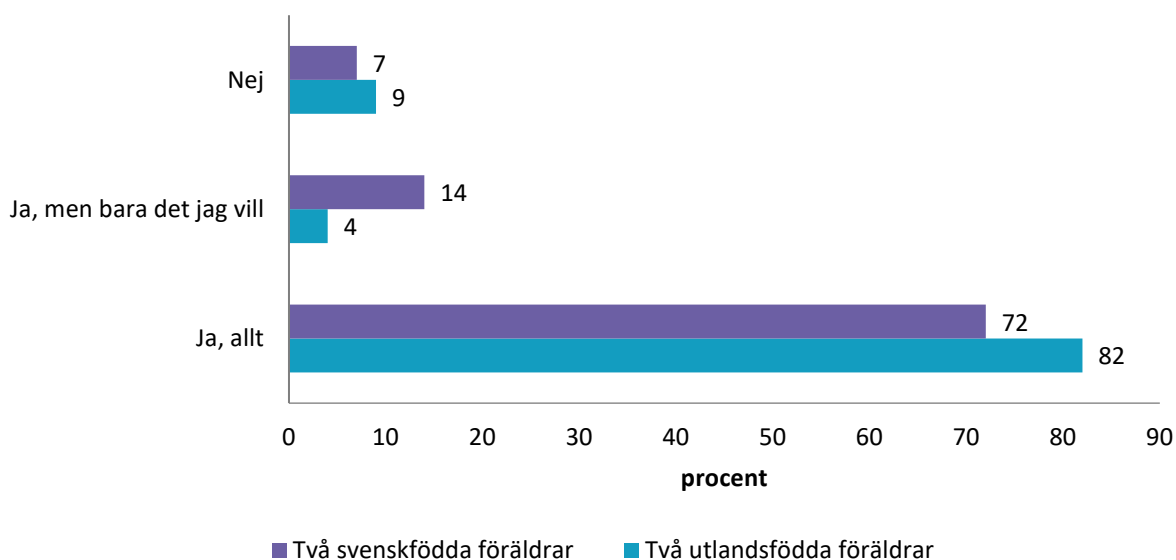
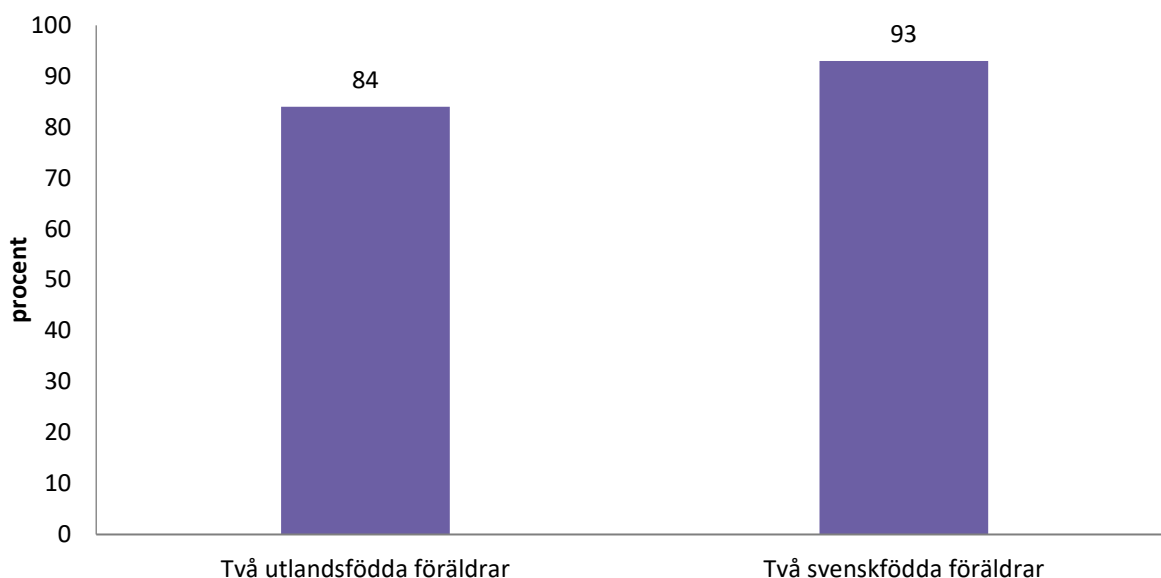

Diagram 49. Kan någon av dina vårdnadshavare se dina inlägg? 9–12 år, procent¹¹

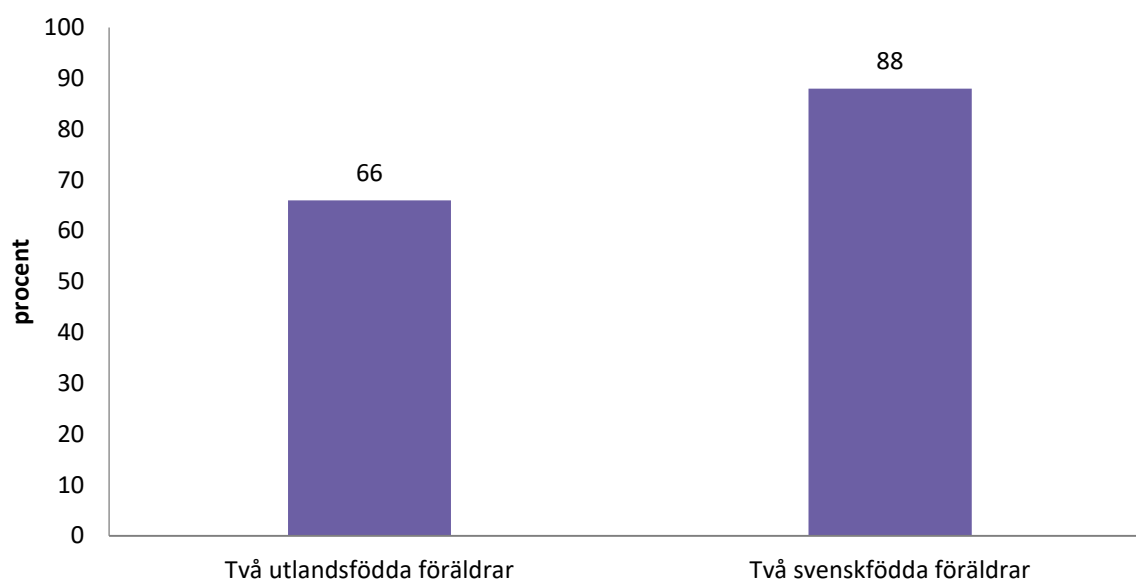
Barn till två svenskfödda föräldrar använder således sociala medier i högre grad än barn till två utlandsfödda föräldrar. Ändå är barn till svenskfödda föräldrar mer restriktiva med vilken information de lämnar ut om sig själva på sociala medier, men med ett undantag: barn till två svenskfödda föräldrar kan i högre grad tänka sig att visa sitt ansikte på bild. Vad gäller insynen i barnets inlägg på sociala medier har svenskfödda föräldrar i större utsträckning partiell insyn medan utlandsfödda föräldrar i något större utsträckning kan se allt. Det finns på så sätt ingen markant skillnad mellan grupperna. Svenskfödda föräldrar har dock i betydligt högre grad än utlandsfödda föräldrar tillgång till barnets lösenord till konton på sociala medier: 59 % jämfört med 49 %.

Diagram 50. Använder du sociala medier? 13–16 år, procent

¹¹ Anledningen till att svaren inte summerar till 100 % är att svarsalternativet "vet inte" har tagits bort.

Diagram 51. Följer du någon kanal, videobloggare eller liknande på t.ex. YouTube? 13–16 år, procent

Bland de äldre barnen upprepas i stort sett resultaten från 9–12-åringarna. Barn till två svenskfödda föräldrar använder sociala medier och följer kanaler i högre grad än barn till två utlandsfödda föräldrar. Testas sambandet mellan användandet av sociala medier och *föräldrarnas födelseort* för variabeln som beskriver *föräldrarnas utbildningsnivå* kvarstår skillnaderna mellan grupperna, men justeras något. Hela 97 % av barnen till svenskfödda, lågutbildade föräldrar använder sociala medier, men bara 80 % av barnen till högutbildade, utlandsfödda föräldrar. Även *föräldrarnas inkomst* påverkar användandet, åtminstone om föräldrarna är höginkomsttagare för då använder barnen sociala medier i ungefär samma utsträckning oavsett föräldrarnas härkomst. En liknande tendens finns vad gäller barnens följande av kanaler på YouTube och dylikt. Föräldrarnas utbildningsnivå har ingen stor inverkan (barn till två svenskfödda föräldrar följer kanaler i högre grad) men om de utlandsfödda föräldrarna är höginkomsttagare följer barnen kanaler på YouTube i samma utsträckning som barn till svenskfödda höginkomsttagare. Hög inkomst förefaller alltså ha en viss utjämnande effekt.

Diagram 52. När du använder sociala medier, kan du tänka dig att...? 13–16 år, procent

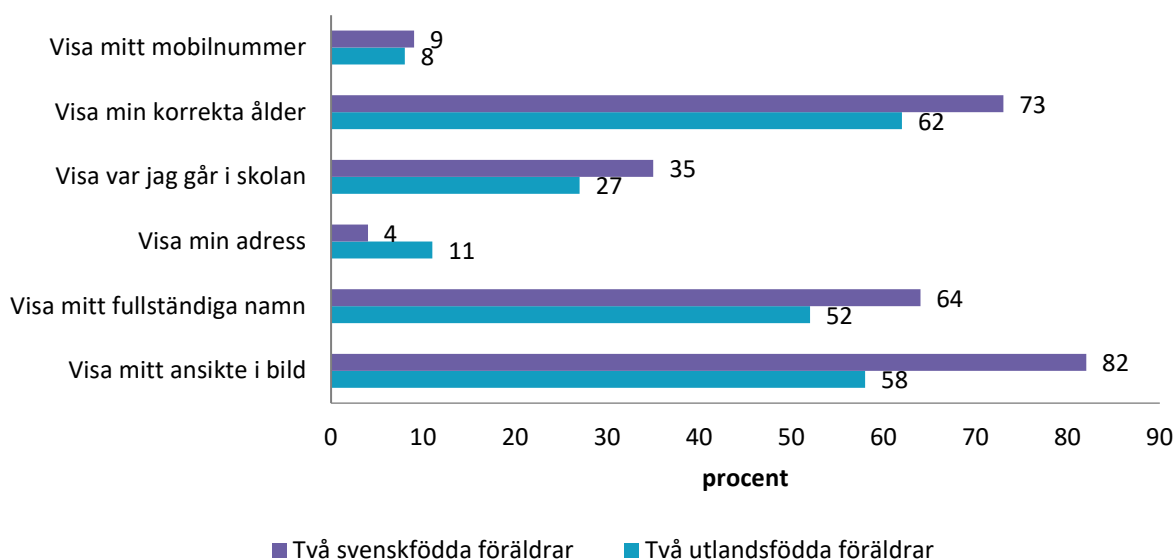
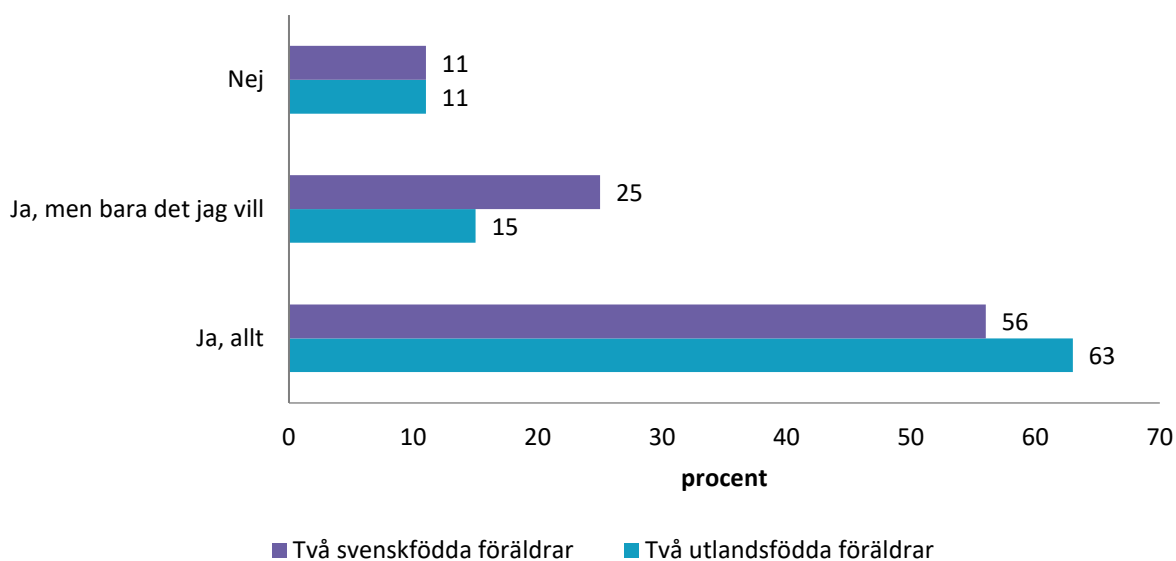

Diagram 53. Kan någon av dina vårdnadshavare se dina inlägg? 13–16 år, procent

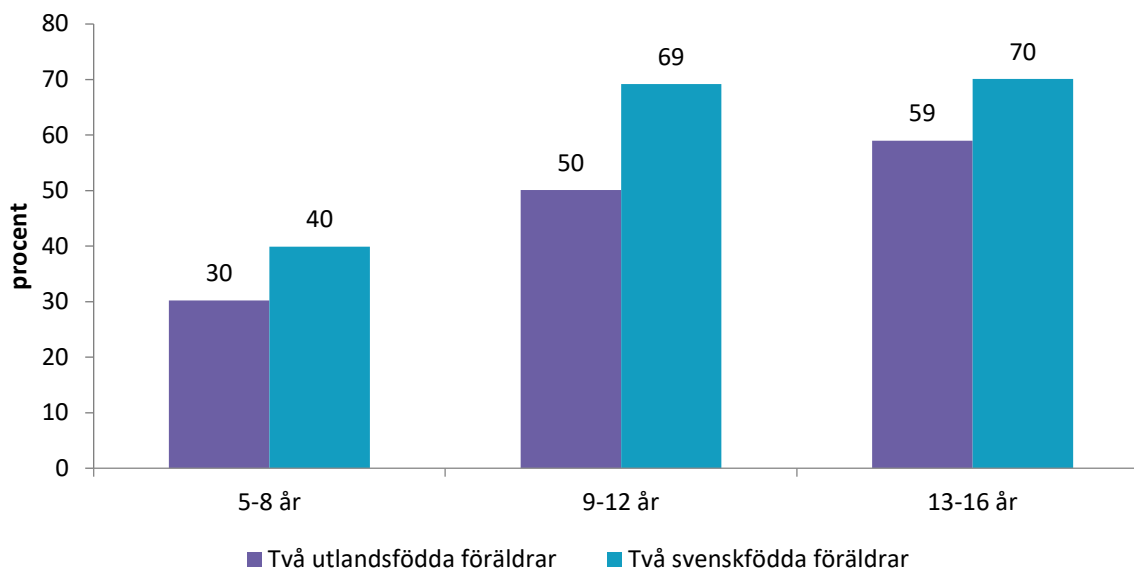

När barnen blir äldre är det, tvärtom 9–12-åringarna, barnen med två utlandsfödda föräldrar som är mest restriktiva med vilken information om sig själva de lämnar ut (undantaget visa sin adress). Man skulle kunna tänka sig att den något större vanan av sociala medier bland barn med två svenskfödda föräldrar föranleder en något mer frimodig användning. Att man så att säga känner sig mer hemtam med mediet och därför vågar mer, men detta är givetvis bara spekulationer och inget som kan testas här. Vad gäller vårdnadshavarnas insyn i barnens inlägg är det ganska jämnt då det är fler utlandsfödda föräldrar som har full insyn men, å andra sidan, fler svenskfödda föräldrar som får ta del av det som barnet tillåter. Utlandsfödda föräldrar har däremot i något högre grad tillgång till barnets lösenord: 24 % jämfört med 17 %. Här sker således en viss förändring mellan föräldrarnas förhållningssätt när barnen blir äldre.

Nyheter

Som nämndes i avsnittet om föräldrarnas utbildningsnivå, infördes i *Ungar & medier 2017* en ny fråga: Brukar du (eller ditt barn, i enkäten rörande 5–8-åringar) ta del av nyheter? Svartalternativen var bara "ja" eller "nej" varför resultatet ger en övergripande bild av hur många som alls tar del av nyheter på något sätt. Eftersom nyhetsfrågornas utformning delvis förändrats redovisas inte svaren gällande konsumtionen av olika nyhetsmedier och det görs inte heller några jämförelser med äldre resultat.

Diagram 54. Brukar barnet/du ta del av nyheter? Procent

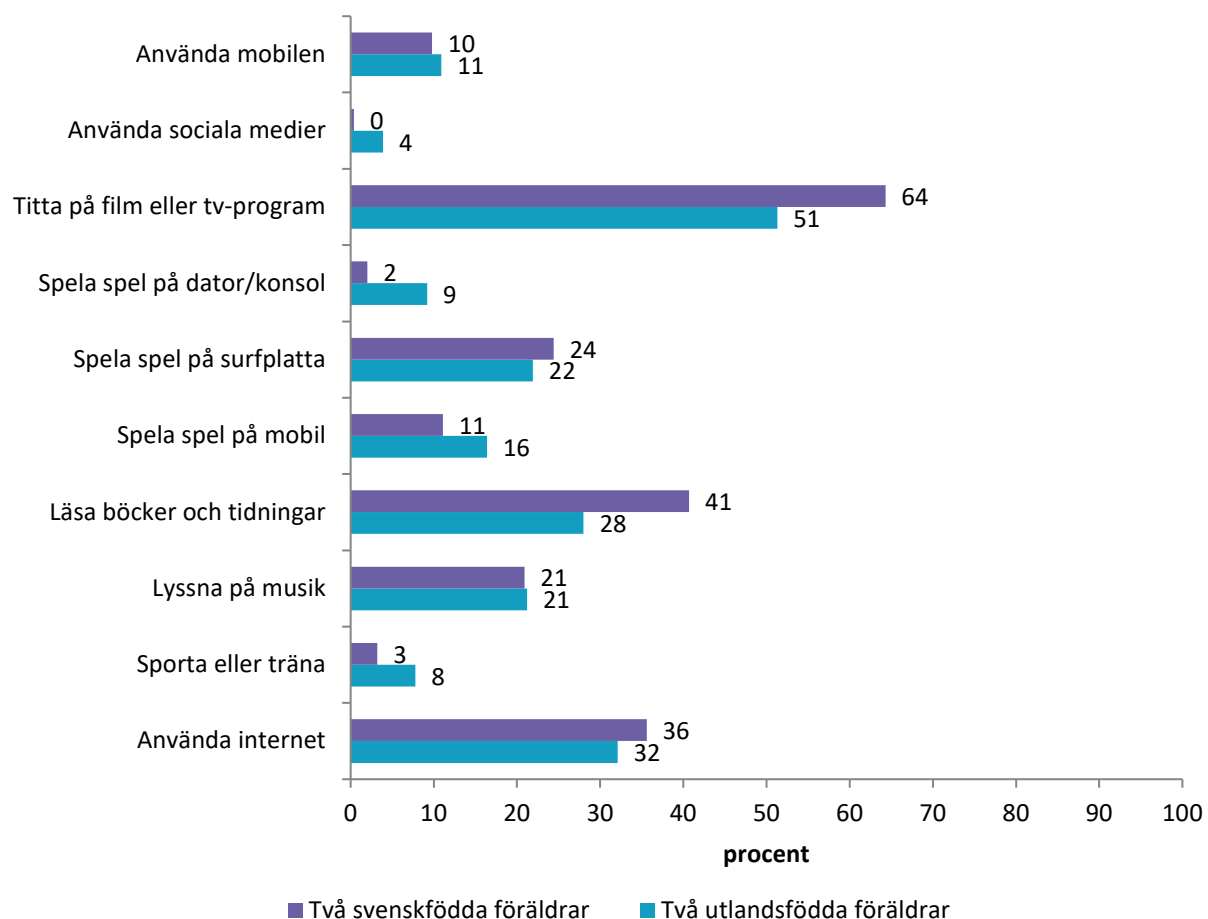

Barn till svenskfödda föräldrar tar del av nyheter i högre utsträckning än barn med utlandsfödda föräldrar. Detta samband är tydligt i samtliga tre ålderskategorier och skillnaderna är ganska stora, mellan 10 och 19 procentenheter. Vi vet från tidigare forskning att det finns ett starkt samband mellan utbildning och nyhetskonsumtion, på så sätt att högutbildade tar del av nyheter i högre grad än lågutbildade. Testas sambanden i diagram 54 ovan för föräldrarnas utbildningsnivå försvinner de dock inte. I intervallet 5–8 år kvarstår sambandet helt även efter kontroll för föräldrarnas utbildningsnivå. I de två äldre intervallen kvarstår också sambanden men de kan preciseras något mer: om föräldrarna är lågutbildade och utlandsfödda är det ännu färre barn som tar del av nyheter, men om föräldrarna är högutbildade är det något fler. I intervallet 13–16 år är det t.ex. knappt hälften (49 %) av barnen med två utlandsfödda, lågutbildade föräldrar som tar del av nyheter, men 66 % när de utlandsfödda föräldrarna är högutbildade. Föräldrarnas utbildningsnivå har alltså betydelse för barnens nyhetskonsumtion, men det förklarar inte hela skillnaden.

Medieanvändning: frekvens

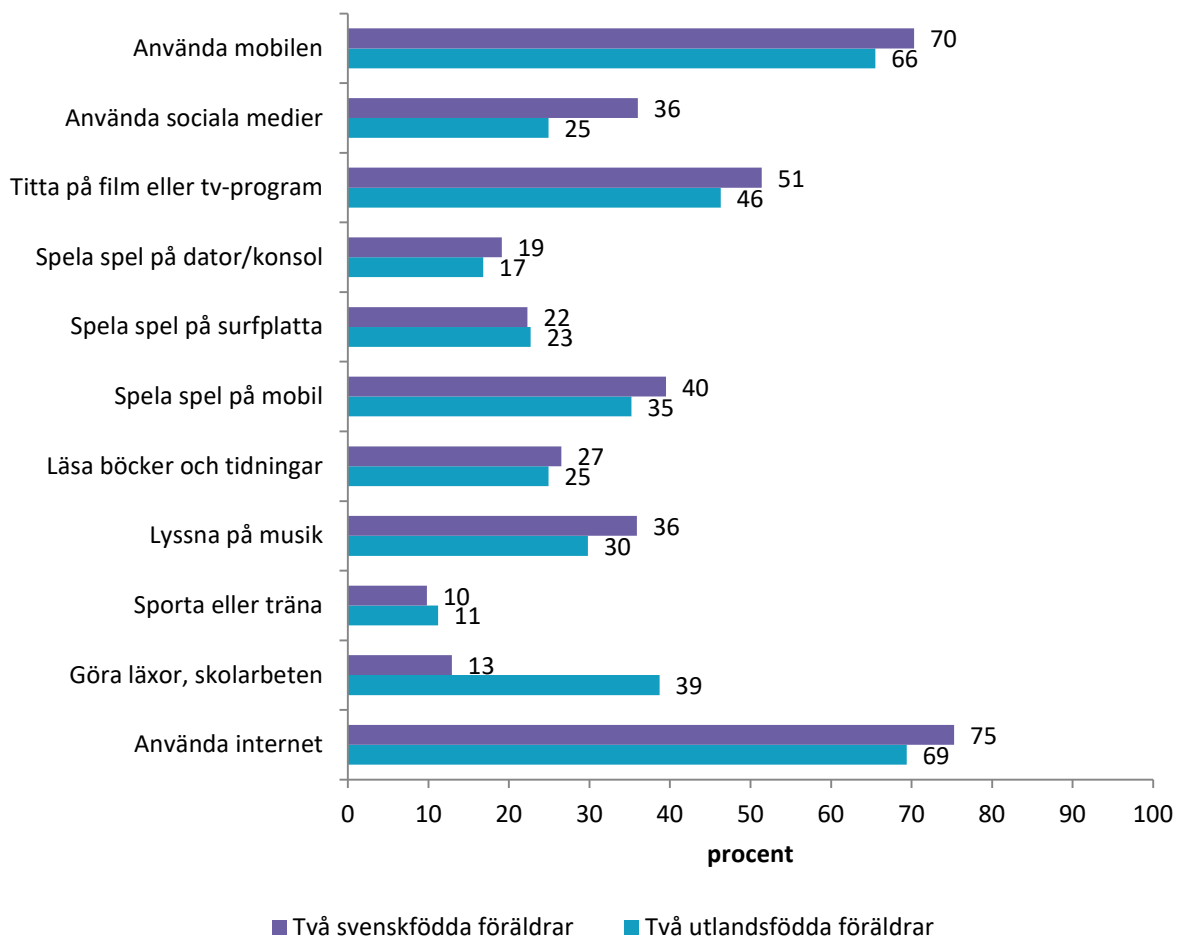
Respondenterna fick frågor huruvida de använder olika medieformer och hur ofta de använder dem. För att mäta frekvensen i medieanvändningen ställdes frågan "Hur ofta brukar du göra något av följande", med svarsalternativen "varje dag", "några gånger i veckan", "en gång i veckan", "mer sällan" samt "aldrig". Nedan redovisas andelarna som angivit att de gör en aktivitet *varje dag*.

Diagram 55. Aktiviteter varje dag, 5–8 år, procent

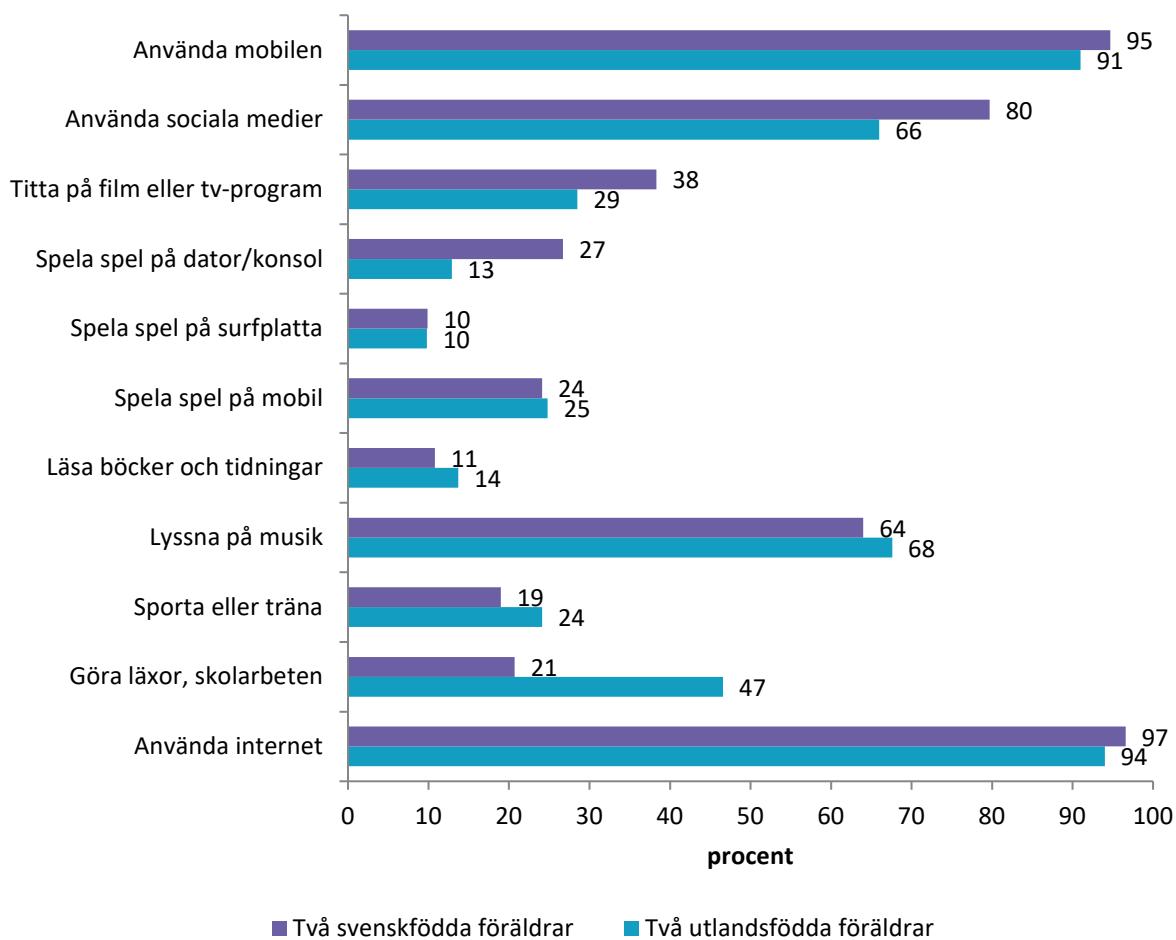
Bland de allra yngsta är skillnaderna oftast små. De mest framträdande skillnaderna, både 2015 och 2017, är att barn med två svenskfödda föräldrar oftare tittar på film eller tv-program samt läser böcker och tidningar.

Diagram 56. Aktiviteter varje dag, 9–12 år, procent

I åldersintervallet 9–12 år är skillnaderna i dagliga aktiviteter inte så stora och de skillnader som finns fanns även 2015: en större andel av barnen med två svenskfödda föräldrar använder dagligen sociala medier och en större andel av barnen med två utlandsfödda föräldrar gör dagligen läxor och skolarbeten.

Diagram 57. Aktiviteter varje dag, 13–16 år, procent

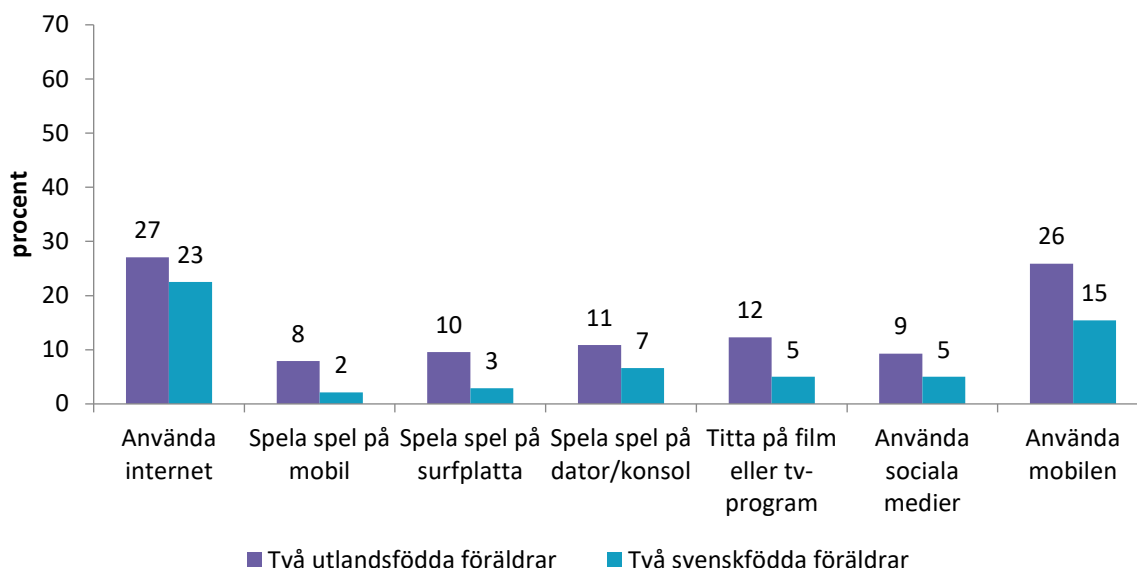

Även i åldersintervallet 13–16 använder en större andel av barnen med två svenskfödda föräldrar sociala medier, medan en större andel av barnen med två utlandsfödda föräldrar gör läxor dagligen. Bland barnen med svenskfödda föräldrar är det även större andelar som spelar datorspel och tittar på film och tv-program, men för övriga aktiviteter finns inga nämnvärda skillnader.

Medieanvändning: omfattning

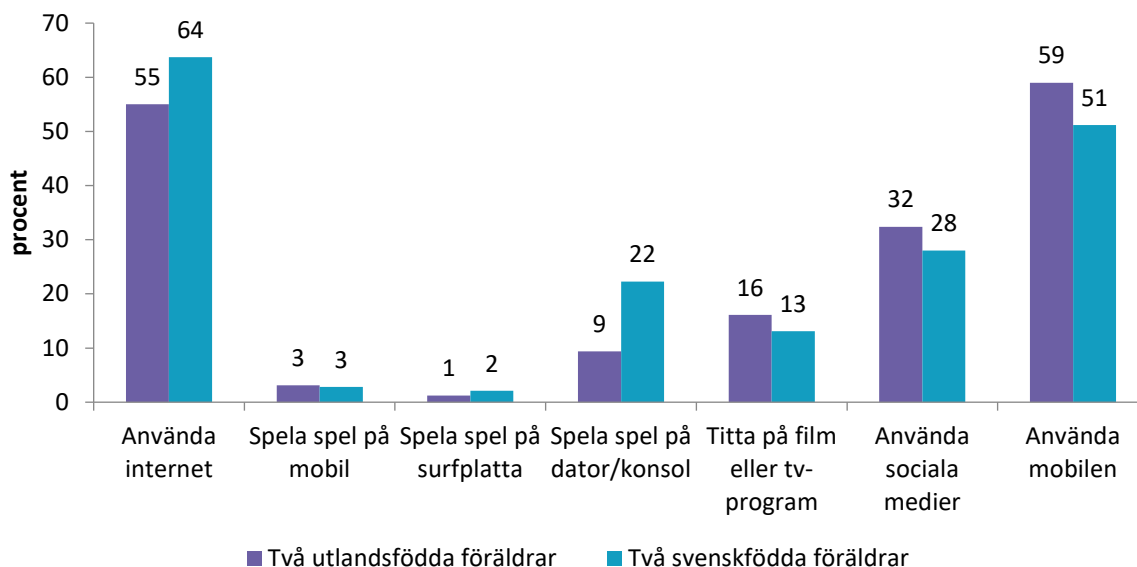
Som tidigare nämnts har respondenterna svarat på hur länge de utövar olika aktiviteter en genomsnittlig dag. Där efter har de delats in i två grupper där de som använder ett medium 3 timmar eller mer per dag benämns "högkonsumenter". Det är andelarna högkonsumenter i de olika åldersintervallen som redovisas i diagrammen nedan. Bland de yngsta är det dock så få högkonsumenter att de inte redovisas.

Diagram 58. Använder mer än 3 tim/dag, 9–12 år, procent

I åldersintervallet 9–12 finner man något oftare högkonsumenter bland barn med utlandsfödda föräldrar, vilket bekräftar resultaten från 2015. Andelen högkonsumenter av mobilen i denna grupp har ökat med 13 procentenheter jämfört med 2015, medan högkonsumenter av mobilen bland barn med svenskfödda föräldrar endast ökat med 2 procentenheter.

Diagram 59. Använder mer än 3 tim/dag, 13–16 år, procent

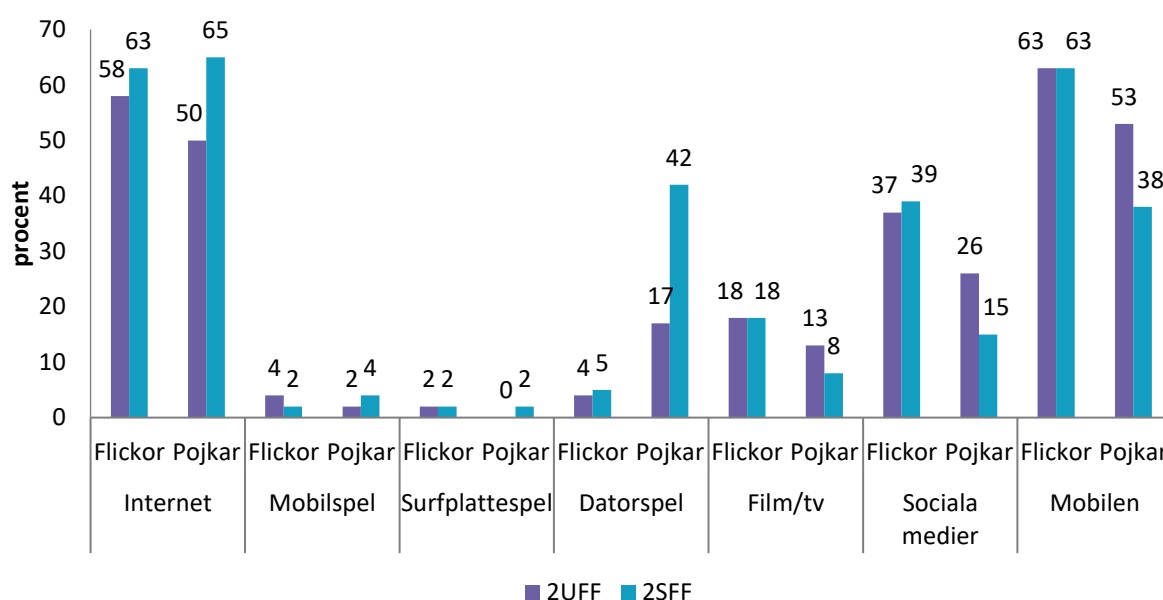

Även i åldersintervallet 13–16 finns det fler högkonsumenter av mobilen bland barn med två utlandsfödda föräldrar men ökningen jämfört med 2015 är betydligt mindre, liksom skillnaden jämfört med barn till två svenskfödda föräldrar. Gällande internetanvändning generellt och spel på dator/konsol är andelarna högkonsumenter större bland barn med svenskfödda föräldrar. Det tydliga mönstret i åldersintervallet 9–12, där andelarna högkonsumenter konsekvent är större bland barn med två utlandsfödda föräldrar, återfinns således inte här.

Kön

Medieanvändning är i hög grad kopplat till kön, vilket har påpekats tidigare i rapporten. Bland yngre barn är skillnaderna ofta små eller obefintliga men i tonåren kan de vara betydande, t.ex. ifråga om andelarna högkonsumenter av datorspel, mobilen och sociala medier (se *Ungar & medier 2017*, s. 29-30). Men påverkar föräldrarnas ursprung omfattningen av flickornas och pojkarnas medieanvändning?

Diagram 60. Föräldrarnas födelse land, barnets kön, använder + 3 tim/dag, 13–16 år, procent

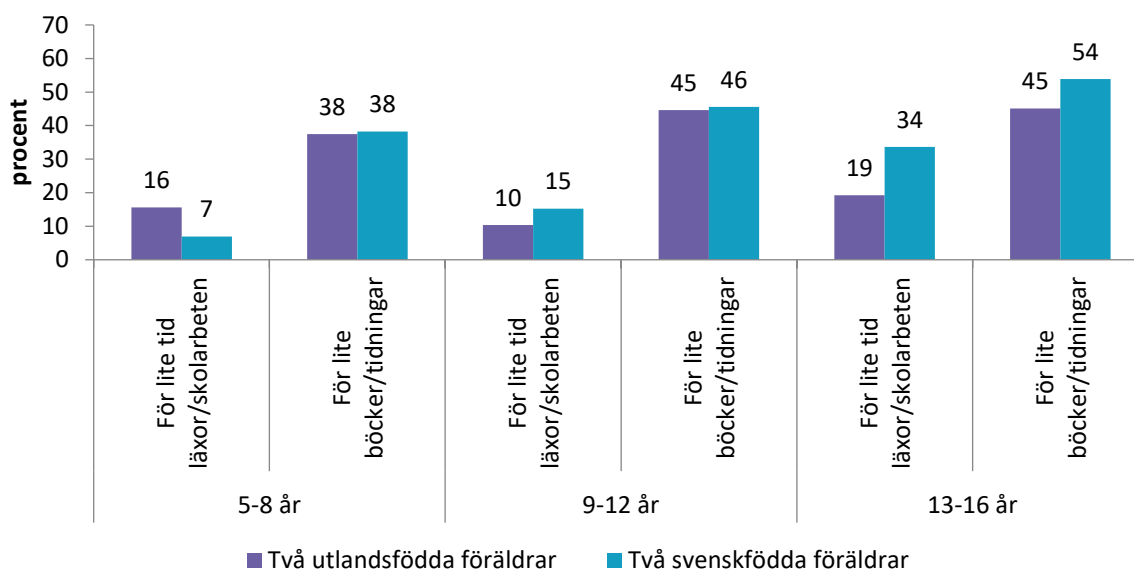
För flickornas del förefaller inte föräldrarnas ursprung spela någon större roll. De är högkonsumenter av olika medier i ungefär samma utsträckning oberoende av föräldrarnas ursprung. För pojkarna uppstår däremot några skillnader: pojkar med två svenskfödda föräldrar är högkonsumenter av internet och datorspel i större utsträckning än pojkar med två utlandsfödda föräldrar, vilka i sin tur oftare är högkonsumenter av film/tv, sociala medier och mobilen. Detta får till följd att könsskillnaderna gällande användning av datorspel, film/tv, sociala medier och mobilen är mindre i familjer med utlandsfödda, än svenskfödda, föräldrar. Varför dessa skillnader föreligger går tyvärr inte att besvara med hjälp av befintliga data.

Självskattning av medievardagen – för mycket, för lite eller lagom?

I åldersgrupperna 9–12 och 13–16 tillfrågades respondenterna om de upplevde att de ägnade "för mycket tid", "lagom med tid" eller "för lite tid" åt olika aktiviteter. I åldersintervallet 5–8 svarade föräldrarna hur de tyckte att barnen tillbringade tiden. När det gäller medieaktiviteter, såsom att använda sociala medier eller mobilen, svarar respondenterna generellt oftast "lagom" eller "för

mycket” men när det gäller sport/träning, läxor/skolarbeten eller läsa böcker/tidningar är det snarare ”för lite”. Här finns dock en intressant successiv förändring i svarsmönstren om man jämför de olika åldersintervallen:

Diagram 61. Tycker du att barnet/du ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt..., 5–8, 9–12 och 13–16 år, procent

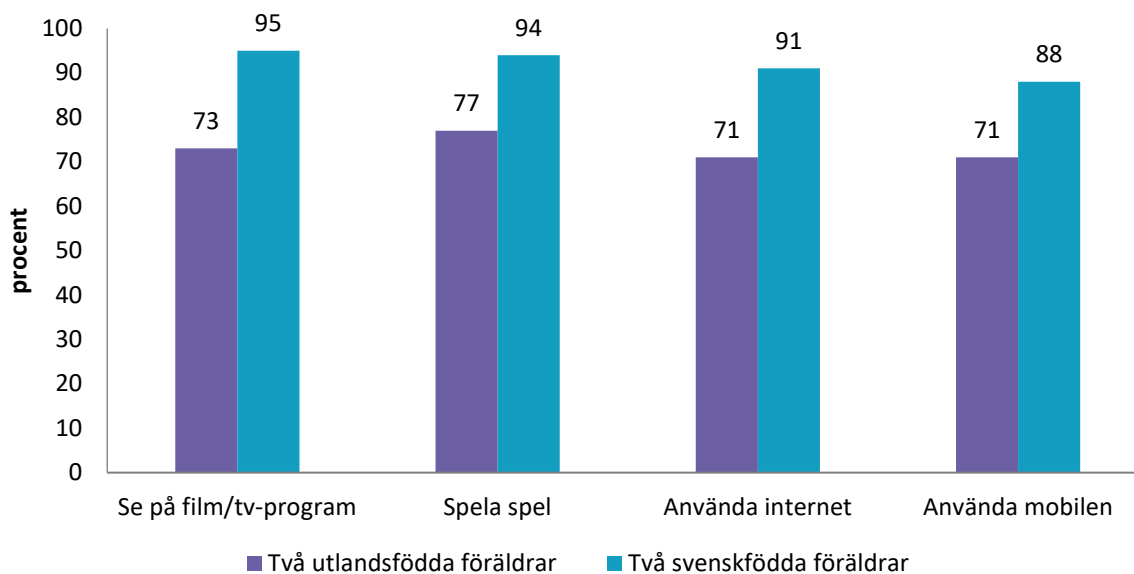
I den yngsta åldersgruppen svarar en större andel av de utlandsfödda, än av de svenskfödda, respondenterna (föräldrarna) att barnet ägnar för lite tid åt läxor och skolarbeten. Detta förhållande förändras när de äldre åldersgrupperna studeras. I åldersgruppen 9–12 år är det en större andel av barnen med två svenskfödda föräldrar som anser att de ägnar för lite tid åt läsläsning och i den äldsta åldersgruppen är andelen ännu större. I åldersgruppen 13–16 år är det dessutom en större andel av barnen med två svenskfödda föräldrar som anser att de ägnar för lite tid åt läsning av böcker och tidningar. Det sker således en successiv förskjutning mellan grupperna med avseende på inställningen till läsläsning samt läsning av böcker och tidningar.

En liknande förskjutning finns angående film och tv, men här är det barnen med två utlandsfödda föräldrar som är mest självkritiska. I intervallet 5–8 år anser de svenskfödda föräldrarna i högre grad att deras barn ägnar för mycket tid åt film och tv, men när barnen blir äldre och själva svarar är det barnen med utlandsfödda föräldrar som i högre grad anser att de ägnar dessa medier för mycket tid. Ovan visades att andelarna högkonsumenter av film och tv-program är större bland barn till utlandsfödda föräldrar så det finns en logik i att dessa barn också är mer självkritiska. Samma resonemang kan anföras när det gäller spel. I intervallet 9–12 år är andelen högkonsumenter större bland barn till utlandsfödda föräldrar och dessa barn anser också i högre grad att de spelar för mycket. I intervallet 13–16 år är det istället barn till svenskfödda som i större utsträckning är högkonsumenter och anser att de spelar för mycket. Det finns således en logisk koppling mellan åsikterna och den faktiska medieanvändningen här (men det finns också skillnader mellan grupperna som är svårare att förklara och som saknar riktning).

Regler: hur sent?

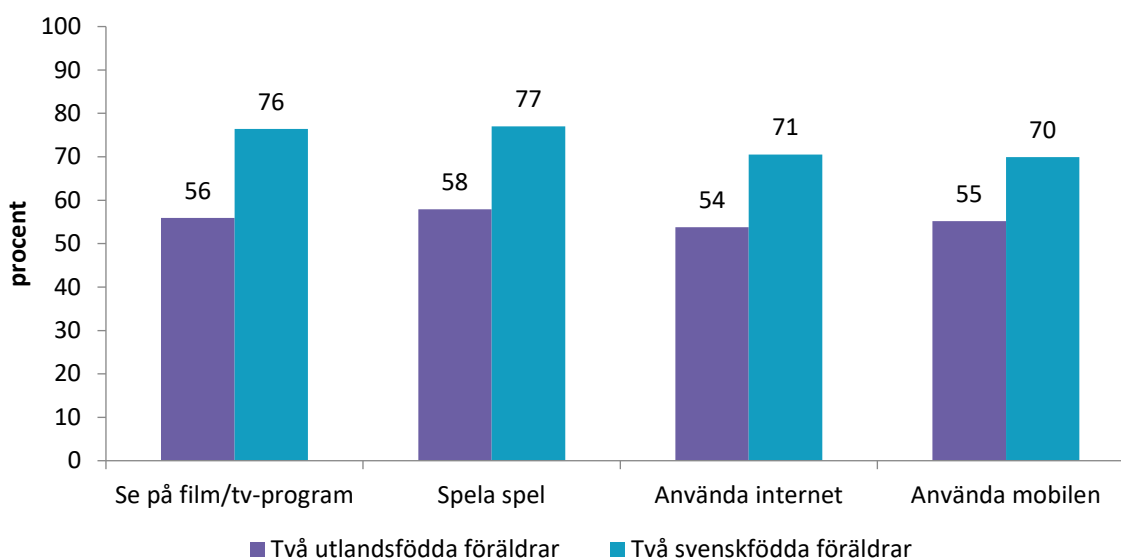
Samtliga respondenter tillfrågades om det finns regler i familjen för hur sent och för hur lång tid barnen får använda olika medier. Som tidigare nämnts är det allt färre barn som har sådana regler ju äldre barnen blir, men det finns även tydliga skillnader beroende på föräldrarnas härkomst.

Diagram 62. Har regler för hur sent barnet får..., 5–8 år, procent

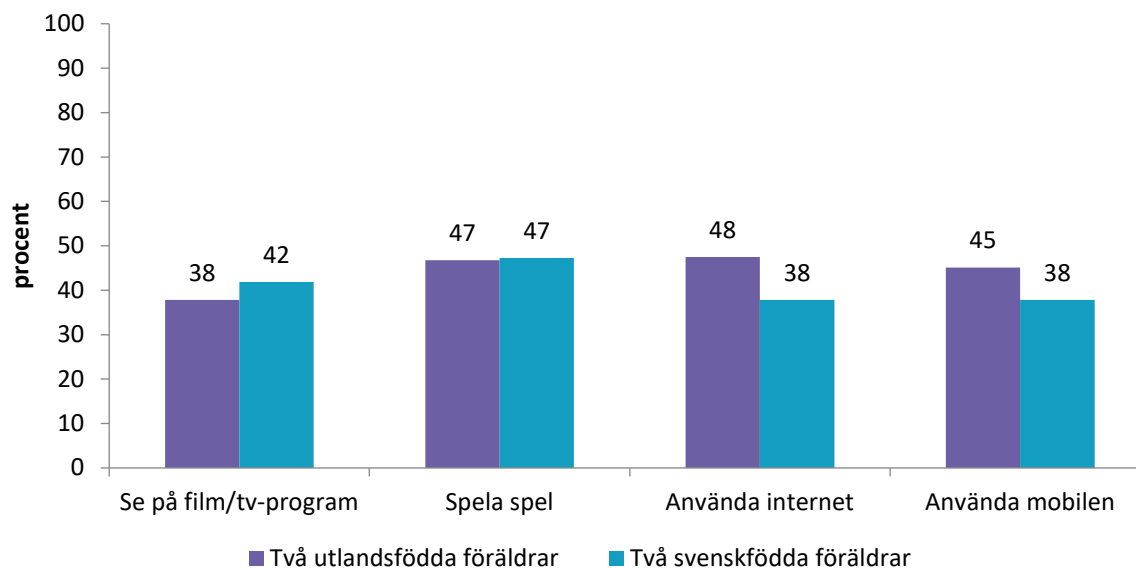
Det är konsekvent vanligare med regler som begränsar hur sent barnet får använda medier i familjer med två svenskfödda föräldrar, oavsett vilket medium det handlar om. Detta mönster återfanns även 2015. Det skulle kunna bero på att barn till svenskfödda föräldrar har tillgång till medieteknik i större utsträckning än barn till utlandsfödda föräldrar i detta åldersintervall.

Diagram 63. Har regler för hur sent barnet får..., 9–12 år, procent

Även i ålderskategorin 9–12 år är det vanligare att barn med två svenskfödda föräldrar har regler för hur lång tid de får använda olika medier. Här har ingen nämnvärd förändring skett sedan undersökningen 2015.

Diagram 64. Har regler för hur sent barnet får..., 13–16 år, procent

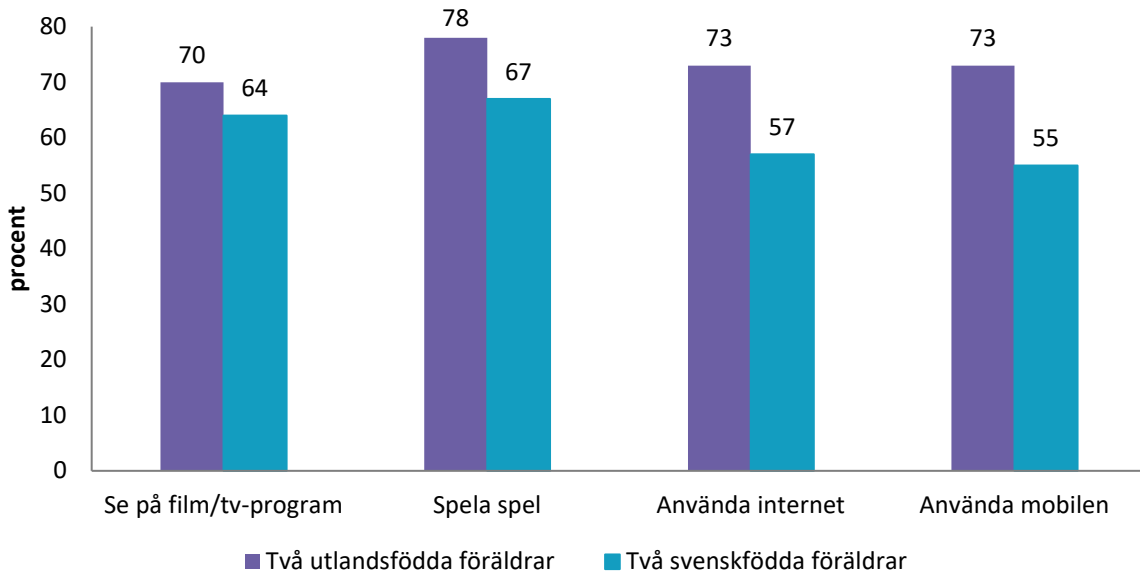

I ålderskategorin 13–16 år är det mindre eller inga skillnader avseende att titta på film och tv-program eller spela spel. Men när det gäller att använda internet samt använda mobilen är det vanligare att barn med två utlandsfödda föräldrar har regler. Dessa resultat skiljer sig markant från undersökningen 2015, då det konsekvent var vanligare med regler bland barn med två svenskfödda föräldrar. Förändringen utgörs främst av att fler barn till utlandsfödda föräldrar nu svarar att de har regler, samtidigt som barn till svenskfödda föräldrar svarar på ungefär samma sätt nu som 2015. Denna förändring hänger sannolikt ihop med att fler barn med utlandsfödda föräldrar nu har tillgång till smartphone, jämfört med 2015 (se diagram 41, har tillgång till medieapparater i hemmet). Samtidigt som tillgången till smarta mobiler har jämnats ut har förekomsten av regler kring användandet jämnats ut.

Regler: hur lång tid?

Det är generellt vanligare att man har regler för *hur sent* barnet får använda medier, än för *hur lång tid*. Det är samtidigt vanligare med regler för *hur lång tid* barnet får använda medier bland dem med två utlandsfödda föräldrar, än bland dem med två svenskfödda föräldrar, och det gäller i alla åldersgrupper och för samtliga undersökta medier.

Diagram 65. Har regler för hur lång tid barnet får..., 5–8 år, procent

Jämfört med 2015 är den största förändringen att fler barn, särskilt med två utlandsfödda föräldrar, har regler för hur lång tid barnet får använda mobiltelefonen. Detta är rimligt, givet att innehavet och tillgången till smarta mobiler ökat i båda grupperna sedan 2015. I de två äldre åldersintervallen återfinns också mindre ökningarna men resultaten 2017 är över lag mycket likartade resultaten 2015.

Diagram 66. Har regler för hur lång tid barnet får..., 9–12 år, procent

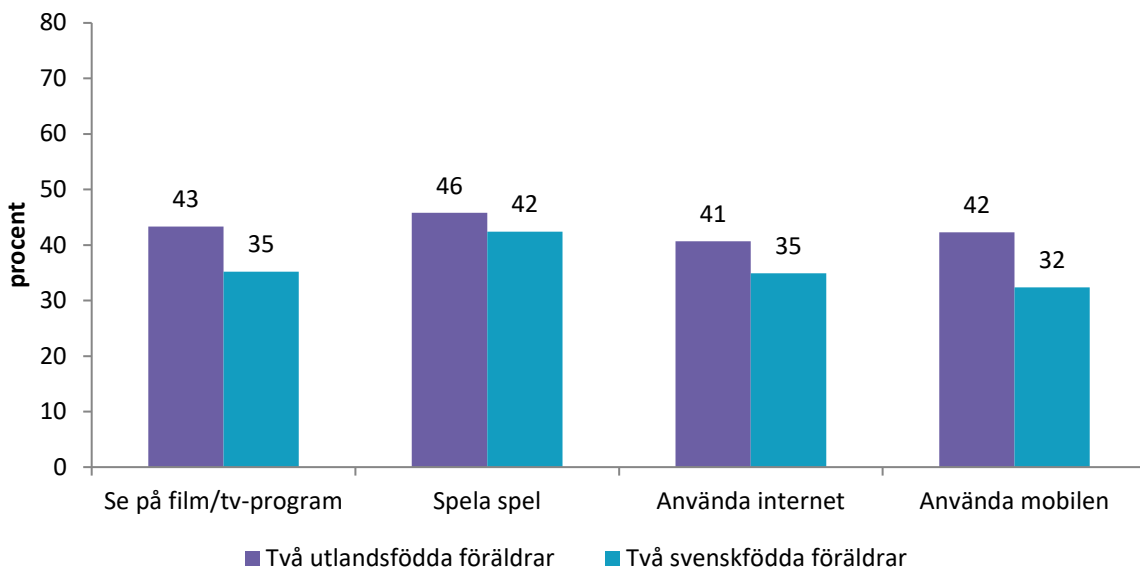
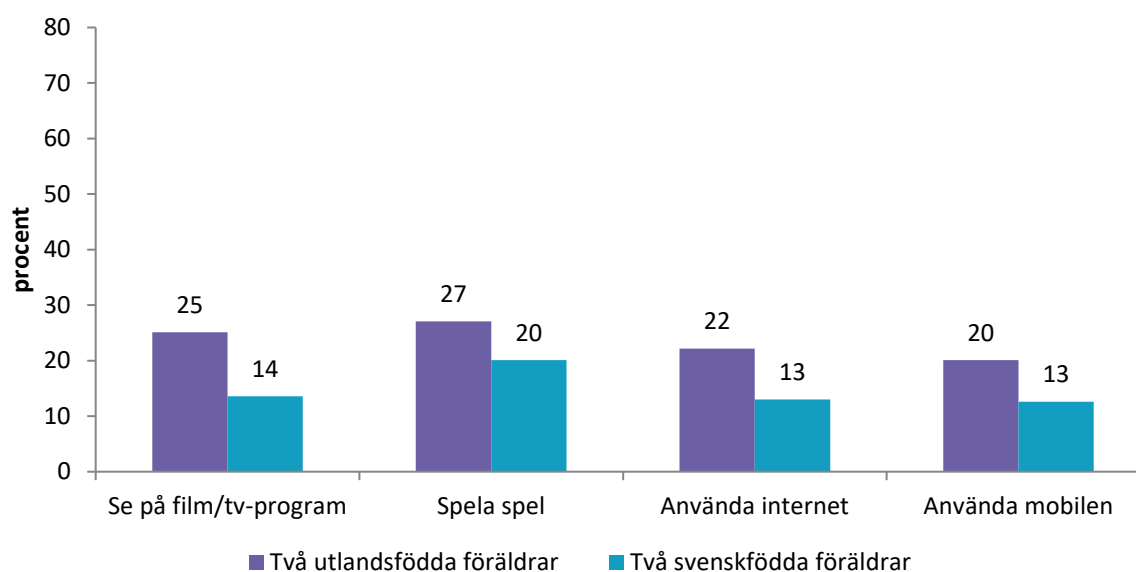

Diagram 67. Har regler för hur lång tid barnet får..., 13–16 år, procent

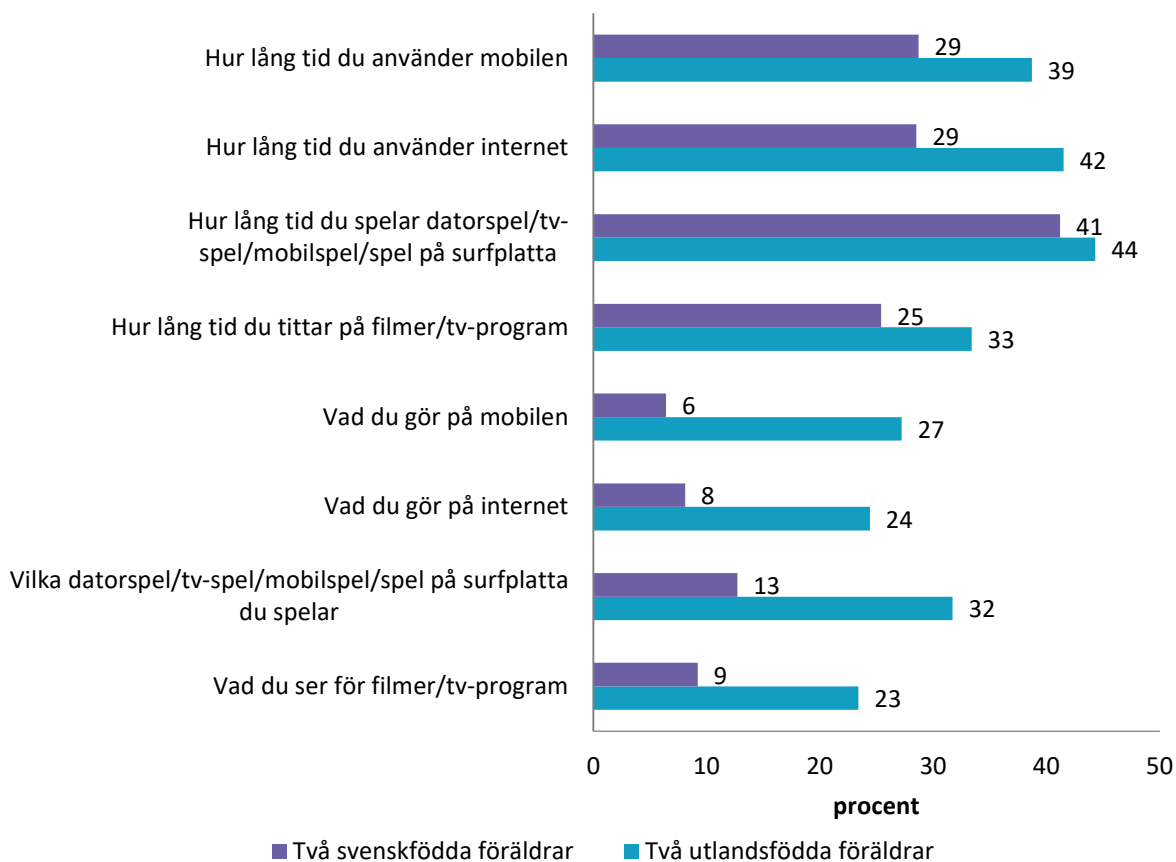

I undersökningen 2015 framträdde sammanfattningsvis ett tydligt mönster på så sätt att barn med två svenskfödda föräldrar oftare än barn med två utlandsfödda föräldrar hade regler för *hur sent* de fick använda medier, medan förhållandet var omvänt när det gällde regler för *hur lång tid* barnen fick använda medier. Detta mönster består huvudsakligen även i denna undersökning men med en viss förändring i det äldsta åldersintervallet gällande regler för *hur sent*, där skillnaderna mellan grupperna nu planat ut och delvis omvänts. Detta kan, som tidigare påpekats, troligen hänföras till att fler barn till utlandsfödda i åldersgruppen nu har tillgång till smartphone. I stora drag är dock resultaten ungefär de samma 2017 som 2015.

Medierelaterade konflikter

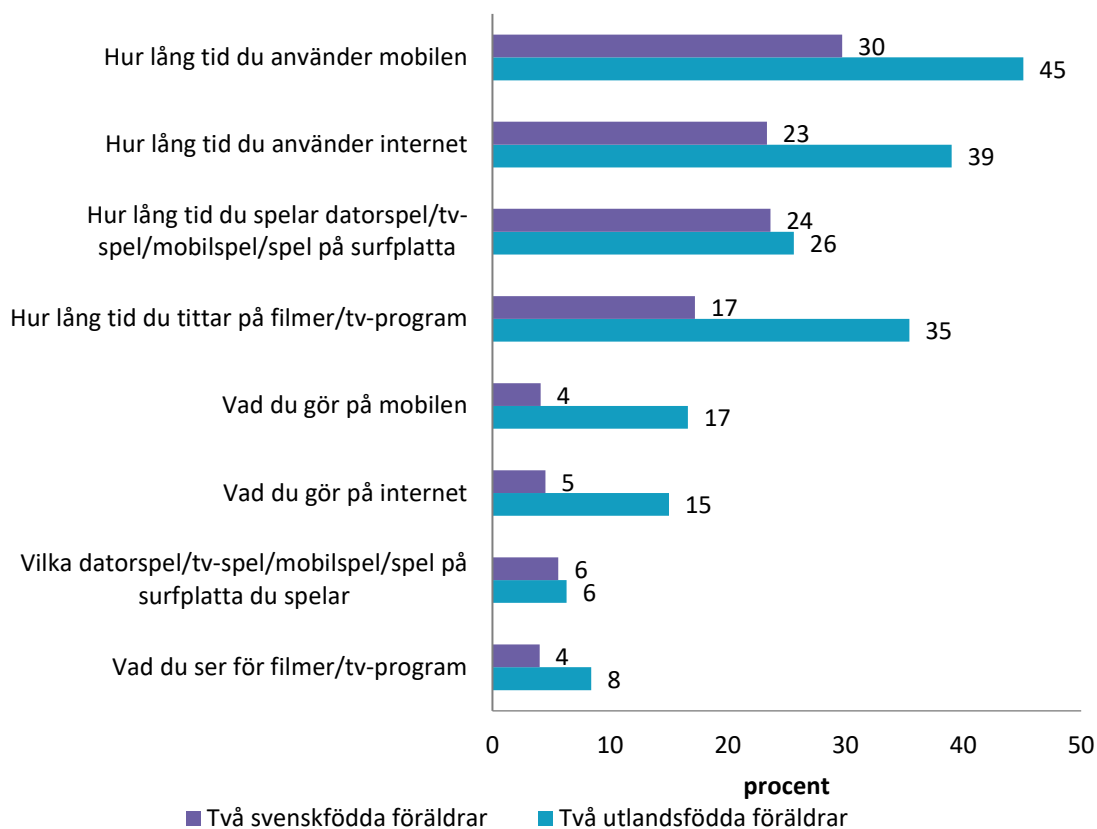
Barn i åldersintervallen 9–12 och 13–16 tillfrågades om de brukar bli osams med sina föräldrar om sin medieanvändning. Två frågor ställdes: en som mäter konflikter om medieinnehåll, och en som mäter konflikter kring tidsåtgången. Resultaten 2015 visade att barn till utlandsfödda föräldrar blir osams med föräldrarna om sin medieanvändning i större utsträckning än barn till svenskfödda föräldrar, och dessa resultat bekräftas i föreliggande studie. Hur stor skillnaden är mellan grupperna varierar beroende på barnens ålder och vilket medium det gäller men det är likväl ett tydligt mönster som framträder. Gemensamt är dock att tidsåtgången är ett vanligare konfliktområde än medieinnehållet, både bland barn till svenskfödda och utlandsfödda föräldrar och i båda åldersintervallen. I fråga om medieinnehåll finns inga betydande skillnader jämfört med 2015, men gällande tidsåtgången finns däremot några förändringar, vilka kommenteras nedan.

Diagram 68. Brukar du och dina föräldrar bli osams om..., 9–12 år, procent

Jämfört med 2015 svarar fler barn i åldern 9–12 år, till både utlandsfödda och svenskfödda föräldrar, att de upplever konflikter gällande tidsåtgången för internet och mobilanvändningen. Ökningen sedan 2015 är mellan 9 och 14 procentenheter.

Diagram 69. Brukar du och dina föräldrar bli osams om..., 13–16 år, procent

I det äldsta åldersintervallet finns det däremot bara nämnvärda förändringar bland barn med utlandsfödda föräldrar. Jämfört med 2015 är det nu fler som upplever konflikter om hur mycket tid de ägnar åt film och tv-program samt mobilen, men färre som har konflikter gällande tidsåtgången för spel. Bland barn med svenskfödda föräldrar finns inga förändringar jämfört med den föregående undersökningen.

Som tidigare nämnts har tillgången till mobiltelefoner ökat bland barn till utlandsfödda föräldrar sedan 2015 och de har även regler för mobilanvändningen i ökad utsträckning nu. Detta skulle kunna förklara att fler barn i denna grupp upplever konflikter kring tidsåtgången för mobilanvändning. Att tidsrelaterade konflikter generellt är vanligare bland barn till utlandsfödda föräldrar skulle kunna hänga samman med att de oftare har regler för *hur lång tid* de får använda olika medier. Att mäta exakt hur lång tid som ett medium har använts kan öppna för betydligt mer tolkning och förhandling än en exakt sluttid för användandet (det vill säga regler för *hur sent* mediet får användas). Tillgång till tekniken, användarbeteendet men också förekomsten av föräldrareglering kring användandet är således variabler som tillsammans kan förklara förekomsten av medierelaterade konflikter. Det är dock svårare att förklara de innehållsrelaterade mediekonflikterna. Som framgår av diagram 68–69 ovan är även konflikterna om "vad du gör/ser/spelar" vanligare bland barn med utlandsfödda föräldrar, men varför det är så kan inte förklaras med de variabler (enkätfrågor) som står till buds i denna undersökning.

Slutsatser

Vad gäller innehav och tillgång har det konstaterats att det bland de yngsta barnen är vanligare att de med två utlandsfödda föräldrar har egen medieteknik, men i de båda äldre intervallen är det tvärtom vanligare bland barn med två svenskfödda föräldrar. Även om tillgången till medieteknik beaktas är den något mer utbredd bland barn med två svenskfödda föräldrar men skillnaderna mellan grupperna – både avseende innehav och tillgång – minskar när barnen blir äldre, och jämfört med 2015. Särskilt gällande smarta mobiler börjar barn till utlandsfödda föräldrar komma ikapp barn till svenskfödda, men likväl använder barn till svenskfödda föräldrar mobiltelefonen till i princip samtliga aktiviteter i större utsträckning än barn till utlandsfödda föräldrar. Det finns fortfarande tydliga skillnader i användarmönstren hos barn till två svensk- respektive utlandsfödda föräldrar, men de har närmat sig varandra i vissa avseenden. Sociala medier används dock i högre grad av barn med två svenskfödda föräldrar. Beaktas med vilken frekvens barnen använder olika medier är likheterna större än skillnaderna mellan grupperna och det är oftast inga markanta skillnader när medieanvändningens omfattning beaktas.

Däremot uppstår intressanta skillnader när variabeln kön förs in, men bara för pojkarna. Pojkar med två svenskfödda föräldrar har en delvis annan omfattning av sin medieanvändning, jämfört med pojkar med två utlandsfödda föräldrar. Beaktas barnens nyhetskonsumtion måste också fler variabler iakttas. Barn till svenskfödda föräldrar tar konsekvent del av nyheter i högre utsträckning än barn med utlandsfödda föräldrar och skillnaderna är ibland ganska stora. Bland de yngsta barnen påverkas inte resultatet om variabeln *föräldrarnas utbildningsnivå* förs in, men bland de äldre barnen kan variabeln ha en förstärkande eller försvagande effekt: kombinationen av att föräldrarna har låg utbildning och är utlandsfödda föranleder den allra lägsta nyhetskonsumtionen bland barnen medan en högre utbildningsnivå kan jämna ut skillnaden gentemot barnen med svenskfödda föräldrar, men inte ta bort den helt. På ett liknande sätt kan en högre inkomst bland utlandsfödda föräldrar ha en utjämnande effekt på barnens användande av sociala medier, men det tar inte bort skillnaderna mellan barngrupperna helt.

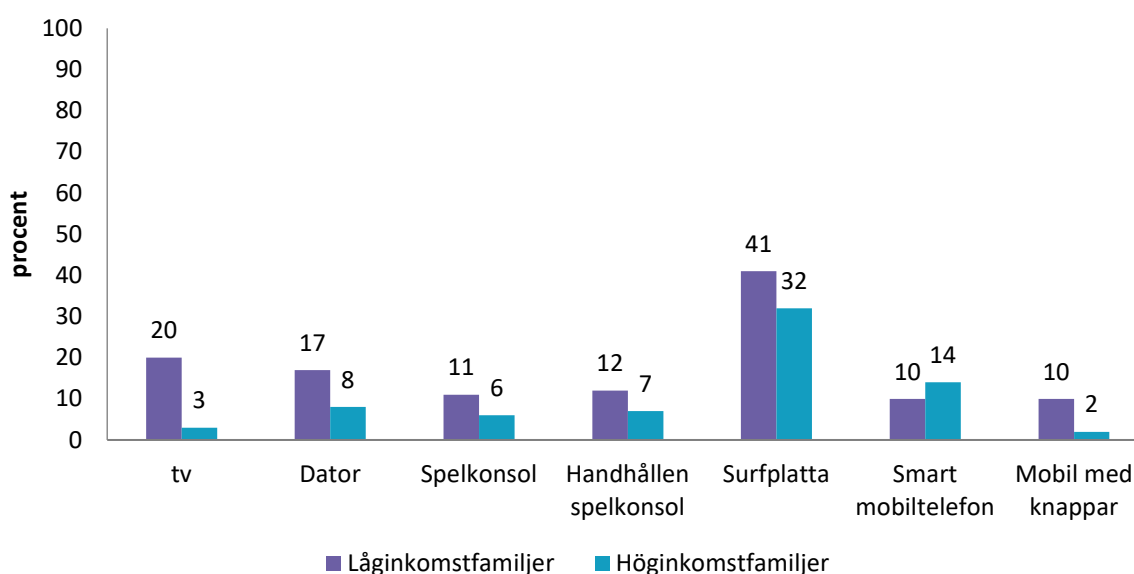
3. Familjeinkomst

I detta avsnitt jämförs två grupper: de 10 procent som har lägst hushållsinkomst per konsumtionsenhet och de 10 procent som har högst. De resterande 80 procenten har uteslutits ur analysen. Analysen ger alltså inte någon helhetsbild av hur föräldrarnas inkomst påverkar barns medieanvändning, utan visar hur extremerna förhåller sig till varandra: hur medieanvändningen ser ut hos de rikaste 10 procenten och de fattigaste 10 procenten.

Innehav och tillgång

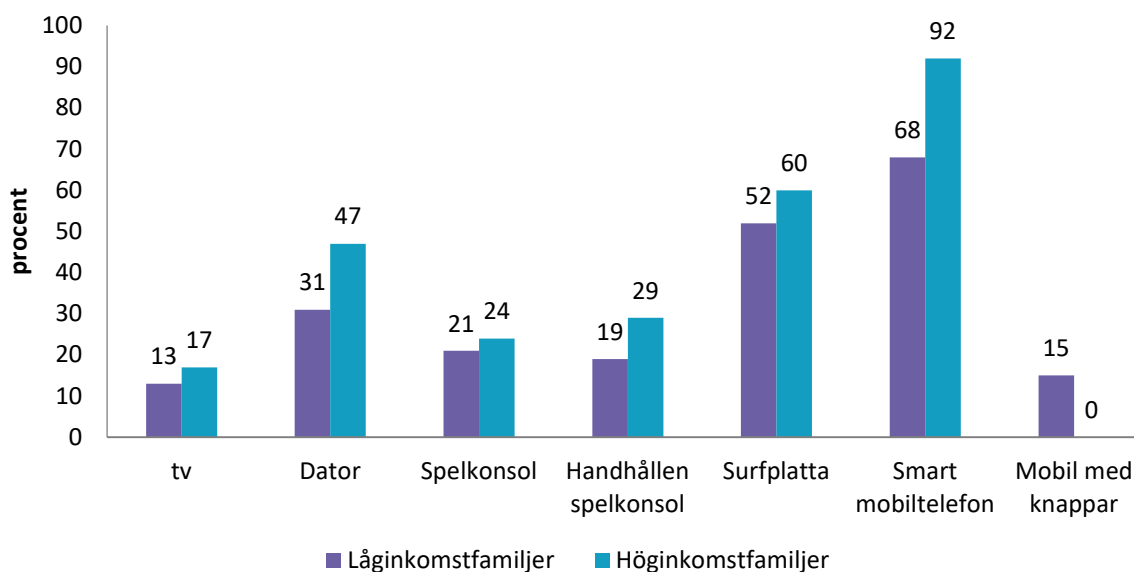
För att undersöka i vilken utsträckning barn har tillgång till medieteknik ställdes ett antal frågor med svarsalternativen ”ja, har en egen”, ”ja, delar med andra i familjen” eller ”nej”. I diagrammen nedan redovisas först barnens innehav av medieteknik och sedan deras tillgång till medieteknik, syftande på att barnet antingen har egna eller delar apparater med andra i familjen.

Diagram 70. Har egna medieapparater, 5–8 år, procent

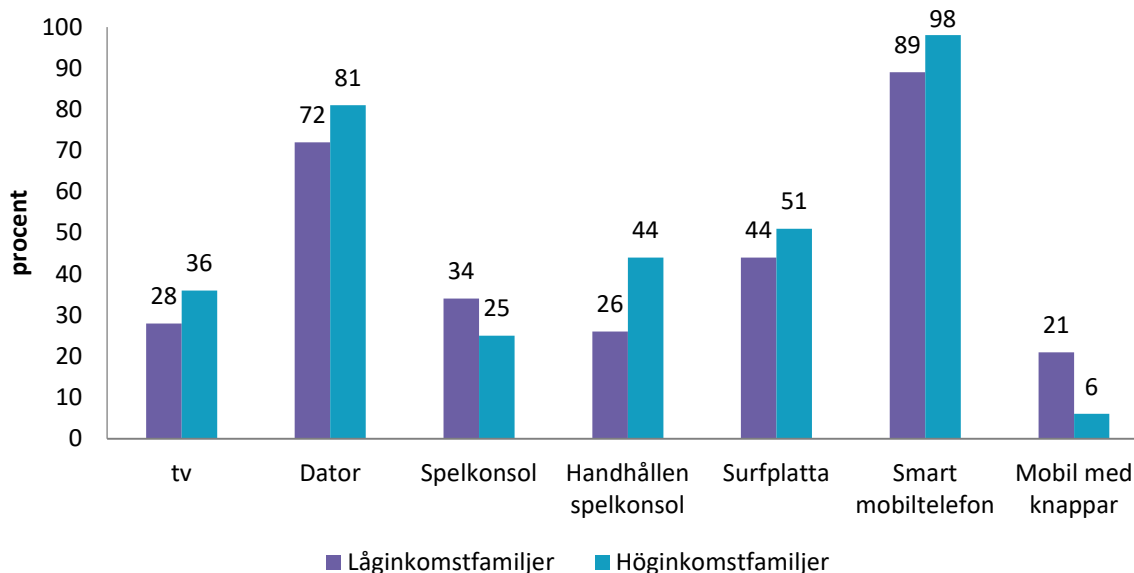
Surfplattan är den medieapparat som barn i åldern 5–8 år oftast har en egen av och detta gäller i både låg- och höginkomstfamiljer. Jämfört med 2015 har det egna innehavet i låginkomstfamiljerna ökat gällande surfplatta, tv och dator i så pass hög grad att det nu är fler barn i låginkomstfamiljer än höginkomstfamiljer som innehar denna teknik. I 2015 års undersökning hade barn i höginkomstfamiljer oftare egna medieapparater men i årets undersökning är det tvärtom: det är barn i låginkomstfamiljer som oftast har egna medieapparater. Det enda undantaget är smarta mobiler som barn i höginkomstfamiljer något oftare har en egen av.

Diagram 71. Har egna medieapparater, 9–12 år, procent

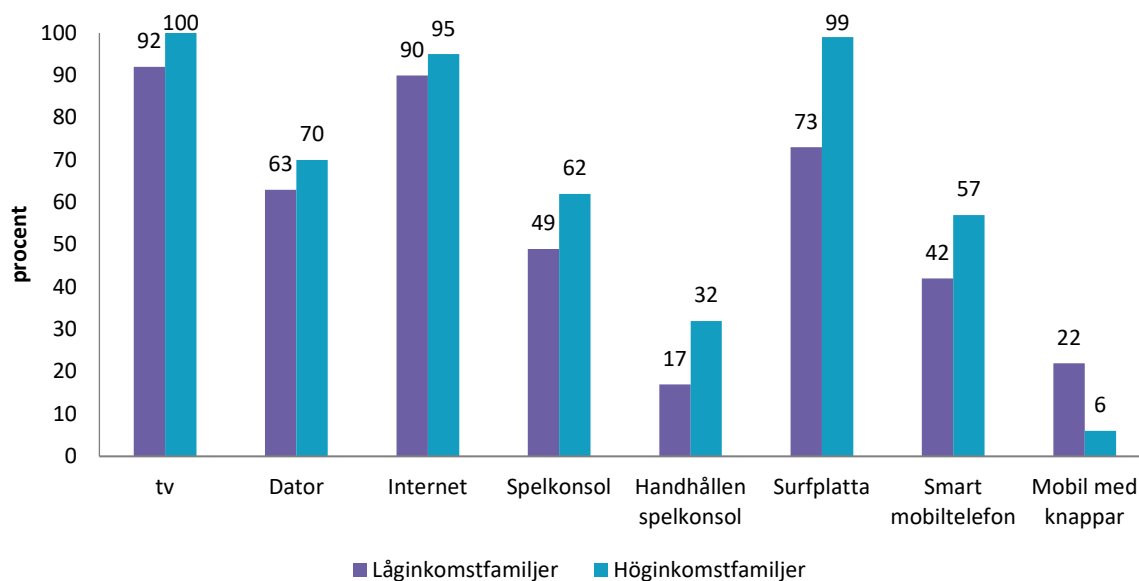
I åldersintervallet 9–12 är det egna innehavet istället vanligare i höginkomstfamiljer, undantaget mobil med knappar, vilket bekräftar resultatet i 2015 års demografirapport. De största skillnaderna mellan grupperna finns för datorer och smarta mobiltelefoner. Iaktas särskilt mobiltelefoner framgår att det är betydligt vanligare med en egen smart mobil hos barn i höginkomstfamiljer medan barnen i låginkomstfamiljerna oftare har en egen mobil med knappar.

Diagram 72. Har egna medieapparater, 13–16 år, procent

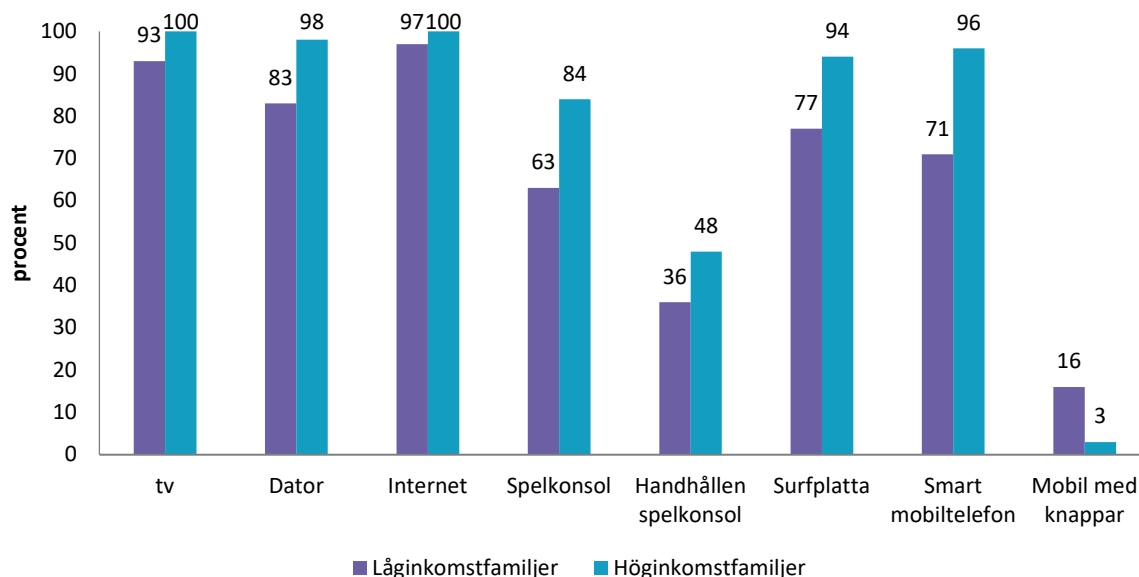
Även här är det egna innehavet av de flesta medietyper störst bland barn i höginkomstfamiljer. Undantagen är spelkonsoler såsom Xbox, Playstation och liknande samt mobiler med knappar som barn i låginkomstfamiljer oftare har en egen av. Jämfört med 2015 är de största förändringarna att det egna innehavet av datorer, spelkonsoler och surfplattor har ökat bland barn i låginkomstfamiljer vilket jämnar ut skillnaderna mellan grupperna. Även om barn i höginkomstfamiljer oftare har egen medieteknik så är skillnaderna inte fullt lika stora 2017 som de var 2015.

Diagram 73. Har tillgång till medieapparater i hemmet (har egen + delar med andra i familjen), 5–8 år, procent

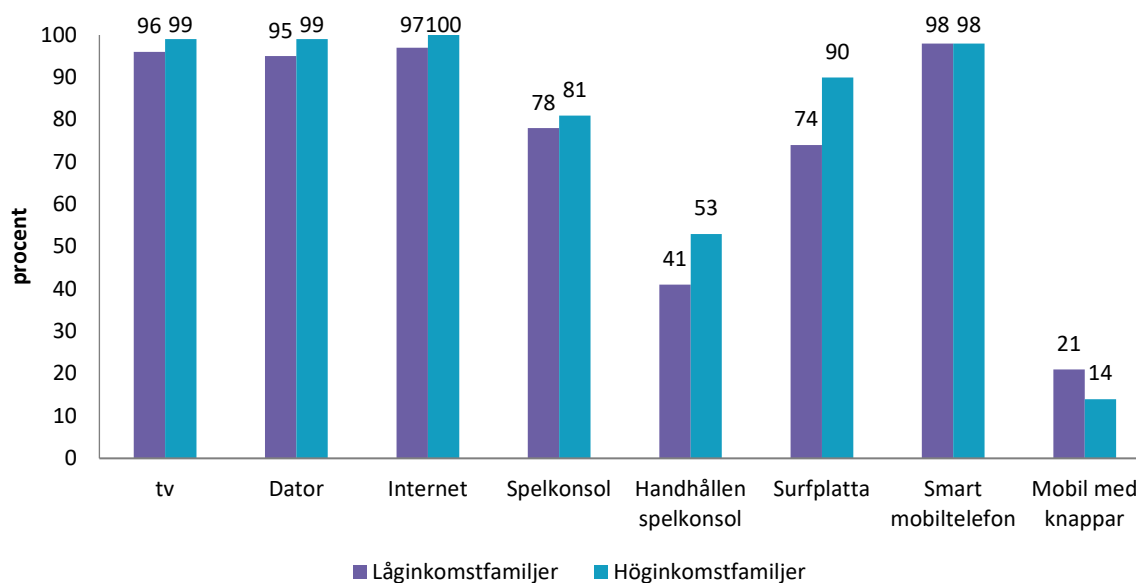
Ovan konstaterades att det är vanligare att barn 5–8 år i låginkomstfamiljer har egen medieteknik, men om man lägger till de barn som delar medieteknik med andra i familjen för att få fram ett mått på den totala tillgången till medieteknik i hemmet framgår att den är konsekvent större i höginkomstfamiljer. Undantaget mobil med knappar. Den största förändringen jämfört med 2015 är att fler i båda grupperna nu har tillgång till smart mobiltelefon.

Diagram 74. Har tillgång till medieapparater i hemmet (äger egen + delar med andra i familjen), 9–12 år, procent

Även i åldersintervallet 9–12 är tillgången störst i höginkomstfamiljerna. De största skillnaderna jämfört med 2015 gäller tillgången till spelkonsol, särskilt handhållen, som minskat tydligt i båda grupperna medan tillgången till surfplattor ökat något.

Diagram 75. Har tillgång till medieapparater i hemmet (äger egen + delar med andra i familjen), 13–16 år, procent

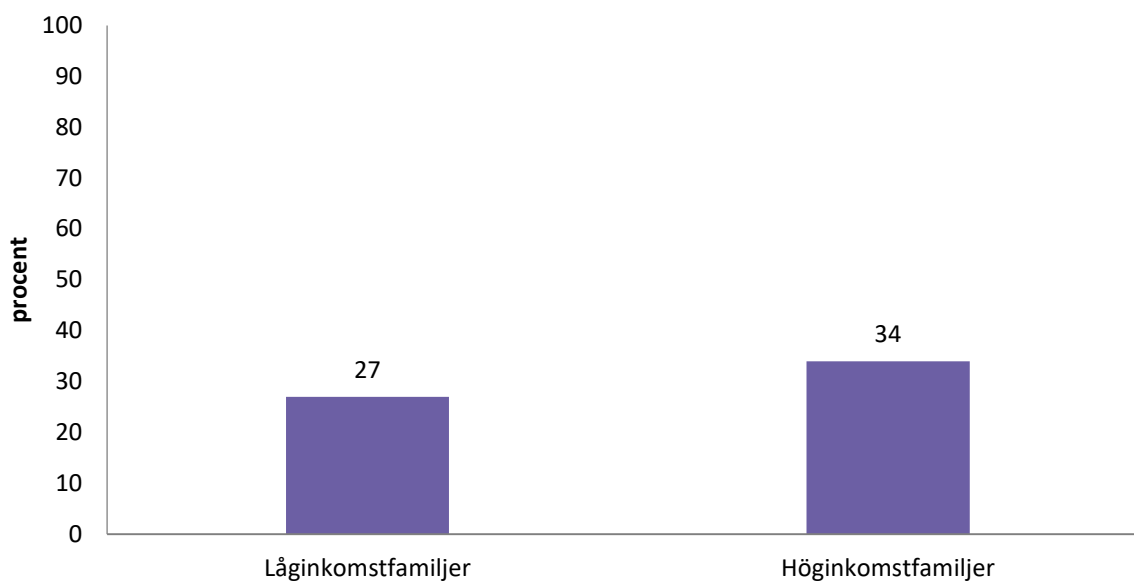

I den äldsta åldersgruppen är skillnaderna i tillgång mindre, även om mönstret från de yngre kvarstår: tillgången är generellt större i höginkomstfamiljerna, med knappmobilen som det enda undantaget. Det övergripande mönstret är därmed detsamma 2017 som 2015, vilket innebär att tillgång till medieteknik i hemmet har en tydlig koppling till familjens inkomst. Det enda konsekventa undantaget är mobil med knappar som utan undantag är betydligt vanligare i låginkomstfamiljer än i höginkomstfamiljer. Samtidigt är tillgång till en smart mobiltelefon bland de yngre barnen betydligt vanligare i höginkomstfamiljerna. Mobilen får på så sätt en närmast symbolisk innebörd som statusmarkör.

Mobilanvändning

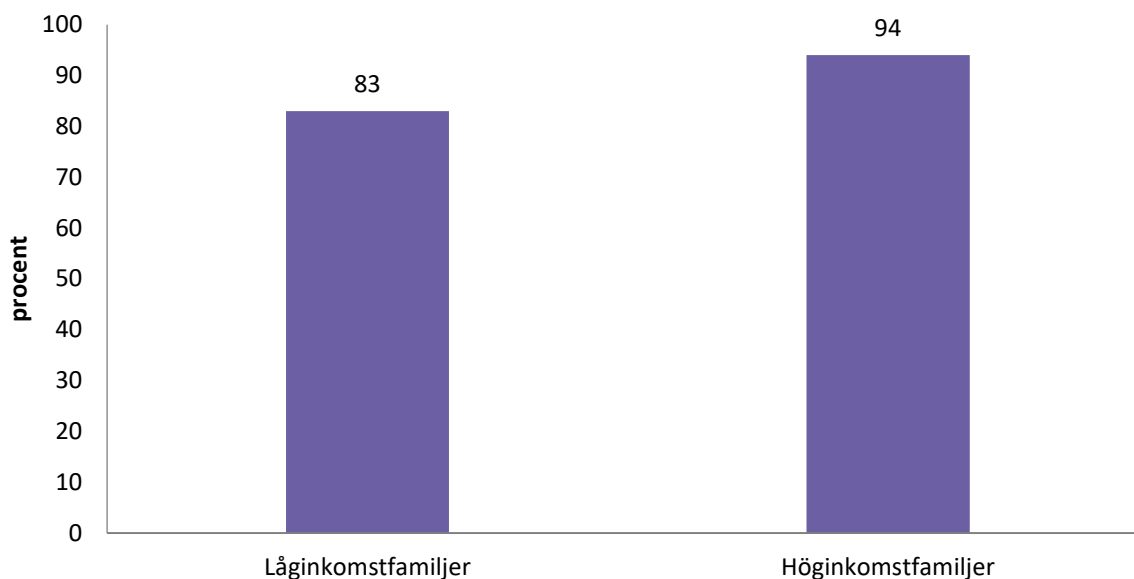
Det har ovan konstaterats att tillgången till mobiler, smarta eller med knappar, skiljer sig mellan barn i låg- och höginkomstfamiljer. Tillgången till mobiltelefon, och vilken sorts mobiltelefon, får givetvis konsekvenser för hur man kan använda den. Men att ha tillgång till en mobil innebär inte nödvändigtvis att man också använder den. Nedan redogörs därför först för i vilken grad barnen överhuvudtaget använder mobiltelefon och därefter för *hur* de använder den.

Diagram 76. Använder mobiltelefon, 5–8 år, procent

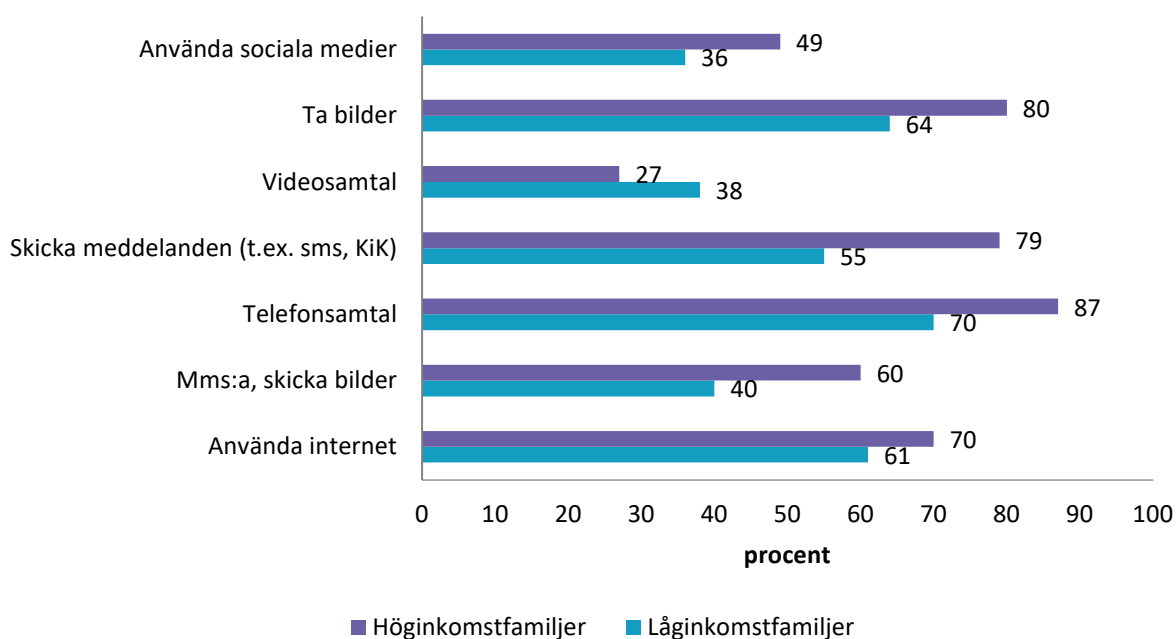
Bland de yngre barnen är mobiltelefonanvändningen inte lika hög som tillgången till tekniken ifråga. Det är alltså fler som har tillgång till mobiltelefon än som använder den, och det är ingen stor skillnad mellan barn i låg- och höginkomstfamiljer. Beaktas hur, eller till vad, de yngsta barnen använder mobiltelefon så framträder inga större skillnader mellan inkomstgrupperna. Något fler barn i höginkomstfamiljer använder internet samt tittar på filmer och videoklipp på sin mobiltelefon, vilket sannolikt förklaras av att fler barn i denna grupp har en egen, eller delad, smart mobiltelefon (redovisas inte i diagram).

Diagram 77. Använder mobiltelefon, 9–12 år, procent

I åldersintervallet 9–12 år är det ingen större skillnad mellan hur stora andelar som har tillgång till mobiltelefon och hur stora andelar som faktiskt använder dem. Däremot ökar skillnaden mellan andelen mobilanvändare i låg- respektive höginkomstfamiljer något och uppgår här till 11 procentenheter. Det är således något fler barn i höginkomstfamiljer som har tillgång till (smart) mobil och som använder mobil i detta åldersintervall.

Diagram 78. Vad brukar du använda mobilen till? 9–12 år, procent

Att fler barn i höginkomstfamiljer än i låginkomstfamiljer har tillgång till smart mobiltelefon ger utslag i frågan om *hur* de använder mobilen. Av de efterfrågade användningsområdena används 6 i högre grad av barn i höginkomstfamiljer. Endast videosamtal används i högre grad av barn i låginkomstfamiljer. (De funktioner/användningsområden som inte finns med i diagrammet har inga nämnvärda skillnader mellan grupperna.)

Diagram 79. Använder mobiltelefon, 13–16 år, procent

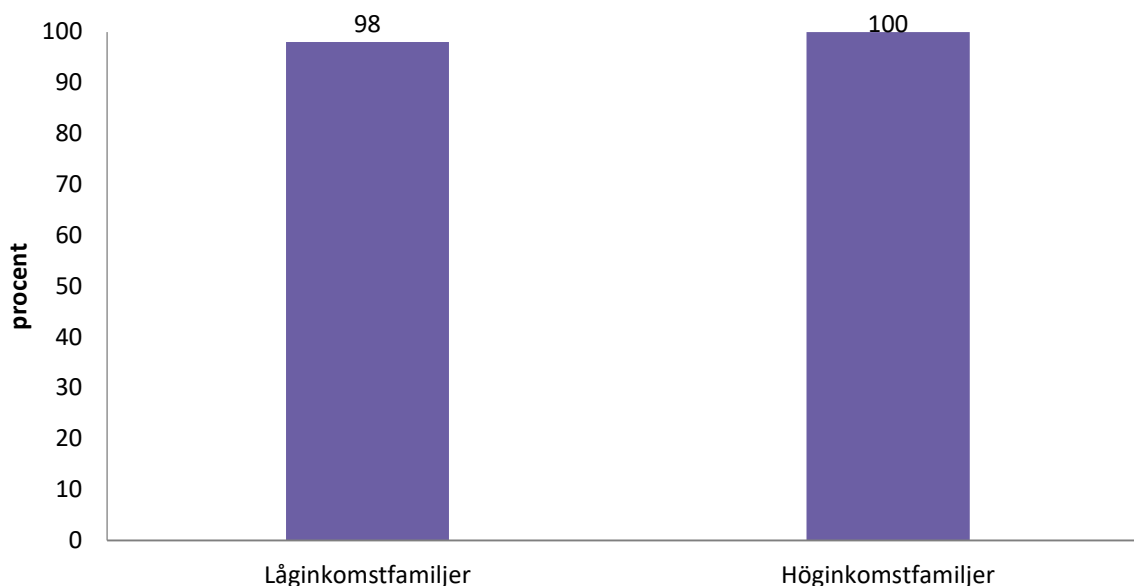
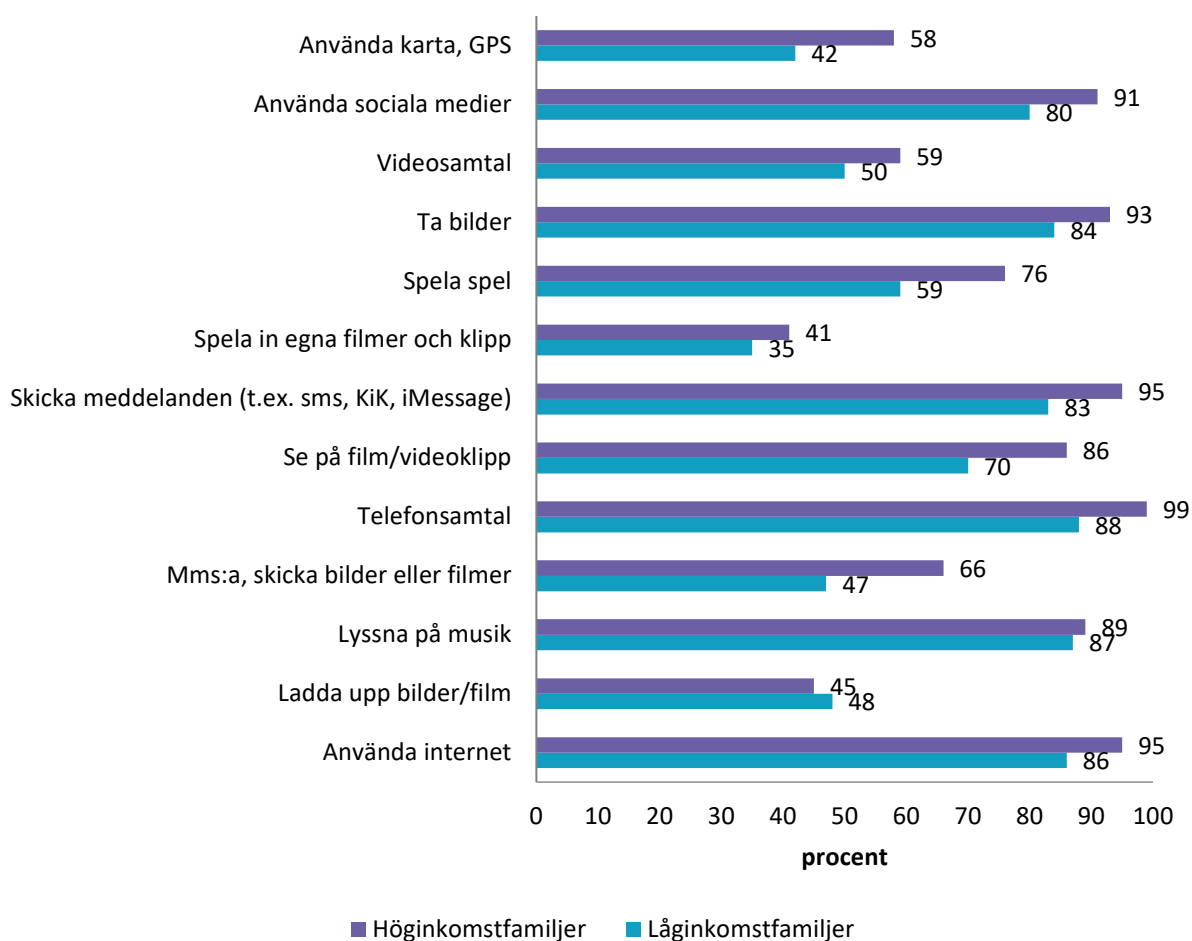

Diagram 80. Vad brukar du använda mobilen till? 13–16 år, procent

Alla, eller nästan alla, barn i åldersintervallet 13–16 år använder mobiltelefon. Men de flesta funktioner används i större utsträckning av barn i höginkomstfamiljer, med ett undantag: ladda upp bilder/film. Användandet av denna funktion har ökat kraftigt bland barn i låginkomstfamiljer. Samtliga användningsområden har ökat något sedan 2015, med undantag för att skicka textmeddelanden som minskat marginellt i båda grupperna och spela in egna filmer och klipp som minskat bland barnen i höginkomstfamiljer.

Sammanfattningsvis kan man alltså konstatera att barn i höginkomstfamiljer har tillgång till smarta mobiler i större utsträckning än barn i låginkomstfamiljer och att detta får konsekvenser för hur brett användningsområde, eller hur många funktioner, barnen har tillgång till och faktiskt använder. Bristande tillgång är dock inte tillräckligt för att förklara de ibland ganska stora skillnaderna i användning bland barn 13–16 år, eftersom nästan alla i åldersintervallet har tillgång till smartphone. Men det är 9 procentenheter fler barn i den högsta inkomstgruppen som har en egen smartphone och detta kan spela roll för användarmönstren. Delar man mobil med andra finns mindre tid att använda den och vissa funktioner av mer privat karaktär kanske man drar sig för att använda om det finns risk för att t.ex. ett syskon får tillgång det. Belägg för att skillnaden mellan innehav och tillgång i realiteten är en avgörande faktor kräver dock ytterligare undersökningar.

Sociala medier

Alla barn från 9 år tillfrågades om sitt användande av sociala medier och följande av kanaler på YouTube och liknande.

Diagram 81. Använder du sociala medier? 9–12 år, procent

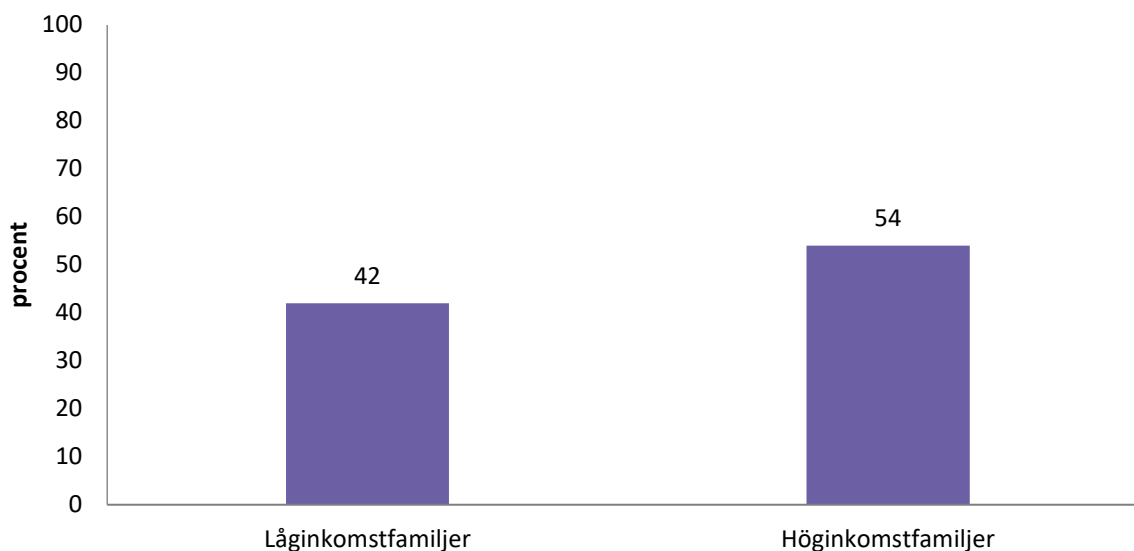
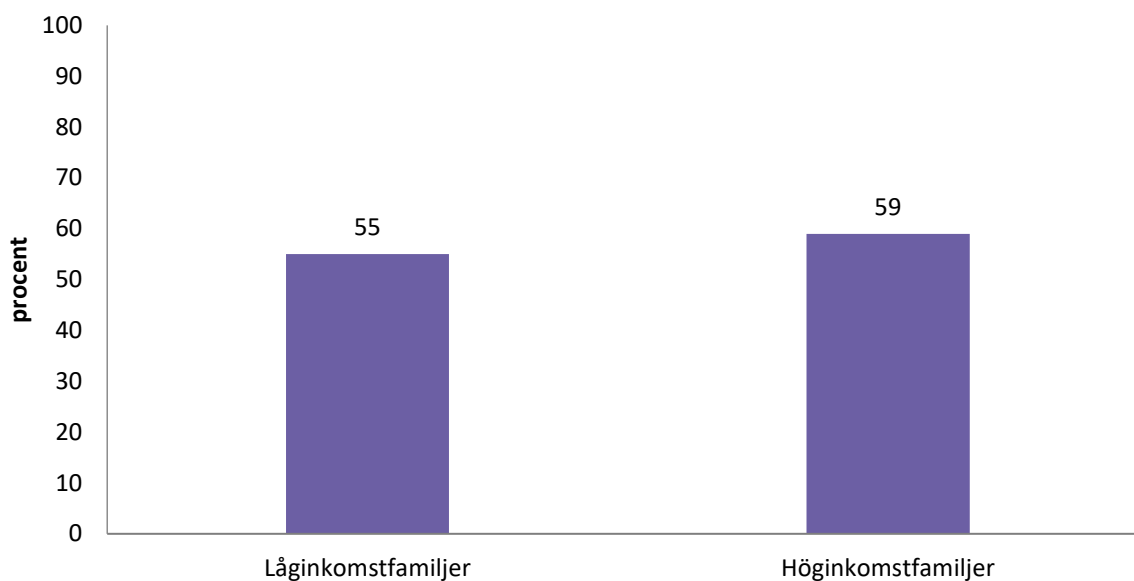
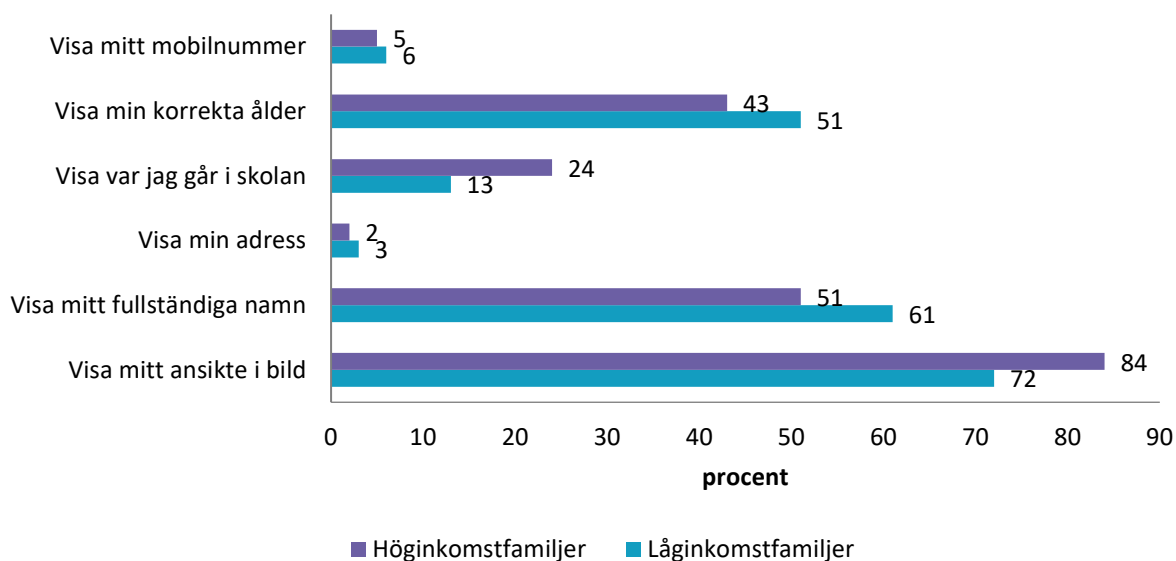

Diagram 82. Följer du någon kanal, videobloggare eller liknande på t.ex. YouTube? 9–12 år, procent

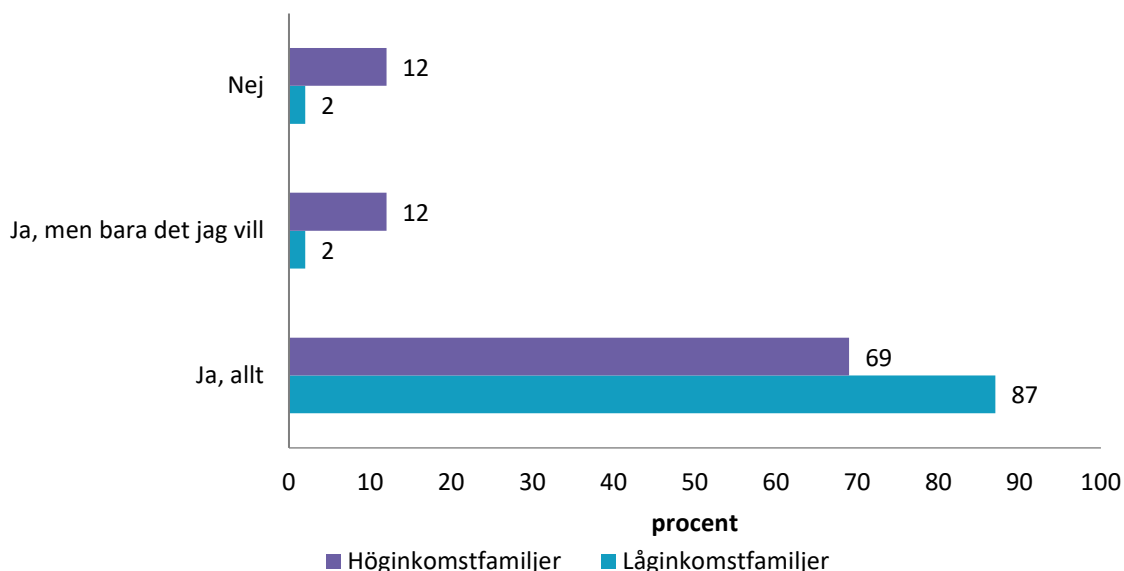
Andelen barn som använder sociala medier är 12 procentenheter större i höginkomstfamiljerna än i låginkomstfamiljerna och det är även en något större andel av barnen i höginkomstfamiljerna som följer olika kanaler, videobloggare på YouTube etc. I detta avseende är dock skillnaden mindre.

Diagram 83. När du använder sociala medier, kan du tänka dig att...? 9–12 år, procent

Av de barn som använder sociala medier är det barnen i höginkomstfamiljerna som i störst utsträckning kan tänka sig att visa sitt ansikte i bild samt visa var de går i skolan. Barnen i låginkomstfamiljerna kan i något större utsträckning tänka sig att uppge sin korrekta ålder och fullständiga namn på sociala medier. Att visa sin adress eller sitt mobilnummer är det däremot ytterst få i båda grupperna som kan tänka sig.

Diagram 84. Kan någon av dina vårdnadshavare se dina inlägg? 9–12 år, procent¹²

Det är vanligare i låginkomstfamiljerna att föräldrarna har full insyn i barnets inlägg på sociala medier, men det är samtidigt vanligare att föräldrarna i höginkomstfamiljerna har insyn i de delar som barnet tillåter. Sammantaget är det dock fler föräldrar i låginkomstfamiljerna som har någon form av insyn. Det är även en avsevärt större andel föräldrar i låginkomstfamiljerna som har tillgång till barnets lösenord: 62 % av föräldrarna i låginkomstfamiljerna känner till lösenorden, jämfört med

¹² Anledningen till att svaren inte summerar till 100 % är att svarsalternativet "vet inte" har tagits bort.

28 % av föräldrarna i höginkomstfamiljerna (där barnet faktiskt använder sociala medier). Det är en skillnad på hela 34 procentenheter.

Diagram 85. Använder du sociala medier? 13–16 år, procent

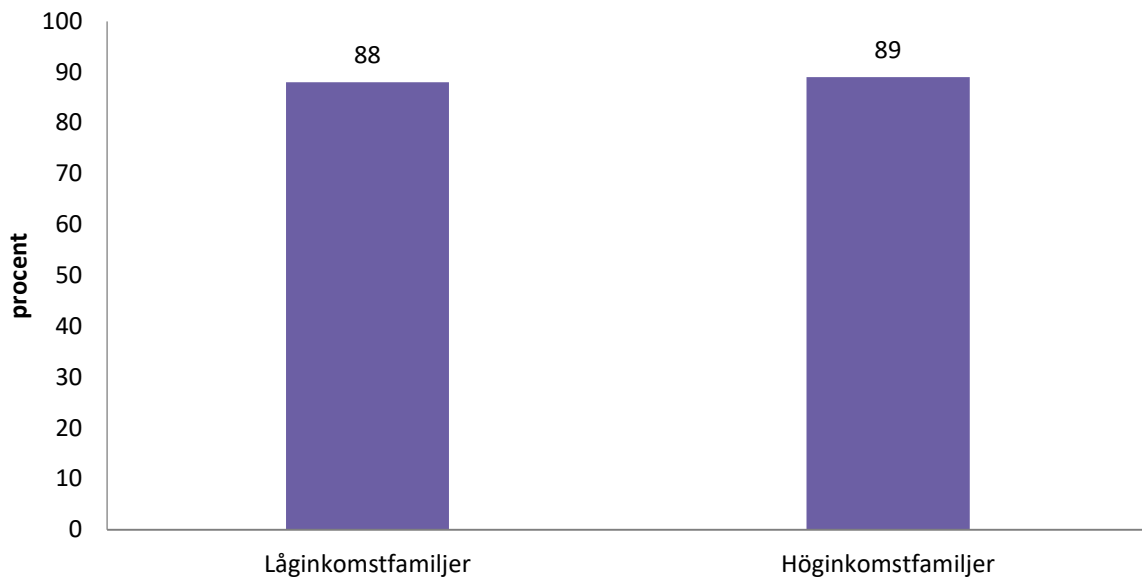
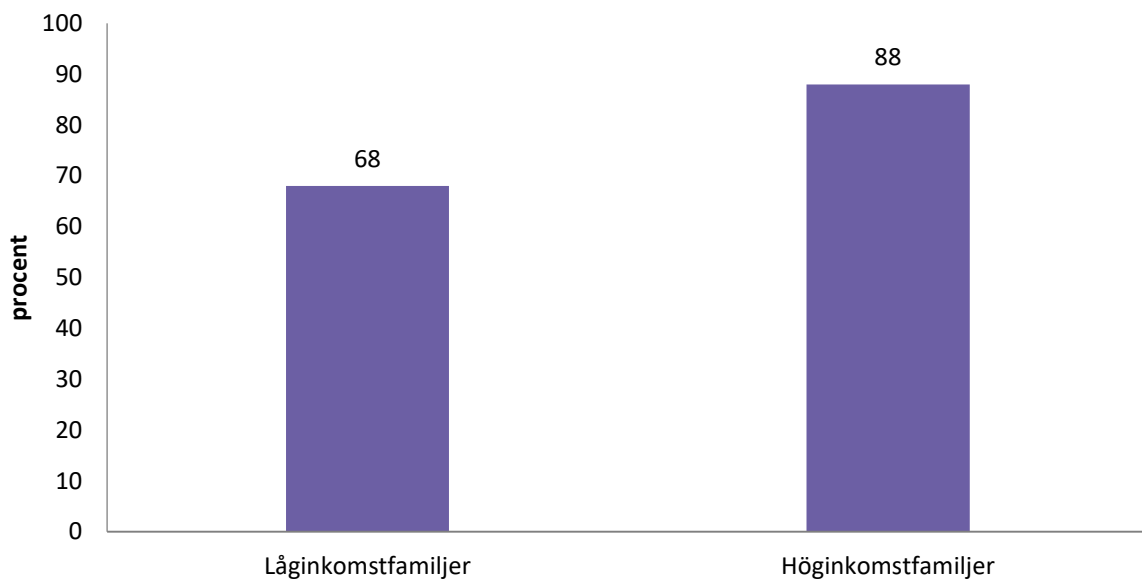

Diagram 86. Följer du någon kanal, videobloggare eller liknande på t.ex. YouTube? 13–16 år, procent

I det äldre intervallet finns ingen skillnad mellan barnen vad gäller användandet av sociala medier, men däremot vad gäller följandet av kanaler på YouTube och liknande. Det är 20 procentenheter fler barn i höginkomstfamiljer, än i låginkomstfamiljer, som följer någon kanal.

Diagram 87. När du använder sociala medier, kan du tänka dig att...? 13–16 år, procent

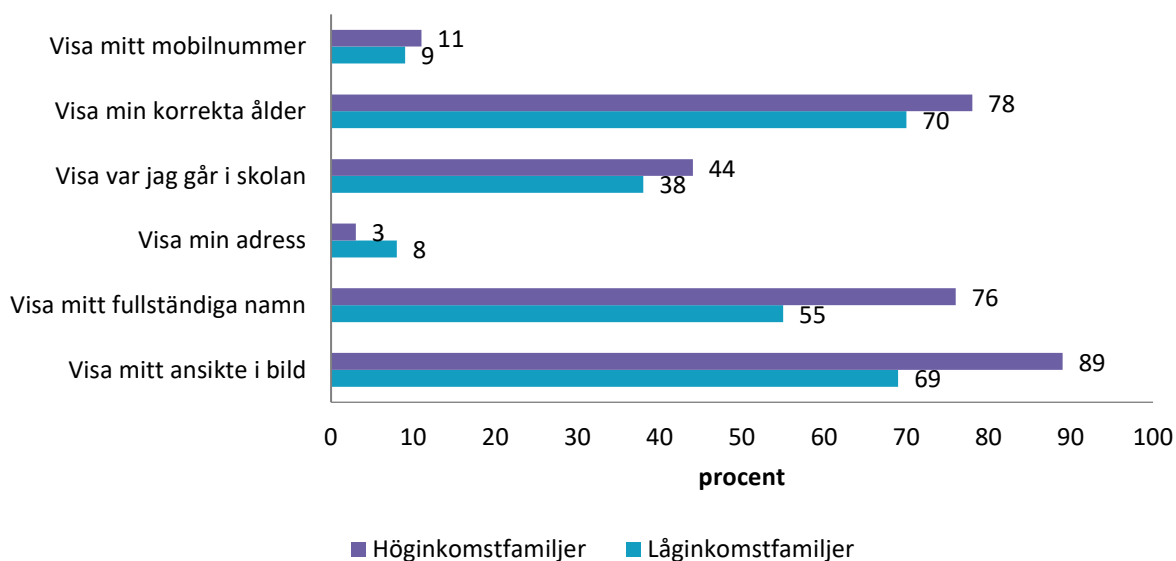
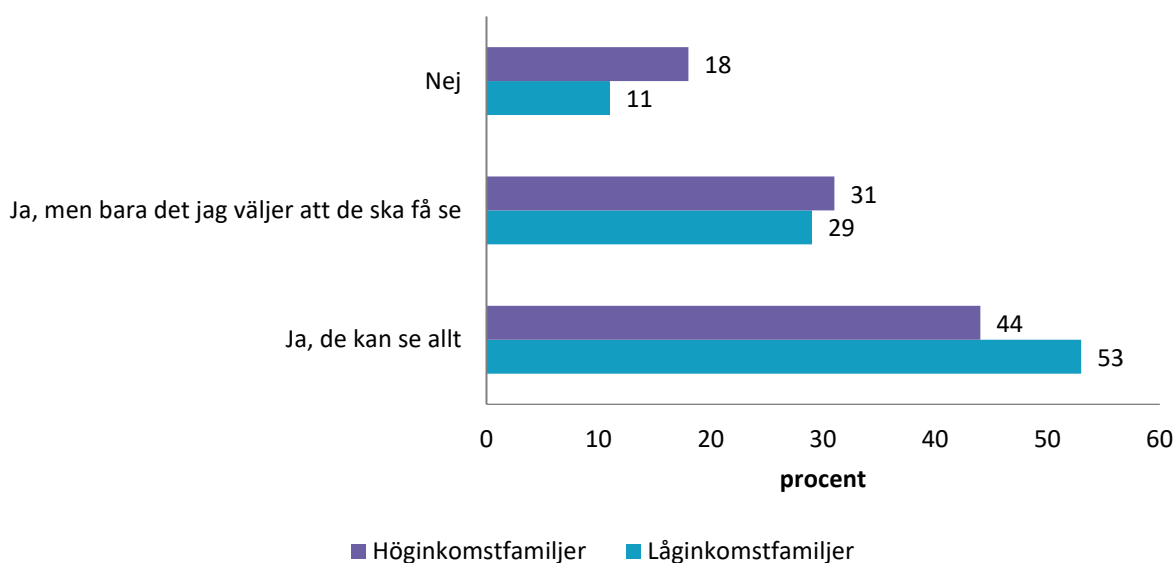

Diagram 88. Kan någon av dina vårdnadshavare se dina inlägg? 13–16 år, procent

Bland 13–16-åringarna som använder sociala medier kan barnen i höginkomstfamiljerna tänka sig att dela mer information om sig själva än barnen i låginkomstfamiljerna. Det gäller de flesta frågor som ställs i diagram 87 ovan. Det är också en större andel av barnen i höginkomstfamiljerna som svarar nej på frågan om deras föräldrar har insyn i deras inlägg på sociala medier. Samtidigt har föräldrarna i låginkomstfamiljerna tillgång till barnens lösenord i betydligt högre grad (21 %) än föräldrarna i höginkomstfamiljerna (7 %). Höginkomstbarnen förefaller således använda sociala medier något mer samt vara mer självständiga och frimodiga i sitt användande.

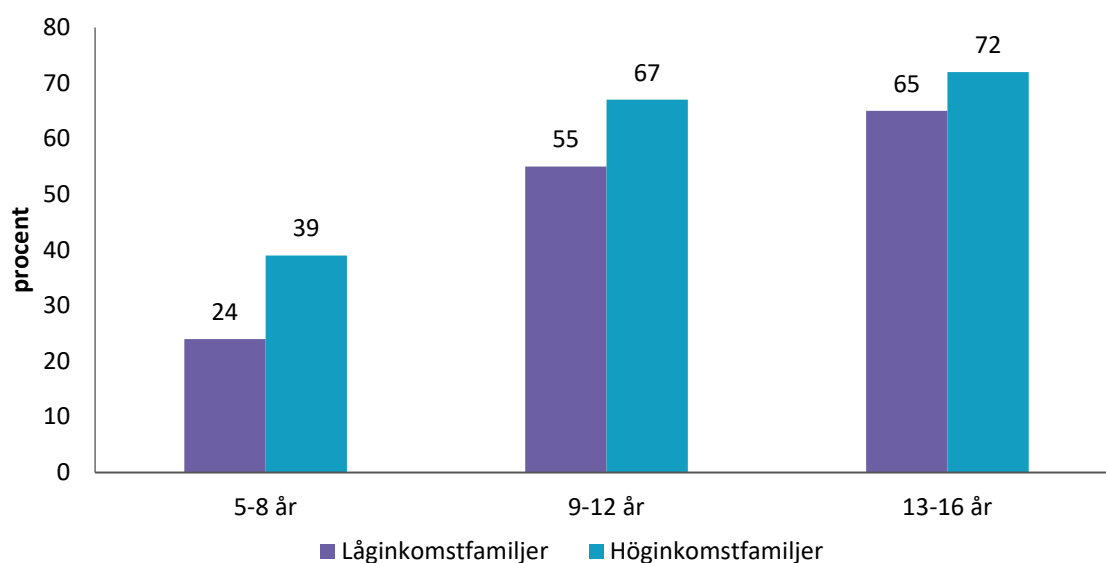
Tidigare i rapporten fördes ett resonemang om att det skulle kunna vara själva vana av att använda sociala medier som genererar ett mer frimodigt användnings sätt. Om vissa barn använder sociala medier i något större utsträckning än andra i yngre år så har de en större vana av användningen när de blir äldre. Kanske blir dessa barn därför, så att säga, modigare eller liberalare i sin informationshantering. I åldersintervallet 9–12 år är det större andelar av barnen i

höginkomstfamiljerna, än i låginkomstfamiljerna, som använder sociala medier och det är likaså större andelar av barnen med två svenskfödda föräldrar än barnen med två utländsfödda föräldrar som använder sociala medier (se kapitel 2). När barnen blir 13–16 år är det barnen i höginkomstfamiljerna och de med två svenskfödda föräldrar som delar mest information om sig själva. Vad som ser ut att kunna vara resultat av demografiska faktorer (inkomst och härkomst) skulle alltså lika gärna kunna vara resultat av medievana, en hemtamhet. När det gäller föräldrarnas utbildningsnivå ser dock resultaten delvis annorlunda ut, vilket skulle kunna tolkas som att utbildning är en starkare faktor än inkomst och härkomst (när det gäller just vad barnen delar för information om sig själva på sociala medier). För den skull inte sagt att vare sig inkomst eller härkomst är obetydliga – när det gäller att alls använda sociala medier förefaller, som tidigare påpekats, såväl föräldrarnas inkomst och härkomst som utbildningsnivå inverka.

Nyheter

Både 2015 och 2017 har respondenterna besvarat frågor om sin, eller barnets, nyhetsanvändning. Frågornas utformning är dock inte exakt desamma under åren varför resultaten inte enkelt låter sig jämföras. I årets undersökning tillfrågades respondenterna först om i vilken utsträckning de (barnet) alls tog del av nyheter och därefter om i vilken utsträckning de brukar ta del av nyheter i olika medier (på tv, på dator eller surfplatta, i mobilen och i papperstidning). Här redovisas endast den förstnämnda frågan, vilken ger en övergripande bild av barnens nyhetskonsumtion.

Diagram 89. Brukar barnet/du ta del av nyheter? Procent

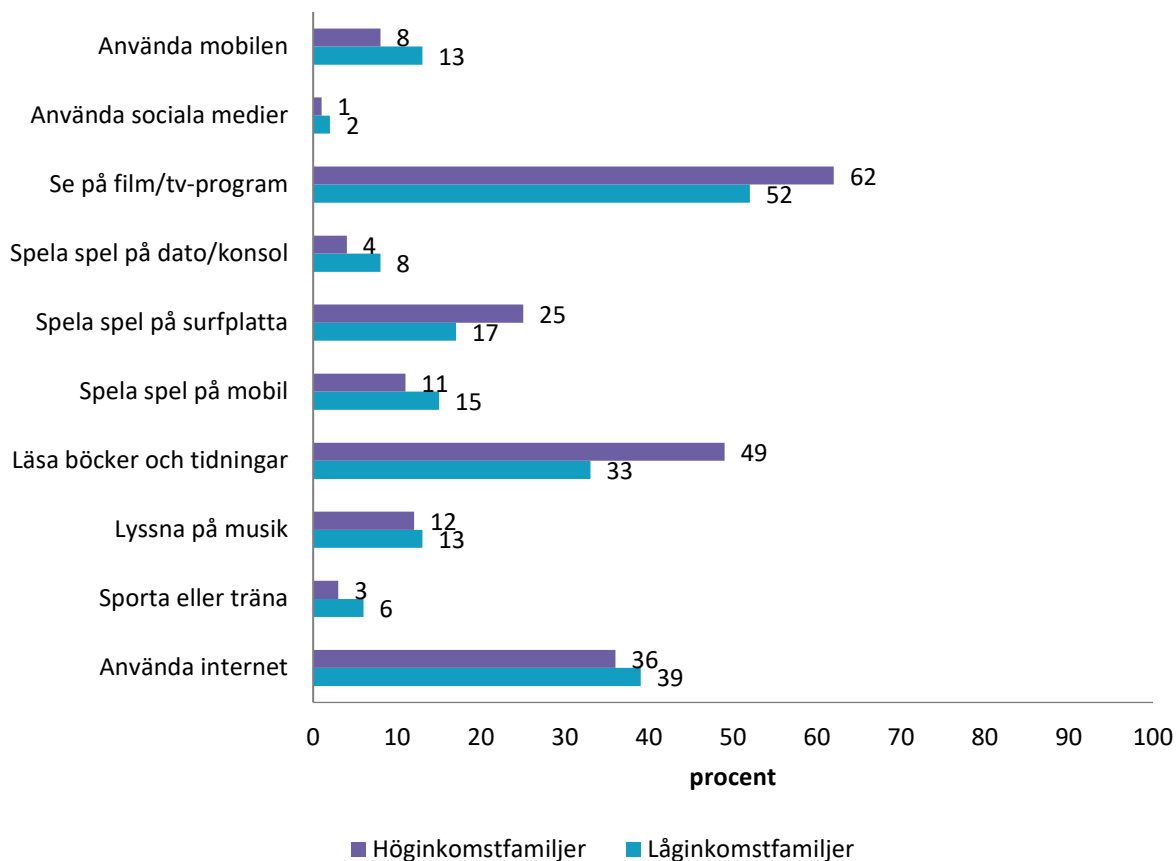

Barn i höginkomstfamiljer tar del av nyheter i högre grad än barn i låginkomstfamiljer. Detta gäller i samtliga åldersintervall men skillnaderna minskar när barnen blir äldre, från 15 procentenheter i det yngsta intervallet till 7 procentenheter i det äldsta. Som tidigare nämnts är utbildning en faktor som har väl belagd inverkan på människors nyhetskonsumtion. Men testas sambanden mellan inkomst och barnens nyhetskonsumtion här kvarstår de i stora drag. Familjens utbildningsnivå är för den skull inte obetydlig, t.ex. bland de äldsta barnen till föräldrar med medelhög utbildning jämnas skillnaderna mellan inkomstgrupperna ut medan de tvärtom ökar när föräldrarna är högutbildade. Det vill säga att om föräldrarna är högutbildade men tillhör den lägsta inkomstgruppen är det något färre barn som tar del av nyheter (64 %) och om föräldrarna är högutbildade och höginkomsttagare är det något fler barn som tar del av nyheter (80 %). Både föräldrarnas inkomst och utbildning inverkar således på barnens nyhetskonsumtion.

Medieanvändning: frekvens

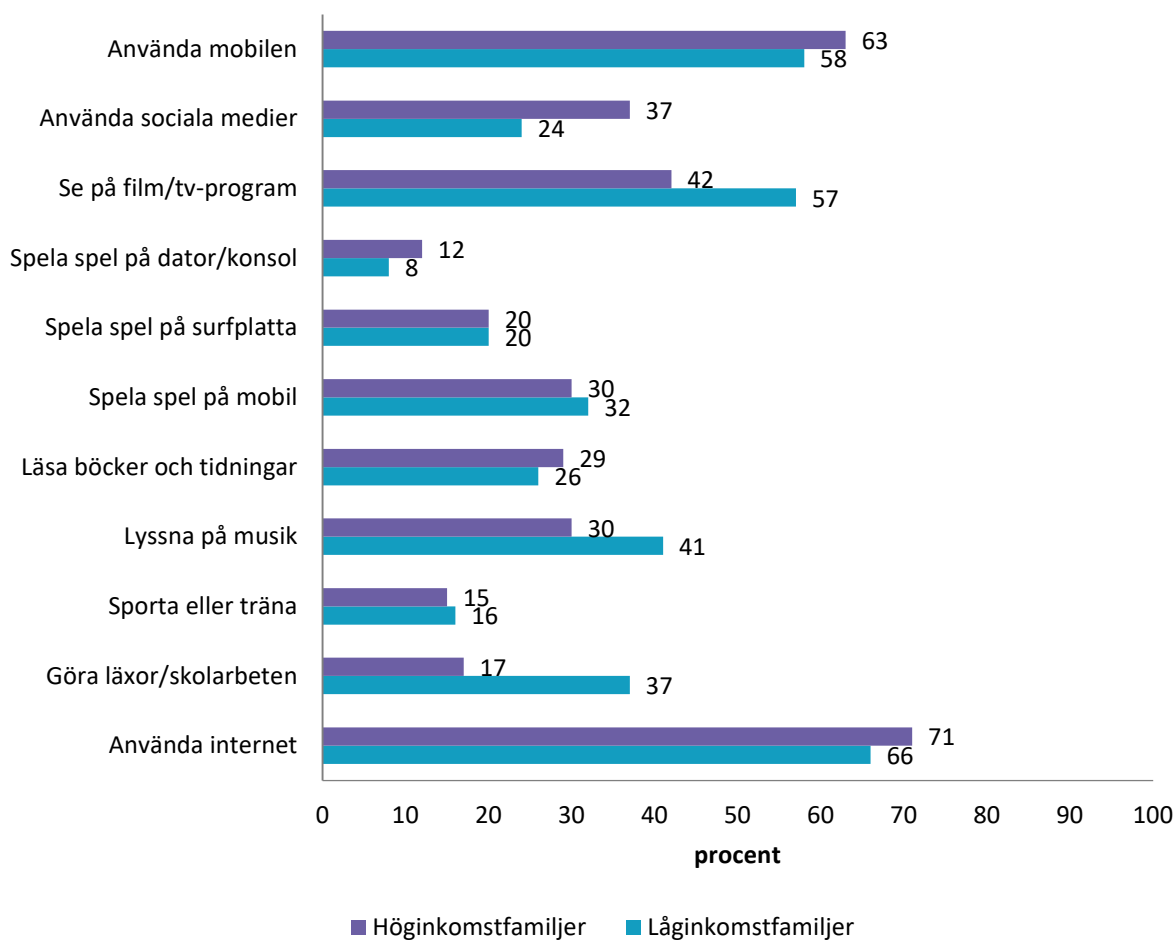
Respondenterna fick frågor om de använder olika medieformer och hur ofta de använder dem. För att mäta frekvensen i medieanvändningen ställdes respondenterna frågan "Hur ofta brukar du göra något av följande", med svarsalternativen "varje dag", "några gånger i veckan", "en gång i veckan", "mer sällan" samt "aldrig". I diagrammen redovisas endast den dagliga användningen.

Diagram 90. Aktiviteter varje dag, 5–8 år, procent

I både låg- och höginkomstfamiljer är tittande på film och tv-program, läsa böcker och tidningar samt använda internet de vanligaste dagliga aktiviteterna. Mönstret är likartat 2015 men låginkomstbarnens dagliga internetanvändning har ökat från 19 % till 39 %, vilket innebär att andelen dagliga internetanvändare nu är ungefär samma i låg- som i höginkomstfamiljerna.

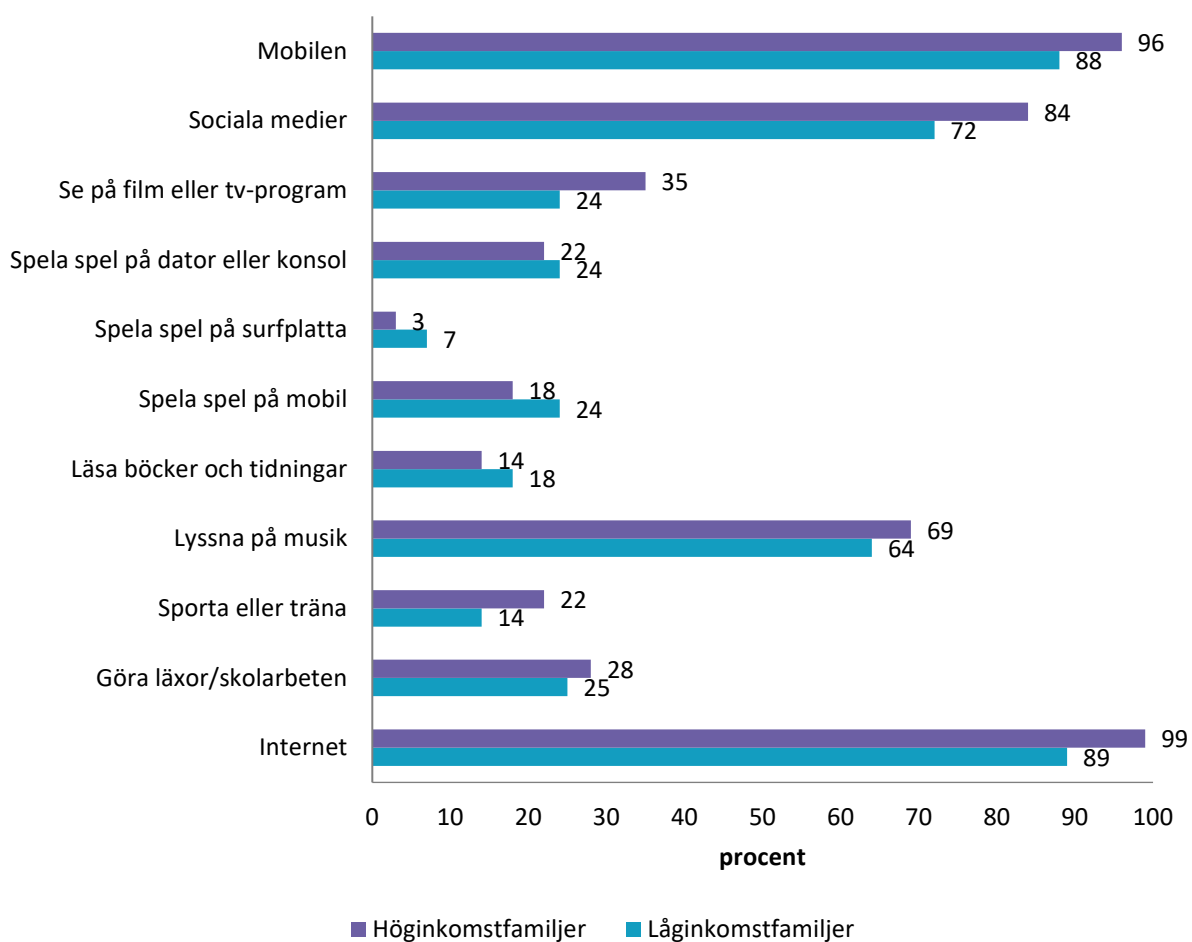
Diagram 91. Aktiviteter varje dag, 9–12 år, procent

I båda inkomstgrupperna är användning av mobiltelefon och internet de vanligaste dagliga aktiviteterna, men därefter skiljer sig svaren en del. I låginkomstfamiljer är det vanligare att barnen tittar på film och tv-program, lyssnar på musik och gör läxor medan barnen i höginkomstfamiljerna oftare använder sociala medier som daglig aktivitet i nästan samma grad som film- och tv-tittande, och i högre grad än läsläsning och musiklyssnande.

Vad gäller läsläsning är resultatet ungefär detsamma som 2015. Däremot har det dagliga tittandet på filmer och tv-program bland barn i höginkomstfamiljer minskat med 17 procentenheter, medan det inte märks någon motsvarande förändring bland barnen i låginkomstfamiljerna i det avseendet. Det har därmed på tämligen kort tid uppstått en tydlig skillnad mellan barn i låg- och höginkomstfamiljer när det gäller dagligt film- och tv-tittande. Samtidigt har skillnaden mellan grupperna när det gäller läsning av böcker och tidningar minskat.

Diagram 92. Aktiviteter varje dag, 13–16 år, procent

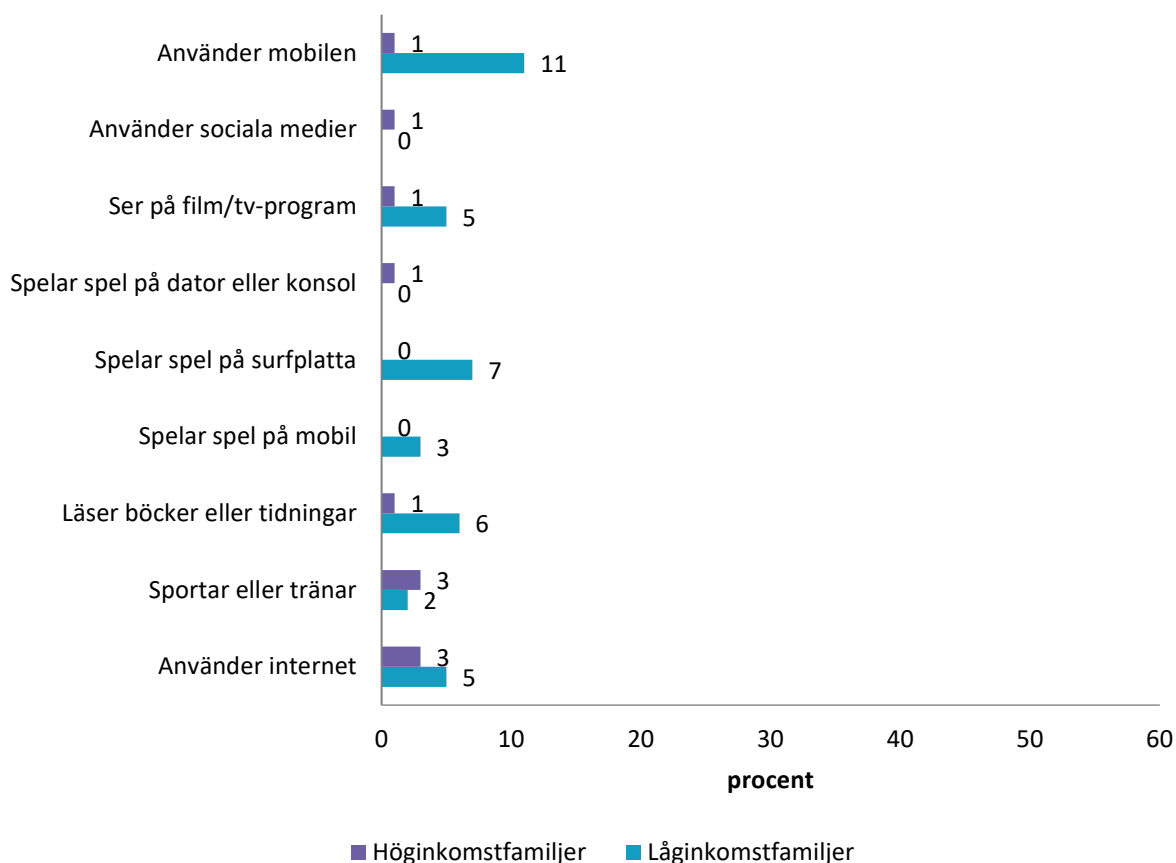
När det gäller användningen av sociala medier i åldersintervallet 13–16 år ökar skillnaden mellan barn i låg- och höginkomstfamiljer, jämfört med åldersintervallet 9–12 år. Det finns även en relativt stor, och svårförklarlig, skillnad i det dagliga internetanvändandet (som inte fanns 2015). Trots detta är användning av mobilen, internet och sociala medier samt lyssna på musik de vanligaste dagliga aktiviteterna i båda inkomstgrupperna. Att färre barn i låginkomstfamiljerna uppger att de använder internet skulle kanske kunna förklaras av det ökade användandet av appar och att man då inte tänker på det som ”att använda internet”.

Dagligt sportande och tränande blir vanligare ju äldre barnen blir i höginkomstfamiljerna men det minskar bland barnen i låginkomstfamiljerna, både jämfört med åldersintervallet 9–12 och med resultaten 2015. Faktum är att det dagliga sportandet har minskat bland barn i båda inkomstgrupperna 13–16 år jämfört med 2015. Än mer minskar det dagliga film- och tv-tittandet bland barn i låginkomstfamiljer (från 54 % år 2015) vilket innebär att det nu är fler barn i hög- än i låginkomstfamiljer som har film- och tv-tittande som daglig aktivitet.

Medieanvändning: omfattning

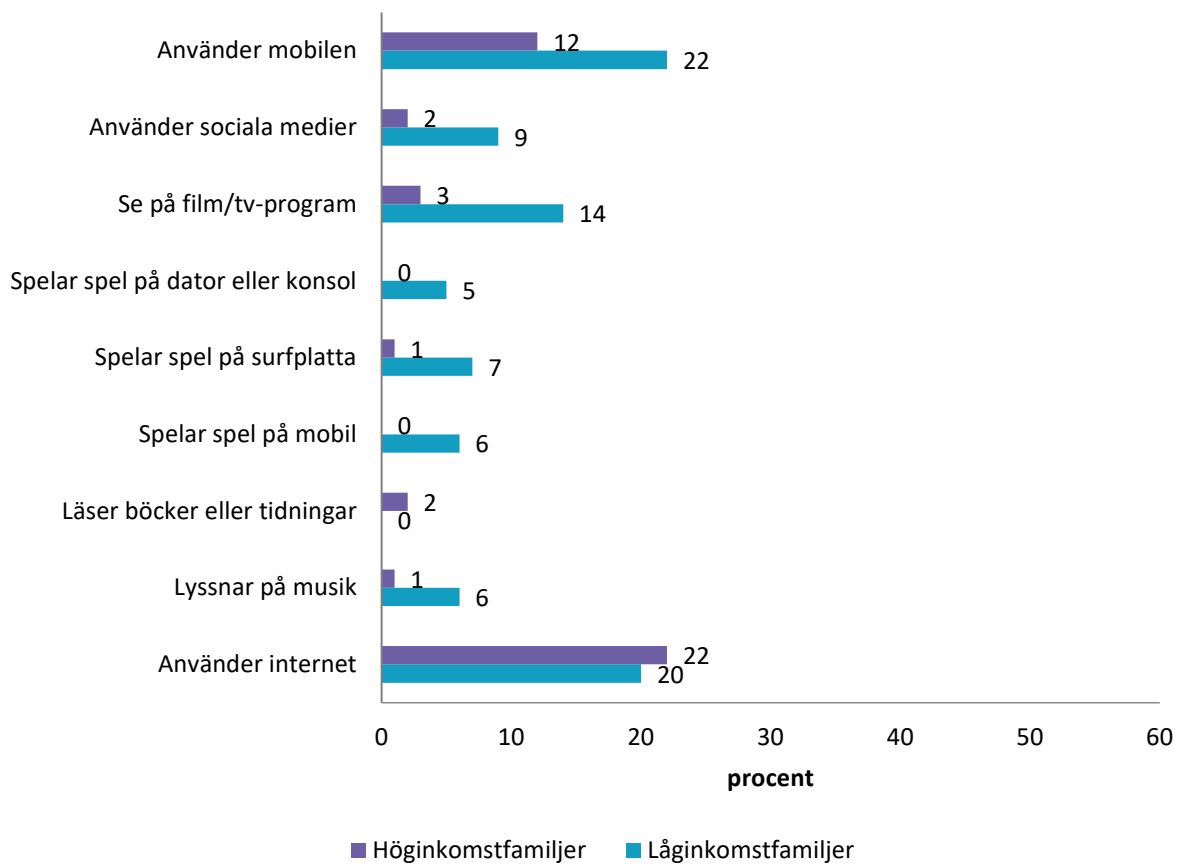
För att mäta omfattningen av medieanvändningen fick respondenterna svara på hur lång tid de ägnar åt olika medieformer "en vanlig dag". I de följande analyserna har resultaten dikotomiserats i en grupp bestående av de som använder mediet i fråga mer än 3 timmar per dag ("högkonsumenter") och en grupp bestående av de som använder mediet mindre än 3 timmar per dag. I diagrammen nedan redovisas andelarna högkonsumenter i de två inkomstgrupperna.

Diagram 93. Använder mer än 3 tim/dag, 5–8 år, procent

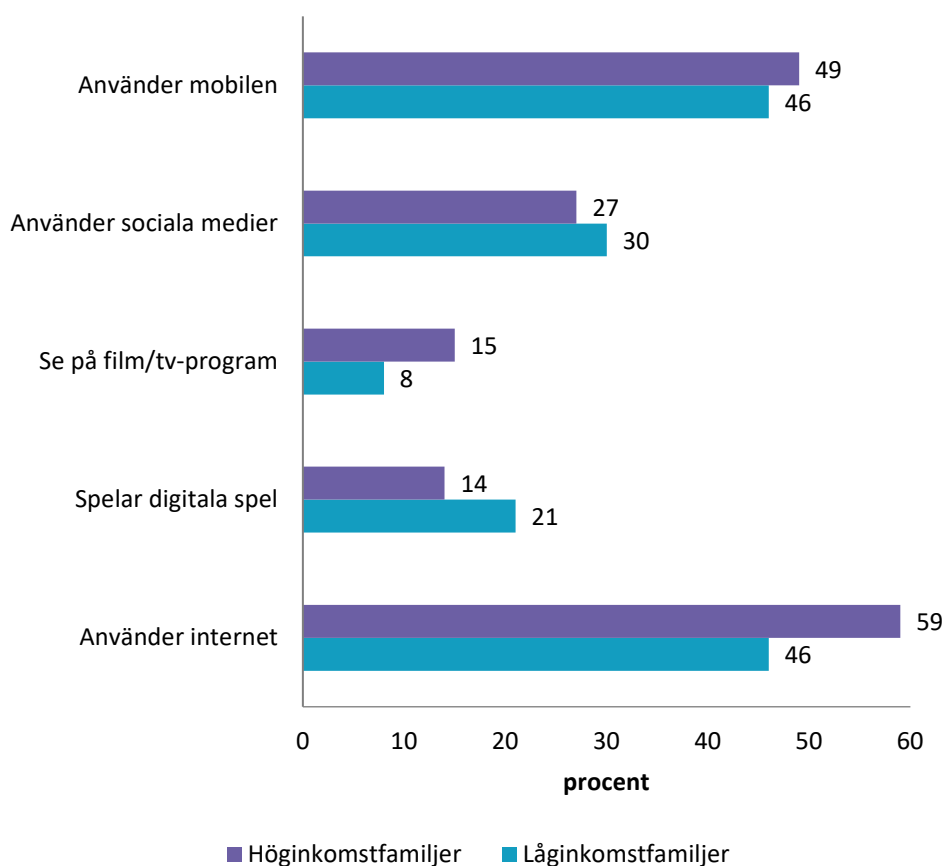
Andelarna högkonsumenter bland barn 5–8 år är låga, och de är lägre i hög- än i låginkomstfamiljerna. Bland barn i låginkomstfamiljer finns dock en intressant skillnad från 2015: då fanns högkonsumenterna främst i stapeln för film- och tv-tittande (12 %), men nu finns de istället vid mobilen. Det totala antalet högkonsumenter av medier förefaller inte ha ökat i någon av inkomstgrupperna men det har skett en förflyttning, från film- och tv-tittande till mobiltelefonanvändning, bland barn i låginkomstfamiljer.

Diagram 94. Använder mer än 3 tim/dag, 9–12 år, procent

Även bland 9–12-åringarna är det fler högkonsumenter i låginkomstfamiljerna, vilket också var fallet 2015. Andelarna högkonsumenter av film/tv minskar i båda inkomstgrupperna medan de ökar gällande mobilen och internet (det sistnämnda särskilt i höginkomstfamiljer).

Diagram 95. Använder mer än 3 tim/dag, 13–16 år, procent¹³

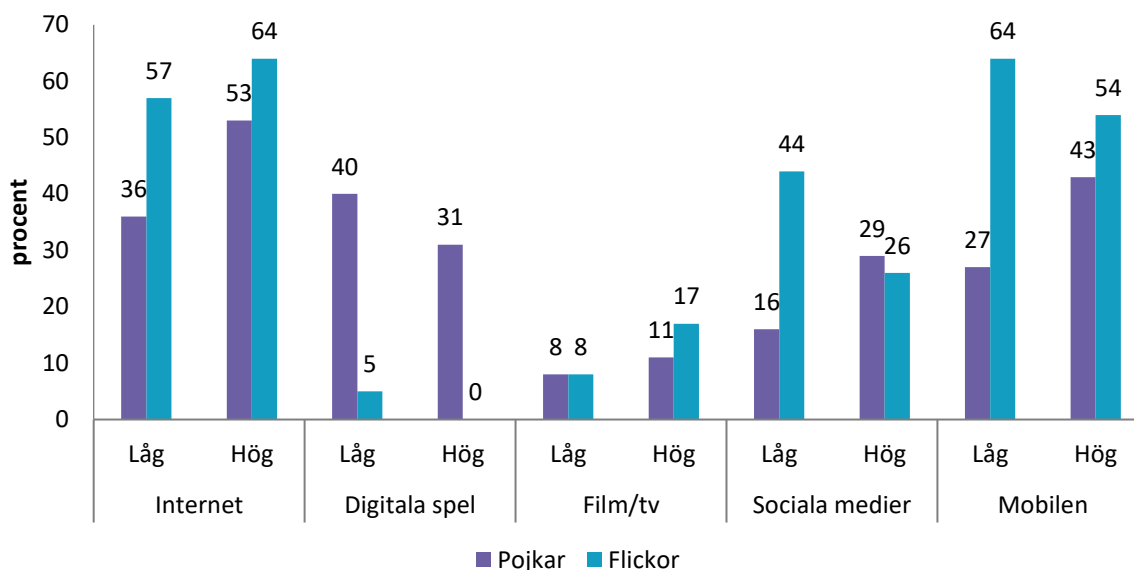

Mobilen och internet (generellt) har störst andelar högkonsumenter i båda inkomstgrupperna. Jämfört med 2015 har dock andelarna högkonsumenter av sociala medier ökat markant i båda grupperna samtidigt som det finns en rejäl minskning bland barnen i låginkomstfamiljerna avseende filmer eller tv-program (15 procentenheter) samt internet (16 procentenheter). År 2015 var det barn i låginkomstfamiljer som oftast var högkonsumenter av alla medieformer utom mobiltelefonen. Nu är det bland höginkomstfamiljerna som högkonsumenterna av mobil, internet, filmer och tv-program samt internet finns. Som framgår av diagrammet är internet det medium där skillnaden mellan inkomstgrupperna är störst. Testas detta samband för *föräldrarnas utbildningsnivå* framträder ett intressant resultat: barn till lågutbildade låginkomsttagare använder internet allra minst medan barn till lågutbildade höginkomsttagare använder internet allra mest. Både familjens inkomst och utbildningsnivå spelar således roll för barnets internetanvändning.

¹³ Observera att i detta diagram har spel på dator, konsol, mobil och surfplatta slagits samman till "spelar digitala spel" (för överskådlighetens skull).

Kön

Diagram 96. Föräldrarnas inkomst, barnets kön, använder mer än 3 tim/dag, 13–16 år, procent

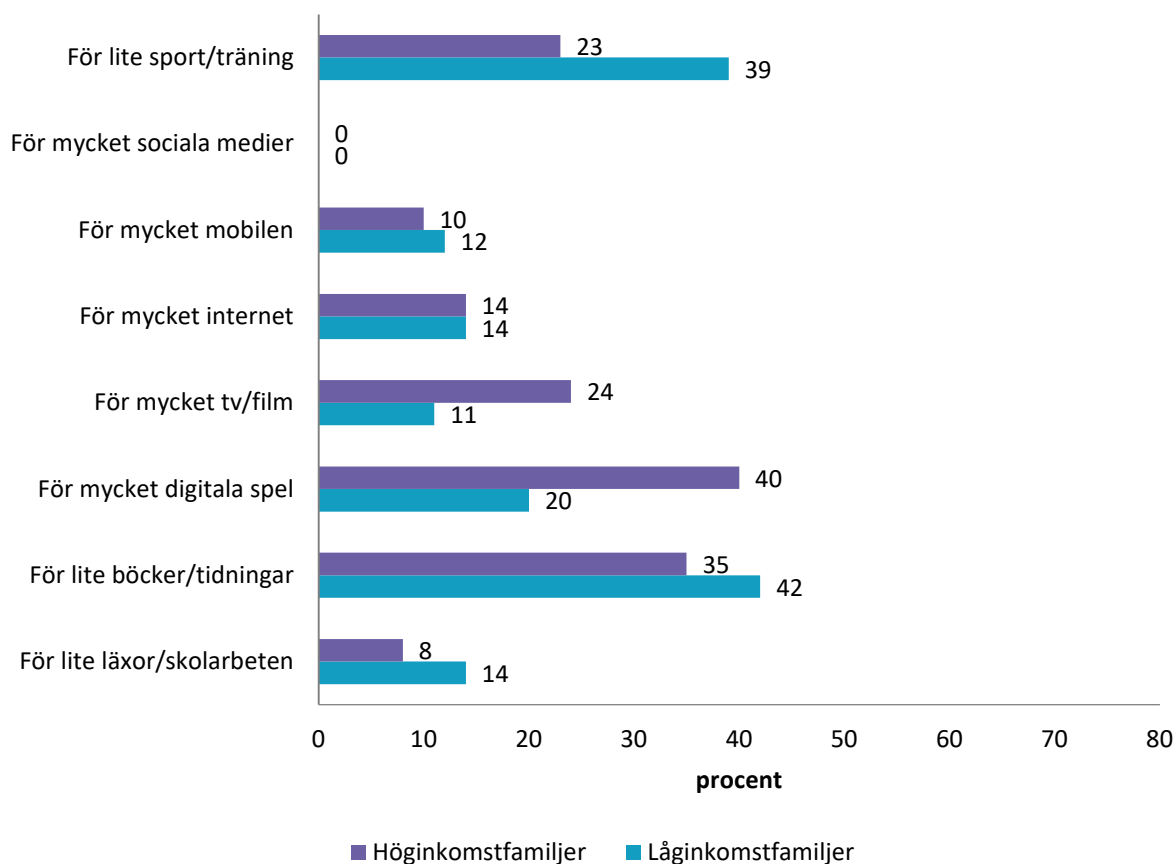

Lägger man till variabeln kön i analysen av medieanvändningens omfattning preciseras resultaten något. Då visar det sig att det är särskilt bland pojkar i låginkomstfamiljer som andelen högkonsumenter av mobilen, internet och sociala medier är liten. Flickor i låginkomstfamiljer tenderar tvärtom använda mobil och sociala medier något mer än flickor i höginkomstfamiljer. Kön framstår därmed som en ytterligare viktig faktor att ta hänsyn till i analysen. I diagrammet ovan är könsskillnaderna större än skillnaderna mellan inkomstgrupperna när det gäller digitala spel, men för andra medietyper är det tvärtom. Skillnaden mellan pojkar i låginkomstfamiljer respektive höginkomstfamiljer när det gäller användandet av internet uppgår till 17 procentenheter och skillnaden mellan flickor i de olika inkomstklasserna när det gäller sociala medier uppgår till 18 procentenheter. Såväl barnets kön som familjens utbildnings- och inkomstnivå inverkar således på omfattningen av barnets medieanvändning.

Självskattning av vardagen – för mycket, för lite eller lagom?

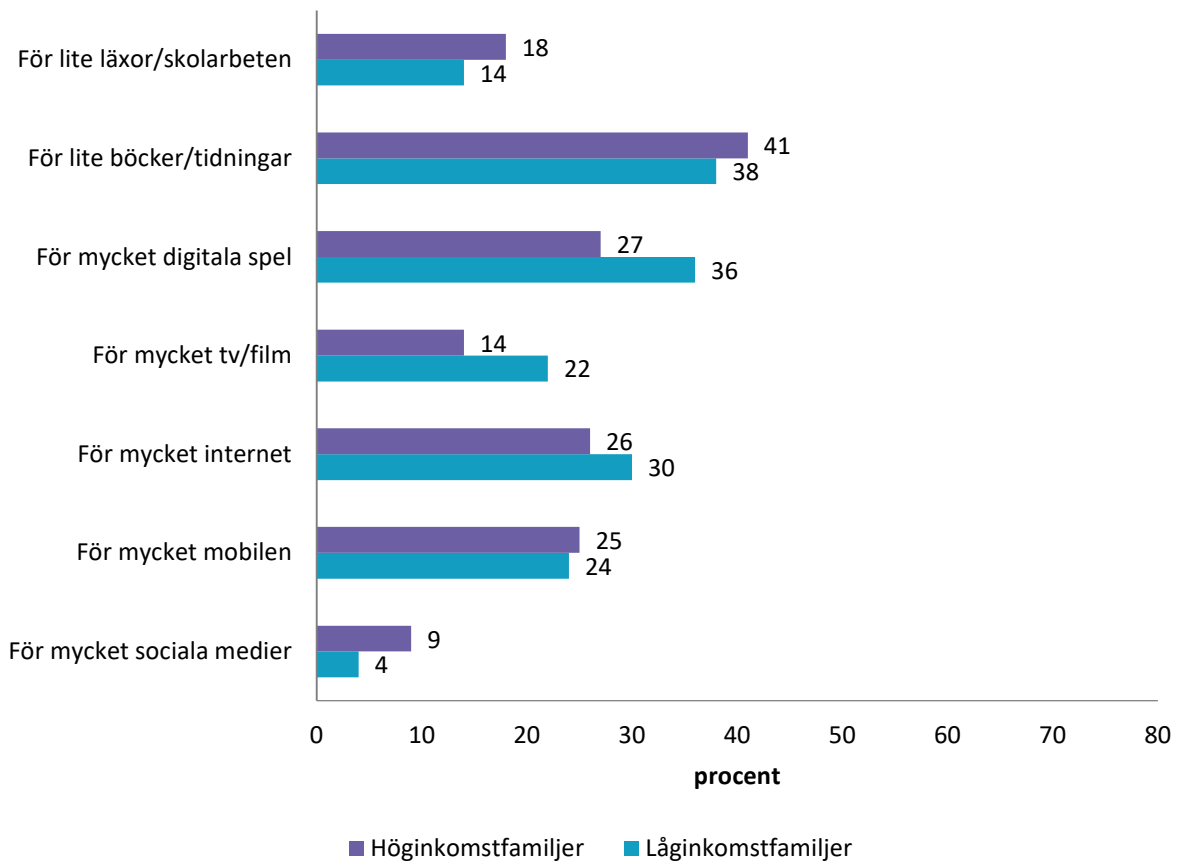
I åldersgrupperna 9–12 och 13–16 tillfrågades respondenterna om de upplevde att de ägnade "för mycket tid", "lagom med tid" eller "för lite tid" åt olika aktiviteter. I åldersintervallet 5–8 år svarade föräldrarna hur de tyckte att barnet tillbringade tiden. I diagrammen nedan redovisas inte svarsalternativet "lagom" utan endast barnens och föräldrarnas uttryckta missnöje med tiden barnen ägnar åt olika medier.

Diagram 97. Tycker du att barnet ägnar för mycket eller för lite tid åt..., 5–8 år, procent

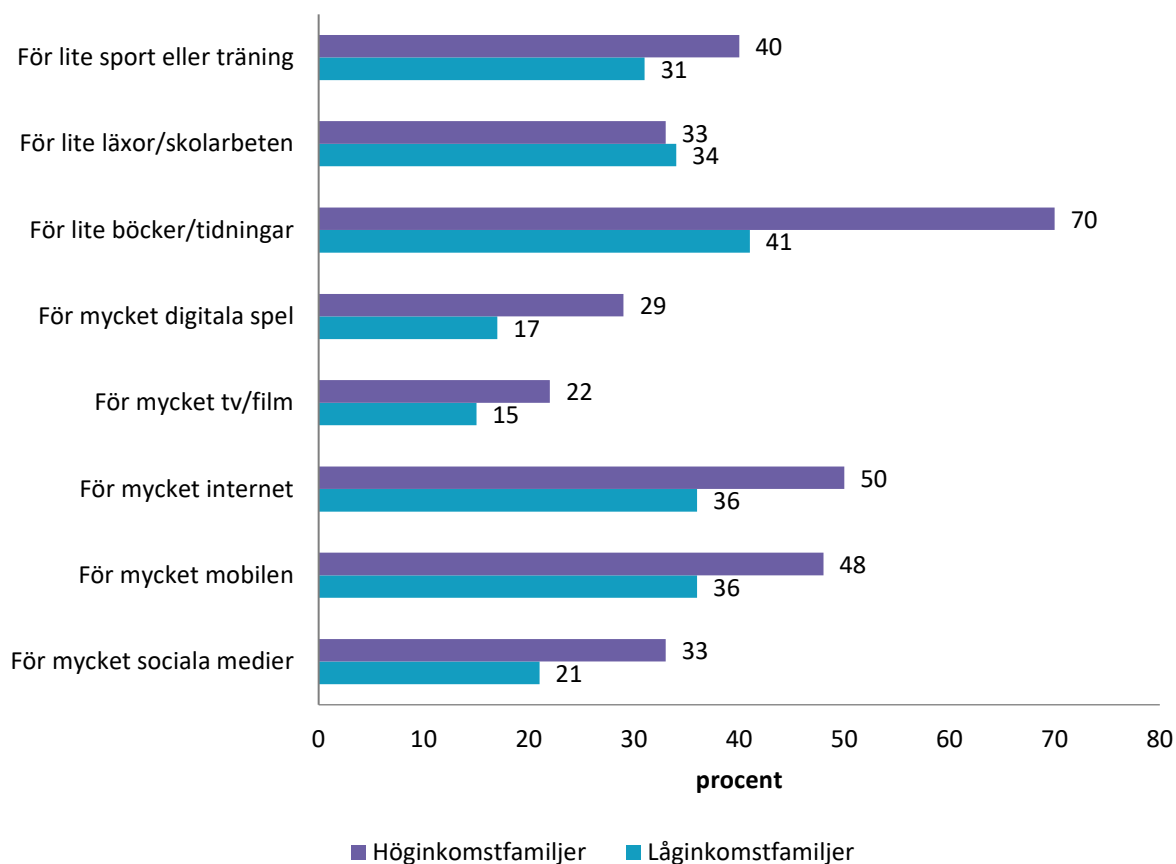
Det är ungefär dubbelt så många föräldrar i höginkomstfamiljer som är missnöjda med tiden som barnen ägnar åt digitala spel och film/tv. Föräldrar i låginkomstfamiljer är mer missnöjda än föräldrar i höginkomstfamiljer med den tid barnen ägnar åt sport och träning. Mönstret är likartat resultaten i undersökningen 2015 men andelarna missnöjda föräldrar har ökat i båda inkomstgrupperna gällande mobilen, internet (för mycket) och böcker/tidningar (för lite). Samtidigt har andelarna missnöjda föräldrar gällande tv/film minskat i båda grupperna. Detta är i enlighet med hur barnens faktiska mediekonsumtion har förskjutits: från tv och film till internet och mobiltelefonen.

Diagram 98. Tycker du att du ägnar för mycket eller för lite tid åt..., 9–12 år, procent

Barn i låginkomstfamiljer uttrycker mer missnöje med sitt spelande, film- och tv-tittande samt användande av internet än barn i höginkomstfamiljer, men gällande mobilen finns ingen skillnad mellan grupperna. I undersökningen 2015 var det konsekvent fler barn i höginkomstfamiljer som var missnöjda med sin medieanvändning, men nu är det således oftast tvärtom.

Diagram 99. Tycker du att du ägnar för mycket eller för lite tid åt..., 13–16 år, procent

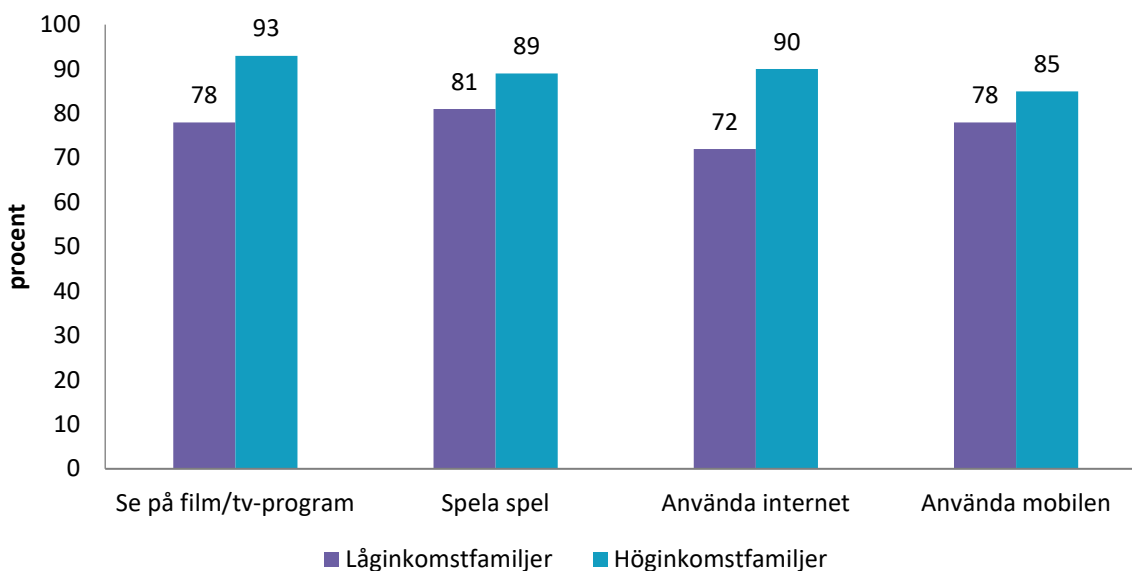

I den äldsta åldersgruppen är däremot barn i höginkomstfamiljer genomgående mer kritiska till sin egen medieanvändning samt den tid de ägnar åt fysisk träning. Det enda barn från låginkomstfamiljer är mindre nöjda med är att de tycker att de ägnar för lite tid åt läxor, och då är skillnaden endast en procentenhet. Detta innebär en delvis förändring från 2015 då det istället var låginkomstbarnen som var mest kritiska till sin användning av internet, tv/film samt digitala spel. Samtidigt kan man säga att denna förändring är i linje med hur den faktiska medieanvändningen har förändrats sedan 2015: högkonsumenterna av internet, filmer och tv-program samt mobilen finns nu främst bland höginkomstbarnen och det är dessa barn som är mest kritiska till sin medieanvändning.

Regler: hur sent?

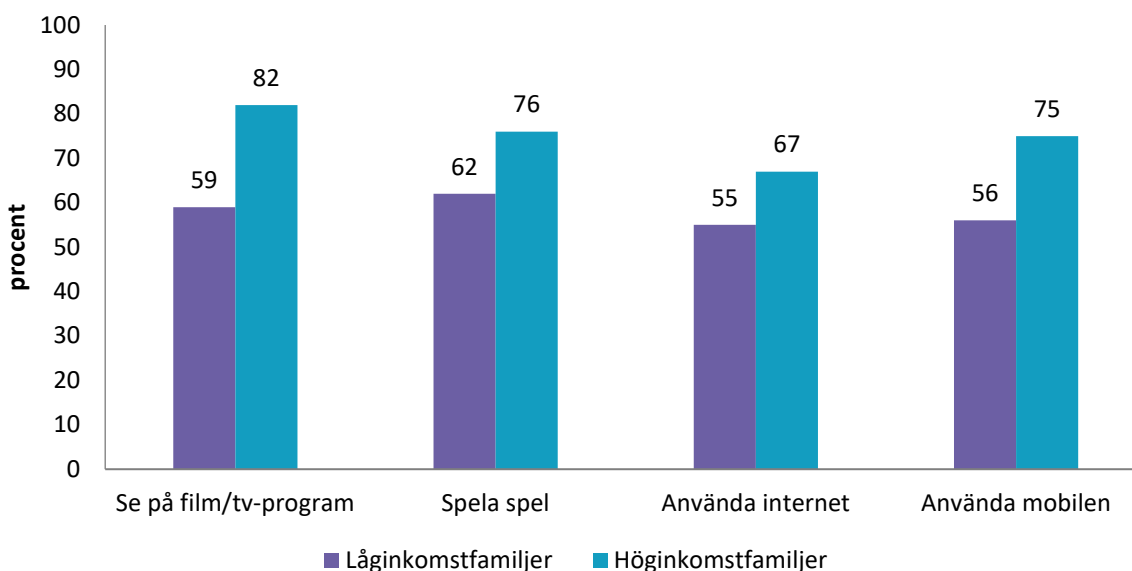
Respondenterna tillfrågades om det finns regler i familjen för hur sent och för hur lång tid barnen får använda olika medier. I undersökningen 2015 framgick att andelen barn som har sådana regler minskar med stigande ålder och detta resultat bekräftar i årets undersökning.

Diagram 100. Har regler för hur sent barnet får..., 5–8 år, procent

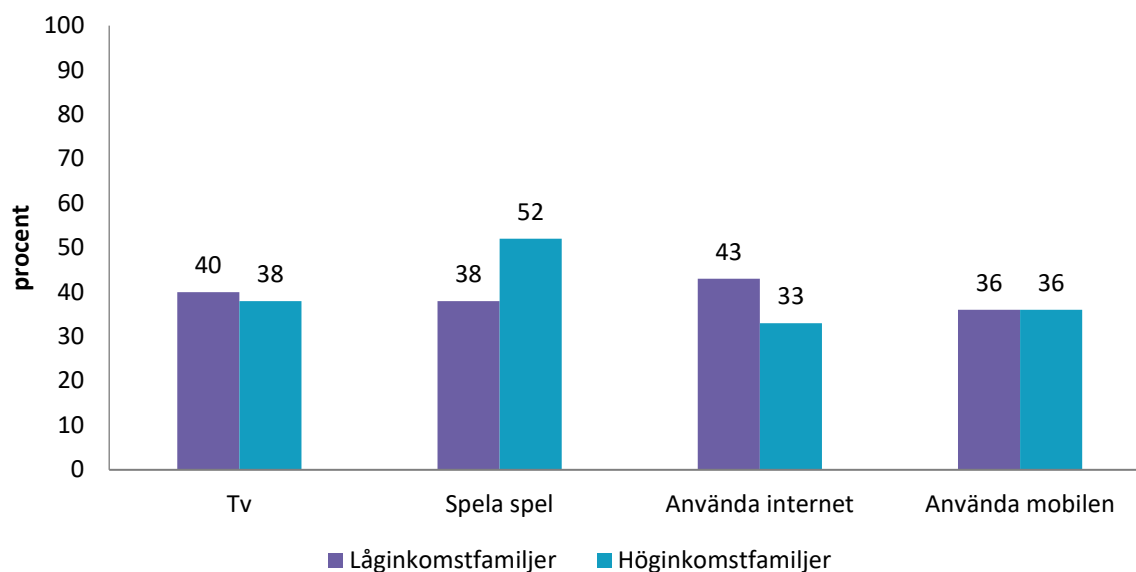
Bland de yngsta är det vanligare med regler för hur sent barnet får använda olika medier i höginkomstfamiljer. Så var det även 2015, men skillnaderna mellan inkomstgrupperna har minskat något, främst när det gäller användandet av mobiltelefonen.

Diagram 101. Har regler för hur sent barnet får..., 9–12 år, procent

I åldersintervallet 9–12 år har också fler höginkomstfamiljer regler för hur sent barnet får använda olika medier. Detta bekräftar resultaten från 2015, även om skillnaderna mellan grupperna har ökat något till följd av att låginkomstfamiljerna nu har något färre regler.

Diagram 102. Har regler för hur sent barnet får..., 13–16 år, procent

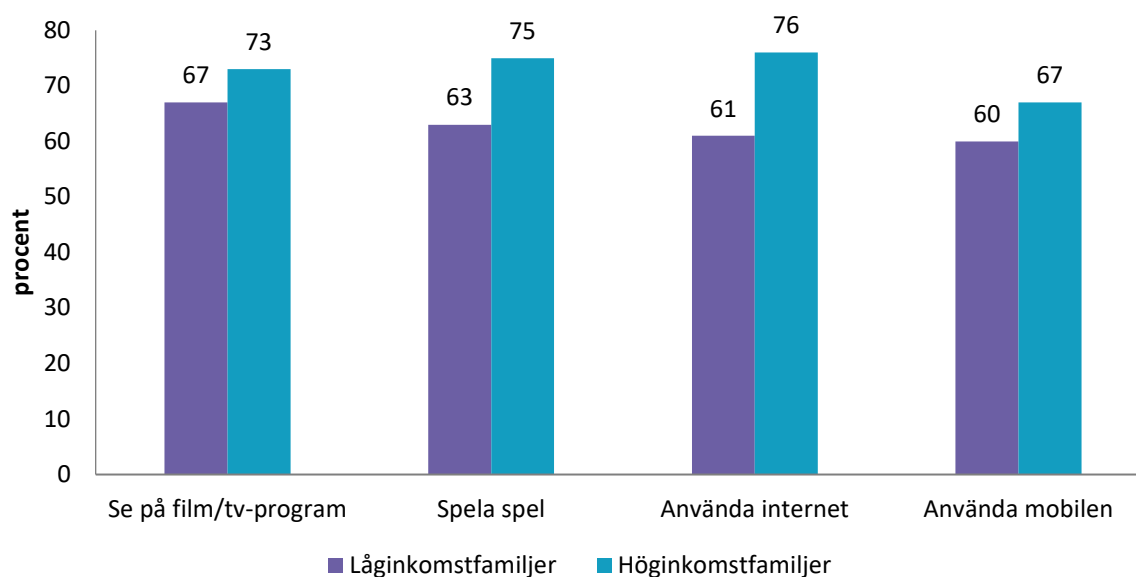

I det äldsta intervallet har färre barn regler för hur sent de får använda medier och skillnaderna mellan låg- och höginkomstfamiljer är mindre. Det är endast gällande spel och internet det finns markanta skillnader, på så sätt att en större andel barn i höginkomstfamiljer har regler för hur sent de får spela spel, medan barn i låginkomstfamiljer oftare har regler avseende internet. I undersökningen 2015 hade barn i höginkomstfamiljer konsekvent oftare regler för samtliga användningsområden. Skillnaderna har i dessa avseenden alltså minskat med undantag för spelande, där gapet mellan låg- och höginkomsttagare istället ökat.

Regler: hur lång tid?

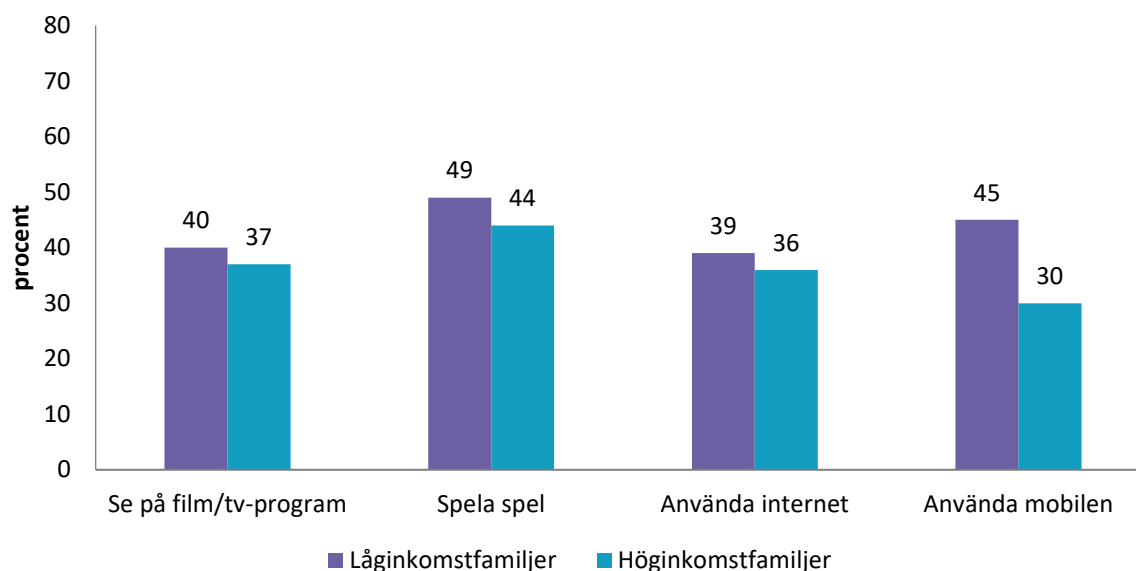
Det är generellt färre familjer som har regler för hur lång tid, än för hur sent, barnet får använda olika medier.

Diagram 103. Har regler för hur lång tid barnet får..., 5–8 år, procent

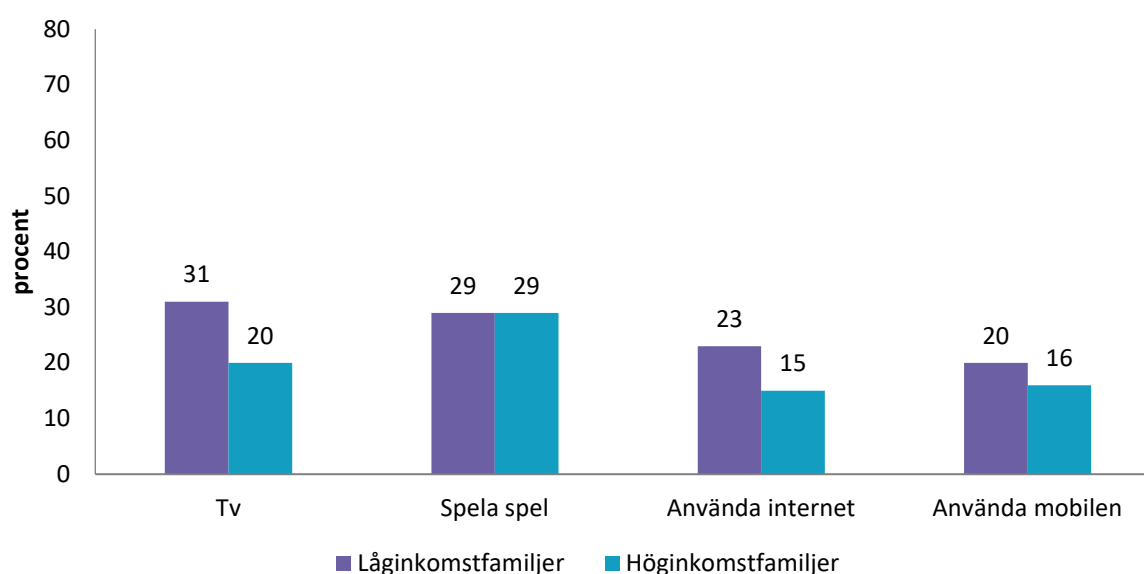
Regler för *hur lång tid* medierna får användas förekommer i större utsträckning i höginkomstfamiljer, på samma sätt som regler för *hur sent* barnet får använda medier (se ovan, diagram 100–102). Detta innebär delvis en förändring från 2015 då det var något vanligare med regler för mobilen och internet i låginkomstfamiljerna. Vad gäller internet är det nu färre i låginkomstfamiljerna, men fler i höginkomstfamiljerna, som har regler vilket innebär att skillnaden mellan inkomstgrupperna har ökat. Regler för hur lång tid barnet får använda mobilen har blivit vanligare i båda grupperna, särskilt i höginkomstfamiljerna, jämfört med 2015.

Diagram 104. Har regler för hur lång tid barnet får..., 9–12 år, procent

I åldersintervallet 9–12 år är det konsekvent vanligare med regler för hur lång tid barnet får använda medier i låginkomstfamiljer, än i höginkomstfamiljer. Detta bekräftar resultaten i 2015 års undersökning.

Diagram 105. Har regler för hur lång tid barnet får..., 13–16 år, procent

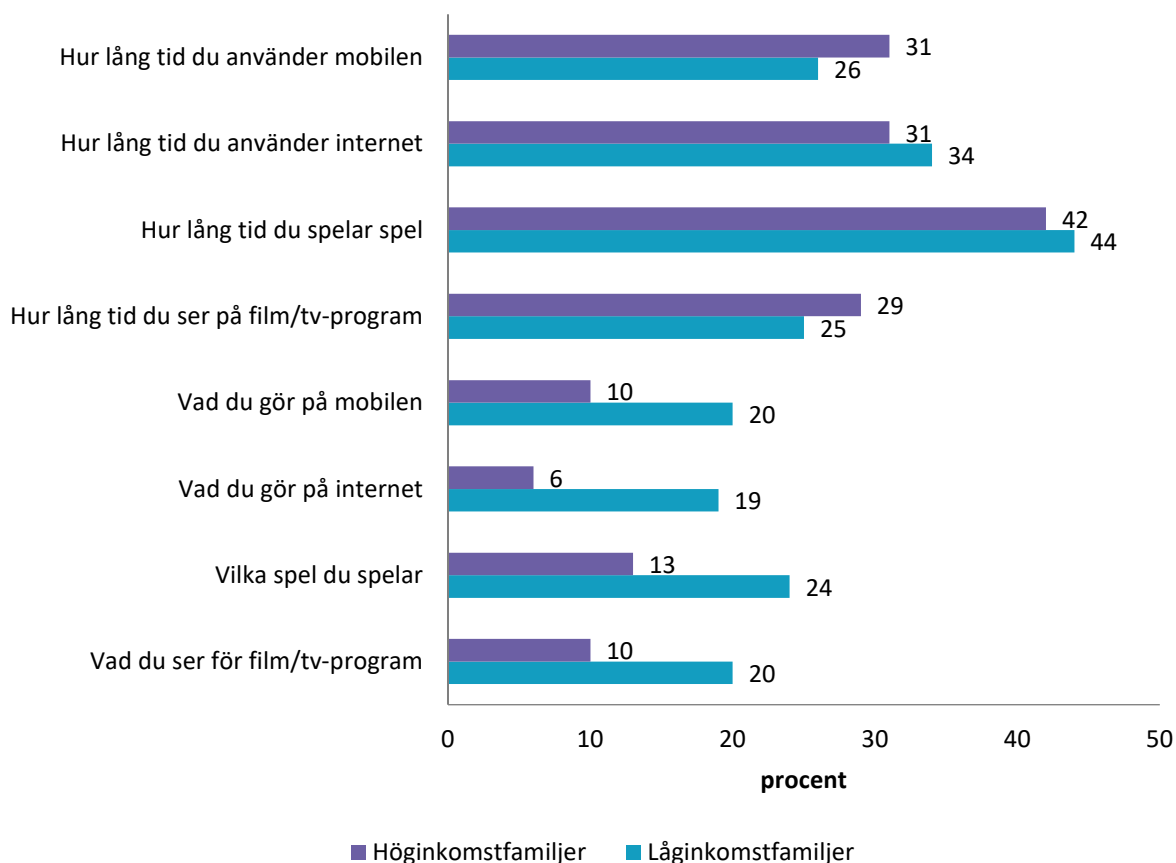
Även här är det generellt vanligare med regler i låginkomstfamiljer än i höginkomstfamiljer.

I undersökningen 2015 konstaterades att det var vanligare med regler för *hur sent* i höginkomstfamiljer och för *hur länge* i låginkomstfamiljer. Detta mönster bekräftas delvis 2017, men med undantag för åldersintervallet 5–8 där båda typerna av regler nu är vanligare i höginkomstfamiljer än i låginkomstfamiljer. Det har således blivit något vanligare med regler för barnens medieanvändning i höginkomstfamiljer, jämfört med låginkomstfamiljer.

Medierelaterade konflikter

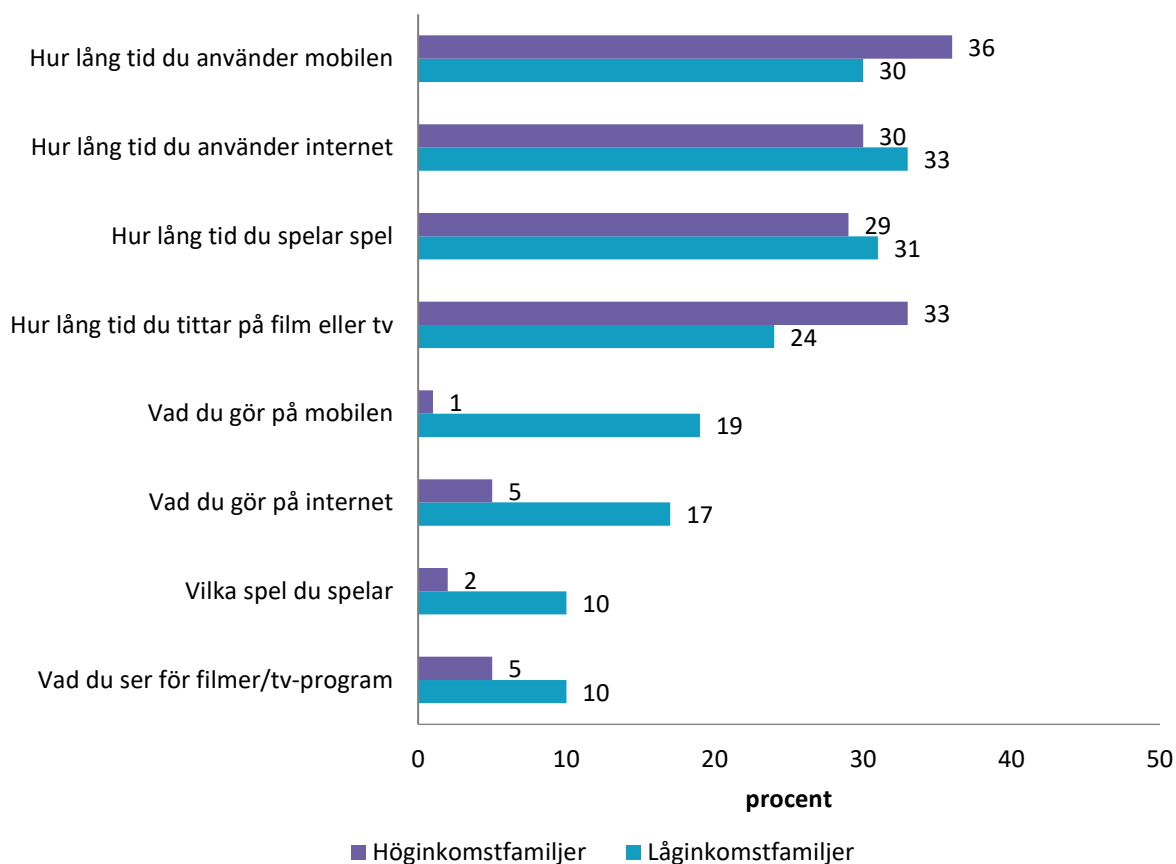
Som ovan påpekats är barns medieanvändning ofta omgärdad av regler, särskilt ju yngre de är, och både föräldrar och barn är i viss utsträckning missnöjda med hur mycket – eller lite – tid barnen ägnar åt olika medier. Här finns grogrund för konflikter. Barnen i åldersintervallen 9–12 och 13–16 tillfrågades därför om de brukar bli osams med sina föräldrar om sin medieanvändning. Två frågor ställdes: en som mäter konflikter om medieinnehållet och en som mäter konflikter kring tidsåtgången.

Diagram 106. Brukar du och dina föräldrar bli osams om..., 9–12 år, procent

I åldersintervallet 9–12 år är det generellt vanligare med konflikter om *hur lång tid* barnen ägnar åt medier, än om medieinnehållet. Detta gäller både låg- och höginkomstfamiljer. Dessutom är konflikter om tidsåtgången ungefär lika vanliga i båda inkomstgrupperna, medan det finns skillnader när det gäller konflikter om medieinnehållet. I låginkomstfamiljerna förekommer konflikter om *vad* barnet gör, spelar eller tittar på betydligt oftare än i höginkomstfamiljerna. Dessa konflikter är ungefär dubbelt så vanliga i låginkomstfamiljerna.

Diagram 107. Brukar du och dina föräldrar bli osams om..., 13–16 år, procent

Mönstret som kunde iakttas i åldersintervallet 9–12 återkommer i åldersintervallet 13–16. Konflikter om *hur länge* barnet använder medier är generellt vanligare än konflikter om innehållet, och tydliga skillnader mellan inkomstgrupperna återfinns endast när det gäller medieinnehållet: konflikter om vad barnet gör, spelar, tittar på är betydligt vanligare i låginkomstfamiljer än i höginkomstfamiljer.

Även i undersökningen 2015 fanns en tendens till att konflikter om tidsåtgången oftare förekommer än konflikter om medieinnehållet, i båda inkomstgrupperna och i båda åldersintervallen. Konflikterna omkring tidsåtgången i åldersintervallet 9–12 (i båda inkomstgrupperna) har dessutom ökat för samtliga medietyper, förutom att titta på filmer och tv-program. Samtidigt har innehållsliga konflikter blivit ännu vanligare i låginkomstfamiljer med barn 13–16 år. Konflikterna har ökat i låginkomstfamiljerna för alla medietyper, förutom vad barnet tittar på för filmer och tv-program. I detta avseende har således skillnaderna mellan låg- och höginkomstfamiljer förstärkts sedan 2015.

Slutsatser

Resultaten visar sammanfattningsvis att tillgång till medieteknik i hemmet har en tydlig koppling till familjens inkomst. Bland de yngsta barnen har barn i låginkomstfamiljer oftare egen medieteknik men i de övriga åldersintervallen är det egna innehavet mer utbrett bland barn i höginkomstfamiljer, och beaktas istället *tillgången* till medieteknik i hemmet är den konsekvent högre i höginkomstfamiljerna. Det enda undantaget är mobil med knappast genomgående är betydligt vanligare i låginkomstfamiljer än höginkomstfamiljer, vilket ger mobilen en närmast symbolisk innebörd: Att ha mobiltelefon är idag närmast ett måste och räcker inte pengarna till någon av de förhållandevis dyra smarta mobilerna kan knappmobilen vara ett överkomligt alternativ. Men att barn i höginkomstfamiljer har tillgång till, och har egna smarta mobiler i större utsträckning än barn i

låginkomstfamiljer får konsekvenser för hur många funktioner barnen har tillgång till och faktiskt använder. Även om nästan alla barn i åldern 13–16 år använder mobiltelefon så har barnen i höginkomstfamiljerna ett bredare användningsregister.

Vad gäller omfattningen av barnens medieanvändning finns ett mönster i åldersintervallen 5–8 och 9–12 år där högkonsumenterna generellt är relativt fler i låginkomstfamiljerna än i höginkomstfamiljerna. I det äldsta intervallet finns dock en förändring på så sätt att det är bland höginkomstfamiljerna som högkonsumenterna av mobil, internet, filmer och tv-program samt internet finns. Men analysen visar att även barnets kön och föräldrarnas utbildningsnivå inverkar på omfattningen av barnets medieanvändning. Barn till lågutbildade, låginkomsttagare använder internet allra minst medan barn till lågutbildade höginkomsttagare använder internet allra mest. Andelen högkonsumenter av mobilen, internet och sociala medier bland pojkar är betydligt större i höginkomstfamiljer än i låginkomstfamiljer. Bland flickorna är andelen högkonsumenter av internet något högre i höginkomstfamiljerna men andelarna högkonsumenter av sociala medier och mobilen är betydligt högre bland flickor i låginkomstfamiljer. Testas sambanden mellan inkomst, utbildning, barnets kön och användning av internet i åldersintervallet 13–16 visar det sig att samtliga flickor i familjer med låg utbildning men hög inkomst är högkonsumenter av internet (jfr hälften av pojkarna i samma grupp). Hälften av pojkarna i familjer med låg utbildning men hög inkomst är högkonsumenter av sociala medier (men ingen av flickorna i samma grupp och ingen av pojkarna i familjer med låg utbildning och låg inkomst).

Testas sambanden mellan inkomst, utbildning, barnets kön och tittande på film/tv framträder en mycket stor skillnad mellan flickorna, kopplad till föräldrarnas utbildnings- och inkomstnivå: störst andel högkonsumenter av film/tv finns bland flickor i familjer med låg utbildning men hög inkomst (49 %) och lägst andel finns bland flickor i familjer med hög utbildning och hög inkomst (5 %). Pojkarnas användning av film/tv påverkas betydligt mindre. När man bryter ned materialet i så här många led ökar slumpens inverkan så resultaten ska tolkas med stor försiktighet. Dessutom är skillnader som ser mycket stora ut beräknade i procent inte fullt lika imponerande i reella tal. Den huvudsakliga poängen här är dock inte de exakta resultaten utan de övergripande mönstren: föräldrarnas utbildning och inkomst inverkar på omfattningen av barnens medieanvändning men den kan inverka på olika sätt beroende på barnets kön. Att avgöra mer exakt hur dessa faktorer samvarierar och eventuellt påverkar varandra kräver större, och upprepade, studier.

Av analysen har även framgått att familjens utbildning och inkomst har betydelse för barnens nyhetskonsumtion. Barn i höginkomstfamiljer tar konsekvent del av nyheter i högre grad än barn i låginkomstfamiljer. Beaktas föräldrarnas utbildningsnivå försvinner inte dessa skillnader men de preciseras något, t.ex. förefaller kombinationen av hög inkomst och hög utbildning inverka positivt på barnens nyhetsanvändning. Vilken betydelse barnets kön har för nyhetsanvändningen kommer att belysas särskilt i en rapport med arbetstiteln *Ungar & nyheter* som utges under 2018.

4. Bostadsortens storlek

För att undersöka vilken betydelse bostadsortens invånarantal har för medieanvändningen delades samtliga respondenter in i tre grupper:

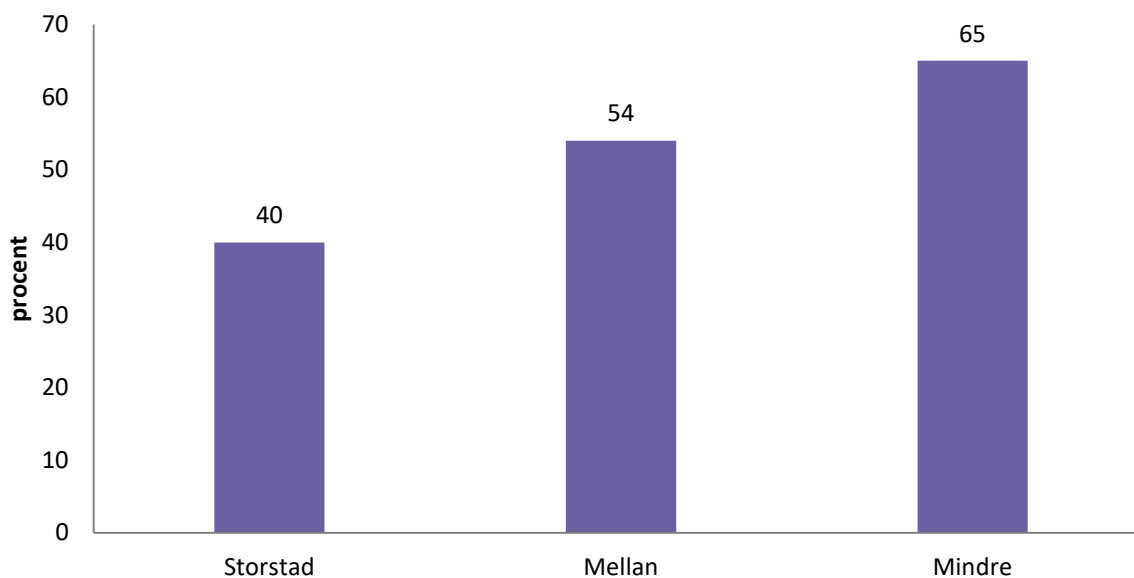
1. boende på orter med färre än 50 000 invånare
2. boende på orter med fler än 50 000 invånare samt
3. boende i de tre storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö (här kallat "storstad")

Variabeln visade sig överlag ha ett mycket litet förklaringsvärde för skillnader i barns och ungas medieinnehav och användning. Strängt taget är det bara på tre områden som bostadsortens invånarantal påverkar: det egna innehavet av apparater (främst tv-apparater), det dagliga tv-tittandet samt förekomsten av regler kring tiden för barnens medieanvändning.

När det gäller innehav av en egen tv, dator och smartphone har bostadsorten viss betydelse. Skillnaderna är inte stora, men det finns en tendens till att barn som bor i små samhällen i högre utsträckning har en egen tv. Detta gäller i samtliga åldrar. I det yngsta åldersintervallet är det även en något större andel i de minsta samhällena som har en egen dator, men i åldersintervallet 13–16 är andelen som har en egen dator tvärtom minst på småorterna. I intervallet 9–12 är det en något större andel i storstäderna som har en egen smartphone.

I undersökningen 2015 återfanns ett liknande mönster gällande det egna innehavet av tv-apparater. En kontroll för andra variablers inverkan visade då att skillnaden i innehav i den yngsta gruppen förklarades av den generellt lägre utbildningsnivån i de mindre samhällena. I de båda äldre grupperna kvarstod däremot skillnaderna avseende eget tv-innehav även efter kontroll för föräldrarnas utbildningsnivå. Detta bekräftas i stora drag i årets undersökning, men med en liten förändring i det yngsta åldersintervallet: nu försvinner inte skillnaderna mellan de olika bostadsorterna helt när de testas för föräldrarnas utbildningsnivå. Skillnaderna försvinner endast i den högutbildade gruppen – dvs. är föräldrarna högutbildade spelar bostadsortens storlek ingen roll, men det gör det i familjer med låg eller medelhög utbildningsnivå. Där kvarstår sambandet: ju mindre ort desto fler barn har egen tv.

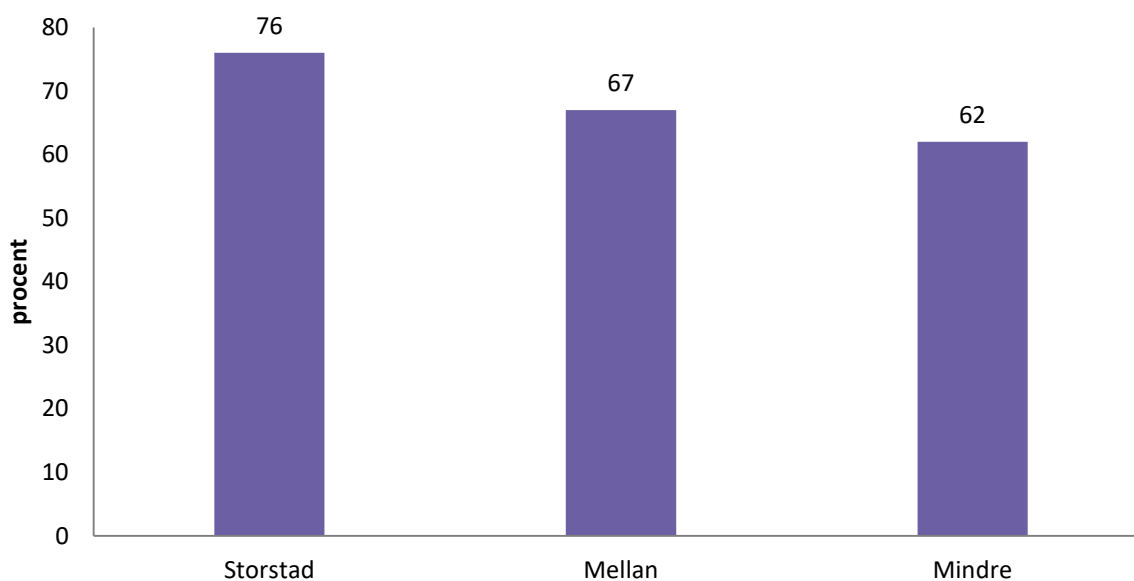
Diagram 108. Tittar dagligen på film/tv-program, 9–12 år, procent

I åldersgruppen 9–12 är det betydligt fler i de minsta samhällena, än i de mellanstora eller stora, som dagligen tittar på tv (se diagram 108 ovan). Tendensen finns även bland de yngre barnen samt i åldersintervallet 13–16 men skillnaderna mellan bostadsorterna är betydligt mindre när barnen är äldre. I undersökningen 2015 fanns en tydlig tendens till att ju mindre ort barnen bodde på, desto större andel barn tittade dagligen på tv och denna tendens bekräftas således 2017, även om den inte är fullt lika tydlig i det äldsta åldersintervallet. Föräldrarnas utbildningsnivå påverkar inte detta samband nämnvärt. Sammanfattningsvis kan därmed eget tv-innehav och tv-tittande sägas ha ett relativt konsekvent samband med bostadsortens storlek för barn mellan 9 och 16 år, men det är något mer komplicerat för yngre barn.

Den sista punkten där det finns vissa skillnader beroende på bostadsort är regler i familjen gällande den tid barnet får ägna åt medier. I undersökningen ställdes två frågor om regler i familjen: om det finns dels regler för *hur sent* barnet får använda olika medier (tv, spel, internet, mobiltelefon), dels regler för *hur lång tid* barnet får använda olika medier (tv, spel, internet, mobiltelefon).

Diagram 109. Har regler för hur lång tid barnet får spela spel, 5–8 år, procent

I det yngsta åldersintervallet är andelarna familjer som har regler – både för hur sent och för hur lång tid barnet får använda medier – minst i de minsta samhällena och störst i storstäderna. Det är t.ex. 14 procentenheter fler som har regler för hur lång tid barnet får spela spel i storstäderna än i de minsta samhällena (se diagram 109 ovan). Testas sambandet mellan bostadsort och förekomsten av regler för föräldrarnas utbildningsnivå sker vissa förändringar men mönstret kvarstår i stora drag. I de båda äldre intervallen är mönstren däremot otydligare. Bland barn i åldern 9–12 är det något vanligare med regler för *hur sent* barnet får titta på tv, spela spel och använda internet i de mellanstora samhällena, men för övrigt finns inga skillnader. Bland barn i åldern 13–16 är det vanligare med regler för *hur sent* barnet får använda olika medier i de minsta samhällena, precis som i intervallet 5–8, men det finns ingen tydlig tendens gällande regler för *hur länge* de äldsta barnen får använda olika medier. Sammanfattningsvis pekar resultaten således mot att familjer i storstäder inför regler för den tid barnet får använda medier tidigare än familjer på mindre orter och även i tonåren är det något vanligare med vissa regler i storstäderna, men skillnaderna blir mindre och inkonsekventare när barnen blir äldre. I övrigt framträder inga nämnvärda skillnader mellan barn boende i små, mellanstora eller stora samhällen.

Statens medieråd

Statens medieråd, Box 27204, 102 53 Stockholm | Besöksadress: Borgvägen 1 (Filmhuset), plan 5, Stockholm
Telefon: 08-665 14 60 | E-post: registrator@statensmedierad.se | www.statensmedierad.se